

กระแสวัฒนธรรมจีนบาป้า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม:
ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนถลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

นางสาวอรพรรณ สุานะศิริพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE CURRENT OF BABA-CHINESE CULTURE IN CONTEXT OF CULTURAL TOURISM:
A CASE STUDY OF TALANG ROAD, MUANG DISTRICT, PHUKET PROVINCE

Miss Orrapan Thanasiriphong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระแสวัฒนธรรมจีนบาป ในบริบทการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนถลาง อำเภอเมือง
จังหวัดภูเก็ต

โดย

นางสาวอรพรรณ ฐานะศิริพงศ์

สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตติ ภาวศรินทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

อรรถพรธ ฐานะศิริพงศ์: กระแสวัฒนธรรมจีนบาป้า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. (THE CURRENT OF BABA-CHINESE CULTURE IN CONTEXT OF CULTURAL TOURISM: A CASE STUDY OF TALANG ROAD, MUANG DISTRICT, PHUKET PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: ผศ.ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล, 124 หน้า.

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิจัยภาคสนามโดยการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้า ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และเพื่อศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้าจังหวัดภูเก็ต ที่เป็นมาจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน โดยได้ใช้กรอบแนวคิดแนวคิดวัฒนธรรม (Culture) แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Change) แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) มาเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้า ในชุมชนถนนกลางที่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน และการพัฒนาภายในชุมชนเอง ที่ปรับตัวรับมือให้เข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้ามา ในส่วนของวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้ายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมการไหว้เจ้า การเคารพบรรพบุรุษ ประเพณีการแต่งงาน โดยพิธีการบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน แต่ความหมายและคุณค่ายังคงเหมือนเดิม ในส่วนของวิถีชีวิตทั่วไป ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. กิจการที่รับช่วงต่อจากบรรพบุรุษ 2. เปลี่ยนกิจการเดิมหรือเปลี่ยนบ้านที่มีอยู่เดิมไปเพื่อการท่องเที่ยว 3. กิจการเปิดใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน

จากการที่ชุมชนถนนกลาง เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่นที่แตกต่างจากที่อื่น ทำให้ท้องถิ่นและคนในชุมชนซึ่งเป็นชาวบาป้าเป็นส่วนใหญ่ นั้น นำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการเปิดให้เป็นถนนสายวัฒนธรรมของจังหวัด ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้าผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่คิดจะเปลี่ยนตัวเองเพื่อการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน แต่อยากให้การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นเคารพสิทธิของคนในชุมชน เน้นการเผยแพร่และเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากกว่า

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อ.....

สาขาวิชา.....มานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา.....2555.....

5380739024 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEYWORDS : BABA/ BABA CHINESE/ PHUKET CHINESE/CULTURAL TOURISM

ORRAPAN THANASIRIPHONG : THE CURRENT OF BABA-CHINESE CULTURE
IN CONTEXT OF CULTURAL TOURISM:A CASE STUDY OF TALANG ROAD,
MUANG DISTRICT, PHUKET PROVINCE. ADVISOR : ASSISTANT. PROF.
SIRIRATH ADSAKUL, Ph.D., 124 pp.

This qualitative research obtained data from related documents, participatory and non-participatory observations, in-depth interview of informants. The aim of the study was to research the current of BABA-CHINESE culture in context of cultural tourism in Talang Road, Muang District, Phuket Province. The concept of culture, cultural change and cultural tourism were employed in this study.

The results showed that way of life in BABA-CHINESE community that cultural tourism into the community. People in the community have embraced cultural capital used to attract tourists by open to the street culture of the province. Traveler can learning culture and way of life of the BABA-CHINESE community in all aspects. There are two ways of community change the first is cultural diffusion from outside to the community. Second is development within the community are adapt to the current of cultural tourism. The traditional and culture of the BABA-CHINESE always continue in particular the culture within the family. Culture and ritual may have something changes but the meaning and the value still the same. Actually, people in BABA-CHINESE culture wear normal costume similar to Thai people, but on special occasions they wear BABA-NONYA ethnic costume. The occupation that most people in community were trading. Generally, people in the community have ideas that want to travel that came to respect the rights of the people in the community and focus in learning and publishing about different culture by the people living in the community.

Department :Sociology and Anthropology..... Student's Signature.....

Field of Study : ..Anthropology..... Advisor's Signature.....

Academic Year : ..2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะความอนุเคราะห์และช่วยเหลือจากบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล ที่คอยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาและคอยถามไถ่ความคืบหน้าอยู่เสมอ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คูรินทร์พันธุ์ ในฐานะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความเมตตาและช่วยให้คำปรึกษาในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ ภาวีครพันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่คอยเป็นห่วงกระตุ้นเตือน ให้คำแนะนำที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยที่นอกจากจะทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้แล้ว ความรู้นั้นยังติดตัวผู้วิจัยไปตลอดชีวิต ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านของคณะรัฐศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการดำเนินการต่างๆ

ขอขอบคุณชาวบ้านบาป่าทุกคนที่ถนนกลางและเขตเมืองเก่าภูเก็ต โดยเฉพาะ คุณจรรยา รัตน์ ตัณฑวนิช, คุณพีรสิทธิ์ จันทิรา, คุณวิไล บำรุงวงศ์, คุณวิวรรณ บำรุงวงศ์, คุณเผด็จ วุฒิชญา, คุณสวนศรี เตี้ยวสกุล, คุณวนิดา ทองสุทัศน์, คุณณัฐชยา สืบศักดิ์, ครอบครัวหงษ์หยก, กลุ่มประวัติศาสตร์ทุ่งคา, สมาคมเพชรานากัน(ประเทศไทย) และมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต สำหรับความเมตตา ความร่วมมือสนับสนุนเป็นอย่างดีที่นับว่ามีประโยชน์และมีความสำคัญอย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์นี้ รวมถึงมิตรภาพที่น่าประทับใจ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก

ขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นพี่และรุ่นน้องในภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกคน โดยเฉพาะคุณชุตติมา โลมรัตนานนท์, คุณมณีนรัตน์ ชื่นเจริญ, คุณพิชญ์สินี มหาวงศ์นันท์, คุณนันทพรพัช ไชยอัครพงศ์, คุณวันทนีย์ อารีรอบ, คุณพศกร โยธินีรนาท, ร้อยตำรวจโททฤษฎณ์ มีบำรุง, คุณเกรียงไกร ช่องเฮงเส็ง, คุณศิขรา ศิริสาร, คุณพัฒน์พงษ์ ทองเนื้อสูง, คุณดวงกมล เวชวงศ์ ที่คอยถามไถ่ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณกำลังใจที่สำคัญคือคุณพ่อ,คุณแม่,พี่สาว ครอบครัวฐานะศิริพงศ์ ที่ให้การสนับสนุนในทุกๆด้าน ทั้งให้คำปรึกษาแนะนำและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอ ตลอดจนบุคคลต่างๆที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. แนวคิดวัฒนธรรม (Culture).....	6
2. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Change).....	12
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism).....	15
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	25
3 ระเบียบวิจัย.....	26
1. ขอบเขตการวิจัย.....	26
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	26
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	26
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
6. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	28

บทที่	หน้า
4	ข้อมูลพื้นฐานถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต..... 29
	1. ข้อมูลเบื้องต้นของจังหวัดภูเก็ต..... 29
	1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์..... 30
	1.2 อาณาเขต..... 30
	1.3 ภูมิอากาศ..... 33
	1.4 การเมืองการปกครอง..... 33
	1.5 ลักษณะทางประชากร..... 33
	1.6 สภาพทางเศรษฐกิจ..... 34
	1.7 การคมนาคมขนส่ง..... 35
	2. ข้อมูลพื้นฐานถนนกลาง..... 37
	2.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์..... 39
	2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ..... 40
	2.3 ที่อยู่อาศัยและลักษณะอาคารบ้านเรือน..... 41
	3. ความเป็นมาของชาวจีนบนเกาะภูเก็ต..... 43
	4. จุดเริ่มต้นของกระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋าบนพื้นที่ถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต 49
5	วิถีชีวิตบนถนนกลาง ในกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน..... 51
	กรณีศึกษาที่ 1 : ครอบครัวคุณพิรสิทธิ์ จันทิรา (ร้านกฤษณา)..... 52
	กรณีศึกษาที่ 2 : ครอบครัวคุณจรรยารัตน์ ตันทวนิช (บ้านชินประชา)..... 61
	กรณีศึกษาที่ 3 : ครอบครัวคุณวิวรรณ บำรุงวงศ์ (ร้านอาหารวิไล,ร้านอาหาร โกปีเตียมบายวิไล)..... 66
	กรณีศึกษาที่ 4 : ครอบครัวคุณเผด็จ วุฒิชาย..... 74
	กรณีศึกษาที่ 5 : ครอบครัวคุณสวนศรี เตียวสกุล (กลางเกสต์เฮ้าส์)..... 81
6	สรุปผลการวิจัย..... 85
	1. สรุปภาพรวมของการศึกษาวิจัย..... 85
	2. การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ค้นพบ..... 86
	3. อภิปรายผลการวิจัย..... 89
	4. ข้อเสนอแนะทั่วไป..... 95

บทที่	หน้า
5. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	96
6. การนำเสนอความรู้ใหม่.....	97
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก แผนผังเครือข่าย.....	109
ภาคผนวก ข ภาพประกอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมบาบ๋า.....	112
ภาคผนวก ค ประเพณีการแต่งงานบาบ๋า.....	119
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	124

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	28
2	แสดงข้อมูลเขตการปกครองในจังหวัดภูเก็ต.....	33
3	แสดงจำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ต.....	34

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่จังหวัดภูเก็ต.....	31
2	แผนที่ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.....	32
3	แสดงสัดส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต ณ ปี 2552.....	35
4	ลักษณะทางกายภาพของถนนกลาง.....	37
5	สถาปัตยกรรม ชิโนโปรตุกีส ที่ซอยรมณีย์ ถนนกลาง.....	38
6	ภาพถ่ายถนนกลางในอดีต.....	38
7	พื้นที่หน้าบ้านเป็นทางเดินเท้า ที่เรียกว่า“หรงอคาเกี”.....	39
8	ที่ถนนกลาง และย่านเมืองเก่าภูเก็ต.....	40
9	สถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส ถนนกลาง	42
10	ที่ตั้งมณฑลพู่เจี้ยน(มณฑลฮกเกี้ยน).....	44
11	การแต่งกายและทรงผมของชายฮกเกี้ยนในยุคแรกที่อพยพเข้ามา.....	47
12	หิ้งบูชาเทวดาที่กองที่เสาดั้งซ้ายหน้าบ้าน ที่ยังเห็นได้ในปัจจุบัน.....	49
13	ร้านกฤษณา.....	53
14	ครอบครัวจันทิรา.....	54
15	ครอบครัวต้นทวนนิช.....	62
16	บ้านชินประชา.....	63
17	ร้านโกเปี๊ยะมภูเก็ต.....	71
18	ขนมเต่าสัญลักษณ์ที่ใช้ในงานผ้อต่อ.....	80
19	กลางเกสต์เฮ้าส์และร้านภูกลาง.....	81

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) หลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็ต่างมีประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย อาหาร ภาษา ศาสนา ฯลฯ เป็นของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะที่พิเศษแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ และสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นหลานได้ กลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยที่มีขนาดใหญ่ก็คือกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามา มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจและการค้าอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ก็ยังมีกลุ่มชาวมุสลิม ชาวเขา ชาวมอญ และกลุ่มชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่ม

ถึงแม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆจะมีรูปแบบในการดำรงชีวิต มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองแล้วก็ตาม แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในฐานะเป็นชนกลุ่มน้อย ทุกกลุ่มชาติพันธุ์จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมหลักของสังคมไทย ทั้งนี้ก็เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งกระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันนี้ ต้องมีการติดต่อทางวัฒนธรรม การผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาเพิ่มพูน หรือสูญเสียได้ตลอดเวลา ไม่มีสังคมหรือวัฒนธรรมใดในโลกที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ตลอดไปโดยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ศิริรัตน์ แอดสกุล 2542: 1-2)

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2504 เป็นฉบับแรก จนถึงปัจจุบันนับเป็นฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-พ.ศ.2559) จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย เพราะรัฐบาลมีเป้าหมายหลักให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปเผยแพร่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างความทันสมัยให้กับสังคมไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกลไกที่นำไปสู่การปรับตัวในการดำรงชีวิตของประชาชน ประกอบกับการที่สังคมไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเหล่านี้ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับความจริงที่ก้าวหน้า ทัดเทียมกับคนไทยหรือคนส่วนใหญ่ของประเทศ นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศจึงเป็นกรอบทางสังคมสำหรับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย

ประเทศไทย มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะภาคใดในประเทศก็ต่างมีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมต่างๆ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน เช่น ประเพณีการลอยกระทง ชักพระ ตักบาตรดอกไม้อันเทศกาลถือศีลกินผัก เป็นต้น เมื่อนำมุมมองของความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ มาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ก็เป็นการสนับสนุนนโยบายของภาครัฐ ที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคใต้ ที่มีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา

การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกหนึ่งในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่รัฐเลือกเป็นเครื่องมือเพื่อที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีการส่งเสริมและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการบุกเบิกสถานที่ใหม่ๆ ตลอดจนหาจุดขายรูปแบบต่างๆ มากขึ้น ทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจก็ตาม แต่จากผลการศึกษาในเรื่องของผลกระทบจากการท่องเที่ยว (รสิกา อังกูร , 2542) พบว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ จะทำให้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นการกระทำที่ตอบสนองผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ วัฒนธรรมบางอย่างถูกตัดแปลงไปในทางธุรกิจการค้า ทำให้วัตถุประสงค์ของวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วย

กระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต ซึ่งในอดีตเป็นเมืองท่าที่มีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งความรุ่งเรืองนี้ได้ก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมที่สวยงามที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัส จึงได้มีโครงการถนนสายวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต ภายใต้แผนพัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน ฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ที่นำมิติทางวัฒนธรรมมาพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้น ให้เกิดค่านิยมใหม่ในการท่องเที่ยว เมืองภูเก็ตที่ไม่ได้เน้นเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แต่ให้ความสำคัญกับความหลากหลาย ทางศิลปวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังให้ชาวต่างชาติเข้ามาสัมผัส ชาวไทยได้เห็นและเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่มาจากการผลิตผืนผ้าระหว่างชาติพันธุ์อย่างกลมกลืน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548:2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้จึงถือเป็นการเพิ่มช่องทางใหม่ในการท่องเที่ยวเมืองภูเก็ตไปพร้อมๆ กับการ

ถ้ารังสีปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่าทาง เศรษฐกิจ ของชุมชนท้องถิ่น

ภูเก็ต เป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่สามารถดึงดูดให้คนต่างแดนเข้ามาทำการค้าเข้ามา มีบทบาทบนเกาะ ภูเก็ต ชาวจีนฮกเกี้ยนจากมณฑลฟูเจี้ยนได้อพยพเข้ามาปักถิ่นฐานแถบปลายแหลมมลายูบริเวณ ปีนัง มาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย มีการติดต่อค้าขายกับเมืองภูเก็ตอยู่ตลอดเวลา ช่วงรัชสมัย รัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนหลังไหลเข้ามาในย่านมณฑลภูเก็ต (หัวเมืองภาคใต้ ชายฝั่งทะเลตะวันตกทั้ง 7 หัวเมืองคือ ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง สตูล ตะกั่วป่า และระนอง) เป็นอัน มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการเหมืองแร่ ซึ่งชาวจีนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการขุดแร่ ชาวจีนที่มีฐานะก็จะเป็นเจ้าของกิจการหรือนายเหมือง อีกส่วนหนึ่งก็จะเข้ามาเป็นแรงงานใน เหมือง ส่วนใหญ่เป็นคนโสด หรือเด็กชายซึ่งเดินทางมากับญาติพี่น้อง แล้วมาเติบโตในภูเก็ต จึง มักมาแต่งงานมีครอบครัวกับคนท้องถิ่น ทำให้เกิดคำว่า “ลูกผสม” ซึ่งชาวภูเก็ตเรียกกันว่า “จีน บาบ๋า” พร้อมการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทย ทั้งการสร้างบ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร ภาษา และขนบประเพณีอันงดงาม จนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของภูเก็ต(สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2548:4-5)

คำว่า “باب๋า” เป็นภาษามลายูที่มีรากศัพท์มาจากภาษาเปอร์เซียหมายถึงผู้ชาย (โดยคำ นี้เป็นคำให้เกียรติแก่ปู่ย่าตายาย จะใช้เรียกชาวเพอรานากันที่เป็นผู้ชาย) ส่วนที่สิงคโปร์และ มาเลเซียจะเรียกว่า “เพอรานากัน” ซึ่งเป็นคำมาเลย์ หมายถึงผู้ที่เกิดในท้องถิ่น เป็นคำที่ใช้เรียก กลุ่มชน ที่เป็นลูกผสมกับคนท้องถิ่น บางครั้งจึงมีคำว่า Peranakan Chinese เป็นคำที่ใช้พูดถึง เด็กที่มีเชื้อสายจีนจากพ่อและมีแม่เป็นคนท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาษาเฉพาะที่ใช้เรียกและเข้าใจกันใน พื้นที่ที่มีชาวเพอรานากันอาศัยอยู่ ไม่มีการใช้เรียกกับกลุ่มคนเชื้อสายจีนในพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากพื้นที่กลุ่มวัฒนธรรมเพอรานากัน (Joo Ee Khoo ,1996)

ชาวจีนباب๋า (Baba Chinese) ในจังหวัดภูเก็ตเป็นคำที่ใช้เรียกทั้งชายและหญิง ที่เป็น กลุ่มลูกครึ่ง หรือผู้สืบเชื้อสาย ที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนกล่าวคือ พ่อเป็นจีนฮกเกี้ยนแม่ เป็นหญิงไทยท้องถิ่น ส่วนในมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย จะเรียกรวมกันว่า “ชาวจีนเพอรานากัน” (Peranakan Chinese) โดยเรียกผู้ชายว่า บาบ๋า เรียกผู้หญิงว่า ย่าหย่าหรือยอนย่า (Nyonya) แต่ในประเทศไทยคำว่า “จีนباب๋า” จะใช้ในจังหวัดภูเก็ต และคนในจังหวัดภูเก็ตจะ

เข้าใจว่าเป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ส่วนคำว่า “ยาทยา” สำหรับคนภูเก็ตจะหมายถึง เสื้อที่ผู้หญิงชาวบาบ๋าสวมใส่ประเภทหนึ่ง (บรรเจิด ตันติวิท, 2549: 3-4)

การท่องเที่ยวของภูเก็ตที่กล่าวข้างต้น ถ้าเรามองในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต จีนบาบ๋าจึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังจังหวัดภูเก็ต และทำรายได้ให้กับชุมชน กล่าวคือการนำเอาวัฒนธรรมจีนบาบ๋า เช่นการแต่งกายอาหาร บ้านเรือนออกมาเป็นจุดขายที่ทำรายได้ให้กับชุมชนและจังหวัด โดยการจัดแสดงเกี่ยวกับประเพณี เช่นการแต่งงาน (ที่จังหวัดภูเก็ตจะจัดงานวิวาทบาบ๋าขึ้นทุกปีในช่วงกลางปี) โดยมีการรับสมัครคู่แต่งงานจากทั่วโลกมาร่วมงานที่จะจัดขึ้นเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือแม้การจัดถนนคนเดิน งานย้อนอดีตที่ถนนสายวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและยังเป็นการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่ทั้งชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวนี้ และเมื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีการเติบโตขึ้นเรื่อยๆ นอกจากกลุ่มชาวบ้าน หรือผู้ประกอบการเดิมจะยังอยู่ในพื้นที่แล้ว คนต่างถิ่นทั้งคนไทยเอง หรือชาวต่างชาติ ก็เริ่มที่จะเข้ามาทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่นโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ที่แสดงงานศิลปะ ฯลฯ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาอย่างไม่หยุดหย่อน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของจีนบาบ๋าขึ้นมา แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมจีนบาบ๋ามีพัฒนาการอย่างไร และในขณะที่เดียวกันก็เหมือนกับได้ฟื้นฟูความเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ที่เริ่มจะเลือนหายไป ในอีกด้วย ซึ่งอาจมีวัฒนธรรมบางอย่างหายไป วัฒนธรรมบางอย่างคงอยู่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาวิจัยว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของจีนบาบ๋าในจังหวัดภูเก็ตเป็นอย่างไร และมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ต ที่เป็นมาจากระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน

3. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าในจังหวัดภูเก็ต
2. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของจีนบาบ๋า จังหวัดภูเก็ต
3. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการในด้านรูปแบบและกระบวนการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ต
4. เพื่อเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเกี่ยวกับนโยบายการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาอธิบายปรากฏการณ์ของ กระแสวัฒนธรรมจีนบาป : ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนถลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ที่เกิดขึ้นใน บริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1. แนวคิดวัฒนธรรม (Culture)
2. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Change)
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

1. แนวคิดวัฒนธรรม (Culture)

วัฒนธรรม ในแง่ของนักมานุษยวิทยามีความหมายอย่างกว้างๆหมายถึง กระบวนการ เรียนรู้ที่ตกทอดเป็นมรดกทางสังคม โดย Edward B. Tylor (อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน 2534 :25) นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง ได้ให้คำนิยามคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า

“วัฒนธรรมคือสิ่งทั้งหมด ที่มีลักษณะซับซ้อน ที่รวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่นๆ รวมทั้งอุปนิสัยต่างๆที่มนุษย์ได้มาโดยการ เรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคม”

การนิยามความหมายของ Edward B. Tylor นี้ค่อนข้างกว้าง ทำให้นักวิชาการรุ่นต่อมาได้นำเอาคำนิยามวัฒนธรรมของ Edward B. Tylor ไปเพิ่มเติมบ้าง ตัดออกบ้าง ซึ่งจะเห็นได้จากคำ นิยามที่ต่างกันของคำว่าวัฒนธรรมที่มีอยู่มากมาย (งามพิศ สัตย์สงวน ,2534:25)

ซึ่งงามพิศ สัตย์สงวน(2534) ได้รวบรวมคำนิยามที่แตกต่างกันของคำว่าวัฒนธรรม จาก นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Kluckhohn ได้นิยามวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกสร้างโดยมนุษย์ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต อาจเป็นสิ่งที่มิเห็นผลหรือไม่มีในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็น แนวทางของการประพฤติ ปฏิบัติของมนุษย์

White ได้นิยามวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือการจัดระเบียบของปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้ง การกระทำ พฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ ซึ่งวัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนได้

Kroeber ได้นิยามวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรมที่มนุษย์ได้มาจากการเรียนรู้และจากการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ ที่แต่ละกลุ่มชนต่างๆ มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้วัฒนธรรมยังรวมไปถึง เครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา และส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ก็คือความคิดตามประเพณี ประวัติศาสตร์และค่านิยม หรืออาจมองได้ในอีกแง่มุมหนึ่งว่า วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของการกระทำ อันเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการกระทำต่อไป

1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคมมนุษย์ เพราะวัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงและดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือความประพฤติของมนุษย์ในแต่ละสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน เป็นเครื่องหมายหรือตราประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันทีเช่น มีภาษา เครื่องแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน (จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์ 2543 : 66)

Kroeber และ Kluckhohn (อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน 2534 : 27) ได้ศึกษาคำนิยามต่างๆ ของคำว่าวัฒนธรรม และได้แบ่งคำนิยามต่างๆ ออกเป็น 6 ประเภทตามความหมายต่างๆ ดังนี้

1. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงพรรณนา (Descriptive) คือการเรียกส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมเป็นชื่อ เช่น ความรู้ ความเชื่อ ศาสนา กฎหมาย ประเพณี และความหมายเชิงพรรณานี้ จะเชื่อว่าวัฒนธรรมได้มาโดยการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม
2. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงประวัติศาสตร์ (Historical) คือการนิยามที่เน้นว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม ที่เป็นสิ่งที่ทำกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว
3. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงประวัติความเป็นมา (Genetic) คือการนิยามที่แบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภทคือ

- 3.1 นิยามวัฒนธรรมทางวัตถุว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น
- 3.2 นิยามวัฒนธรรมว่าเป็นความคิดต่างๆของมนุษย์
- 3.3 นิยามวัฒนธรรมว่าเป็นระบบสัญลักษณ์
- 3.4 นิยามวัฒนธรรมโดยพยายามอธิบายต้นตอความเป็นมาของวัฒนธรรมต่างๆ

4. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงโครงสร้าง (Structural) คำนิยามเชิงโครงสร้างนี้เน้นว่าวัฒนธรรมเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และผลที่ได้จากการเรียนรู้ รวมถึงการจัดระเบียบและการทำหน้าที่ต่างๆเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม

5. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงจิตวิทยา (Psychological) คือการนิยามที่เชิงจิตวิทยาแบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 5.1 คำนิยามที่เน้นการปรับตัวและการแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์
- 5.2 คำนิยามที่เชื่อว่าวัฒนธรรมได้มาจากการเรียนรู้
- 5.3 คำนิยามที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม
- 5.4 คำนิยามที่ใช้โดยนักจิตวิทยาสังคม ที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ มานิยามวัฒนธรรม

6. นิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงบรรทัดฐาน (Normative) คือ การมองวัฒนธรรมในมุมมองของกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่คาดหวังต่อพฤติกรรมมนุษย์

นอกจากคำนิยามที่แตกต่างของวัฒนธรรมแล้ว นักมานุษยวิทยายังได้สรุปลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมเอาไว้อีกด้วย ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

1.2 ลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรม

จากการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมต่างๆจากทั่วโลก นักมานุษยวิทยาได้สรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเอาไว้ 6 ประการ (ยศ สันตสมบัติ 2540: 11-12) ได้แก่

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม (shared ideas) และค่านิยมของสังคม ที่เป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เช่น สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าดี มีความเหมาะสม สิ่งนั้นจะกลายเป็นรูปแบบที่ทุกคนจะยึดและปฏิบัติตาม ในทางกลับกัน สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าไม่ควร ไม่เหมาะสมก็จะไม่ถือปฏิบัติ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือเป็นแบบในการ

ดำเนินชีวิต ของคนในสังคม สังคมแต่ละสังคมต่างก็มีลักษณะวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง หรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (culture is learned) คือได้เรียนรู้โดยผ่านตัวแทนต่างๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โรงเรียน บ้าน สถาบันต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ก่อให้เกิดอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อม เกิดแนวความคิดที่เป็นผลจากการเรียนรู้ ที่พัฒนาจากประสบการณ์ในอดีต ที่ทำให้บุคคลมีความสามารถเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีการแก้ไขพฤติกรรมของตน โดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วย พฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลของการเรียนรู้ซึ่งแยกออกได้หลายด้าน ทั้งด้านทัศนคติ ค่านิยม และความรู้

3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (symbol) ชีวิตประจำวันของมนุษย์เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ต่างๆ ในที่นี้รวมถึงภาษา ที่เป็นเครื่องมือสื่อสารความหมายระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และยังใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลังได้ซึ่งภาษาก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และภาษาก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หากไม่มีภาษาแล้วการถ่ายทอดความรู้ไปให้แก่ลูกหลาน อาจเป็นไปได้ยากขึ้น จากการใช้ภาษานี้เองทำให้มนุษย์สามารถรื้อฟื้น ต่อเติม และเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ทุกชนิด เพราะภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายทางด้านความคิด และพฤติกรรม มนุษย์สามารถที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่คนอื่นพูดหรือแสดง หรือสามารถที่จะแสดงความรู้สึกรู้สึกของตัวเองให้ผู้อื่นทราบ

4. วัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมความรู้และภูมิปัญญา มองว่าวัฒนธรรมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีระเบียบแบบแผน ช่วยให้ผู้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มนุษย์ให้ความหมายกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ที่แสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ศาสนา พิธีกรรม ฯลฯ

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง (adaptive) มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเพราะมนุษย์ได้ปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความเจริญทางวิทยาการ เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และกว้างขวางรวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ทำให้วิถีชีวิต และพฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งๆ ได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามการแพร่กระจายวัฒนธรรม และอยู่ในอัตราที่เร็วขึ้น

1.3 หน้าที่ของวัฒนธรรม

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2555: 77-78) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของวัฒนธรรมที่สำคัญดังนี้

1. วัฒนธรรมทำหน้าที่ควบคุมสังคม ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการแสดงออกของบุคคล และสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากไม่ปฏิบัติหรือประพฤติตามมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ซึ่งอาจอยู่ในรูปที่เป็นทางการที่อาศัยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดอย่างเป็นทางการ เช่น กฎหมาย ที่สามารถอ้างอิงและยึดถือเป็นหลักฐานยืนยันได้ตลอดเวลา และการควบคุมที่ไม่เป็นทางการ อันได้แก่ จารีตขนบธรรมเนียม และศีลธรรม เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีก สังคมหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์ของสังคมเช่นเดียวกับบุคลิกภาพของคนแต่ละคน

3. วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้าง หล่อหลอม บุคลิกภาพทางสังคมให้กับสมาชิก

4. วัฒนธรรมทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เกิดความเป็นปึกแผ่น ความจงรักภักดี ที่ทำให้สังคมอยู่รอด เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน มีจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของร่วมกัน ก่อให้เกิดความรักความหวงแหน และพร้อมที่จะปกป้องเพื่อให้วัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ต่อไป

5. วัฒนธรรมทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ เพราะมนุษย์เป็นเพียงสัตว์ชนิดเดียวที่รู้จักสร้างสรรค์สิ่งต่างในการดำเนินชีวิต

6. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบทบาทความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ซึ่งกลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครอบครัวซึ่งได้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเกี่ยวกับบทบาทตามฐานะตำแหน่งของความสัมพันธ์ทางสังคมในเรื่องต่างๆ เช่น รูปแบบครอบครัว การแต่งงาน การเลี้ยงดู ซึ่งวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นเครื่องชี้ทางและแนะนำ รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษและให้รางวัลแก่สมาชิกด้วย

7. วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับตัวของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม และยังวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน มนุษย์สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยการก่อตั้ง

สถาบันต่าง ๆ ขึ้นมา สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้มนุษย์จัดระเบียบพฤติกรรมของตนเองและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

1.4 วัฒนธรรมใหญ่ (Great tradition) และวัฒนธรรมย่อย (Little tradition)

วัฒนธรรมใหญ่ (Great tradition) บางครั้งเรียกว่าวัฒนธรรมทั่วไป (general culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่เป็นหลักของสมาชิกจำนวนมากในสังคม หรือเป็นวัฒนธรรมที่คนจำนวนมากยอมรับร่วมกัน เช่น คนไทยส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ พูดภาษาไทย มีการศึกษาที่จัดโดยรัฐ มีกฎหมาย มีวัฒนธรรมทางจารีตเช่นการนับถือผู้ใหญ่ การเคารพผู้อาวุโส มีสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา หรืออาจเป็นประเพณีที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น (งามพิศ สัตย์สงวน 2538 : 30)

วัฒนธรรมย่อย (Little tradition) บางครั้งอาจเรียกว่าวัฒนธรรมรอง วัฒนธรรมเฉพาะหรือวัฒนธรรมเล็ก หมายถึงส่วนต่างๆของวัฒนธรรมที่ใช้กันในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น วัฒนธรรมย่อยมักเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปและมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมใหญ่ด้วย วัฒนธรรมย่อยเฉพาะกลุ่มตัวจะมีเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมย่อยดังกล่าวแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้หลายประเภท ตามสถานภาพทางสังคมประเภทต่างๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น นอกจากวัฒนธรรมย่อยดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกหลายประเภท ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น วัฒนธรรมย่อยที่แบ่งจาก ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมย่อยเชิงภูมิภาคและวัฒนธรรมย่อยของคนเมือง สภาพสังคมในปัจจุบัน มักจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีเชื้อชาติที่หลากหลาย ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยเชิงเชื้อชาติขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมย่อยเชิงเชื้อชาตินี้ย่อมจะมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมทั่วไปเช่นวัฒนธรรมของชาวเขา วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น(งามพิศ สัตย์สงวน,2538: 30-31)

นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2540) ยังได้พูดถึงวัฒนธรรมย่อยโดยสุพัตราได้ใช้คำว่าวัฒนธรรมรอง ว่าเป็นวัฒนธรรมที่อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัฒนธรรมหลักก็ได้ วัฒนธรรมรองแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะที่เห็นได้ชัดเช่น ภาษา เสื้อผ้า กิริยาท่าทาง มารยาทซึ่งแยกออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกันคือ

1. วัฒนธรรมรองทางเชื้อชาติ (ethnic subculture) เป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงที่มาของชนชาติต่างๆ ที่มีบุคคลหลายเชื้อชาติอยู่ร่วมกันทำให้มีการติดต่อทั้งภายในกลุ่มตนและกลุ่มเชื้อชาติ

อื่น ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการแต่งกาย การเลี้ยงดูเด็ก อาหารการกิน และภาษา เรียกว่าวัฒนธรรมรอง เช่น ชาวเขายังคงแต่งกายแบบชาวเขา แม้จะได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้มีวิถีชีวิตที่ดีกว่าเดิมก็ตาม ชาวซิกข์ก็ยังคงแต่งกายตามรูปแบบทางศาสนาถึงแม้ว่าจะพูดภาษาไทย กินอาหารไทย เป็นต้น แต่ในบางกลุ่มอาจจะใช้วัฒนธรรมของตนเองน้อยลงไปเรื่อย ๆ เช่น ชาวจีนกินอาหารรสจัดขึ้น ส่งลูกเข้าโรงเรียนไทย (แทนโรงเรียนจีน) ใช้นามสกุลแบบไทยแทนการใช้แซ่ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมรองทางท้องถิ่น หรือตามภูมิภาค (regional subculture) ในแต่ละภาคของสังคมจะมีร่องรอยของประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการเริ่มมาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งเป็นผลจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของผู้ที่มาตั้งรกรากอยู่ ณ ที่เดียวกัน ในประเทศไทยก็เช่นกัน ในแต่ละภาคก็จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะในด้านภาษาหรือเครื่องแต่งกาย ความเป็นอยู่ หรืออาหารการกิน

3. วัฒนธรรมรองทางอาชีพ (occupational subculture) อาชีพแต่ละอาชีพมักจะมีแบบการดำรงชีวิตต่างกัน อาชีพก่อให้เกิดประเภทของกลุ่มเพื่อน กำหนดขึ้นของสังคมและเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิต เช่น มีภาษาเทคนิคเป็นของตนเอง เช่น ภาษาแพทย์ ทนายความ ฯลฯ เป็นภาษาและศัพท์ที่ผู้อื่น หรือคนนอกที่ไม่อยู่ในกลุ่มอาชีพนั้นจะฟังไม่เข้าใจ

จากการศึกษาแนวคิดวัฒนธรรมข้างต้น สามารถนำมาใช้วิเคราะห์วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนพบว่า ที่เกิดขึ้นในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ว่าวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่บ้านนั้นมีพัฒนาการอย่างไร และชาวจีนบ้านำภูเก็ทมีวิถีชีวิตแบบใด วัฒนธรรมบางเรื่องนี้อาจโดดเด่นมีการแสดงออกผ่านทางชีวิตประจำวันที่นักท่องเที่ยวหรือคนนอกสามารถมองเห็น หรือวัฒนธรรมบางเรื่องที่มีปฏิบัติสืบต่อกันมาภายในครอบครัวเช่นเรื่องของความเชื่อที่คนภายนอกมองไม่เห็น และวัฒนธรรมบางอย่างอาจถูกกลืนหายไปตามกาลเวลาหรือบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Change)

มีผู้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเอาไว้หลาย ๆ ความหมาย โดยนิยพวรรณ วรณศิริ(2550) ให้ความหมายว่า

“การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม คือการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมได้เคยประพฤติ ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไปสู่แบบแผนใหม่ซึ่งยังไม่เคยชินมาก่อน”

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึงนั้นสามารถสรุปได้ว่า คือการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต ไปสู่แบบแผนใหม่ เป็นการเคลื่อนไหว ที่หวังจะก่อให้เกิดผลดีกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่ ซึ่งอาจจะไม่แน่นอนว่าจะเปลี่ยนแปลงแล้วดีขึ้น อยู่ที่เดิม หรือแย่ลง

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต หรือจารีต กฎหมาย ศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และวัตถุอื่น ๆ ในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยม จึงอาจกล่าวได้ว่าพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมส่วนมากจึงเกิดจากการประดิษฐ์และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งมีผู้ศึกษาหลายท่านด้วยกัน โดยในการศึกษาวิจัยเรื่อง กระแสวัฒนธรรมจีนบาป้า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2530) ที่ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมด้านต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้สรุปถึงปัจจัยต่างๆที่น่าจะ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เอาไว้ 6 ปัจจัยด้วยกันคือ

1. ปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Culture Diffusion) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายก็คือ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท ทั้งในเรื่องของครอบครัว เครือญาติ เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจัยการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้จะเกิดขึ้น โดยอาศัยการติดต่อเชื่อมโยงของมนุษยชาติในโลก ที่มีแนวโน้มที่จะติดต่อสื่อสารถึงกันตลอดเวลา วัฒนธรรมตามแหล่งต่างๆของโลกที่มีส่วนคล้ายคลึงกัน ก็ย่อมที่จะมีสาเหตุมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั่นเอง

Franz Boas ได้สรุปเกี่ยวกับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (อ้างถึงใน นิยพรธณ วรณศิริ 2550 : 55-59) วัฒนธรรมเกิดจากแหล่งหนึ่งแล้วแพร่กระจายไปยังอีกแหล่งหนึ่ง ทำให้วัฒนธรรมหลายๆแห่งบนโลกมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยอาศัยปัจจัยอื่นประกอบ อันได้แก่

1.1 ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะต้องมิลักษณะที่เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกัน และต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขัดขวาง

1.2 ปัจจัยทางระยะทาง หมายถึง ต้องไม่อยู่ไกลเกินกว่าที่คนและวัฒนธรรมจะแพร่กระจายไปถึงได้

1.3 ปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม หมายถึงวิธีการที่คนจะไปมาหาสู่ติดต่อถึงกันได้

1.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ถือเป็นตัวสนับสนุนการแพร่กระจายที่สำคัญ การเดินทางไปยังดินแดนหรือพื้นที่ที่แตกต่างย่อมต้องใช้เงิน โดยบางคนอาจเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว บางคนอาจย้ายเข้าไปทำมาหากิน ประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อไปถึงที่ใดก็จะเผยแพร่วัฒนธรรมของตนได้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นแบบทางตรงหรือทางอ้อม

1.5 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเดินทางไปทำมาหากินหรือการเดินทางไปศึกษาต่อ เกิดจากการอพยพโยกย้ายจากภัยสงคราม การแต่งงานระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้เป็นประเด็นที่นักคิดหลายท่านให้ความสนใจ โดย H.G. Barnett (อ้างถึงใน นิยพวรรณ วรณศิริ 2550 : 55-59) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน สนใจศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation) ที่ถือว่าเป็นตัวแทนจากวัฒนธรรมหนึ่งและมีการถ่ายทอดไปยังวัฒนธรรมอื่น

2. ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ เนื่องจากแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน บางวัฒนธรรมจึงอาจเอื้ออำนวยในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่า บางวัฒนธรรมอาจคงอยู่ บางวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่นกลุ่มศาสนาอิสลามจะไม่นิยมแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ ทำให้ไม่ได้รับเอาวัฒนธรรมใหม่มาปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงไม่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นอย่างช้าๆ

3. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพของคนแต่ละคน ย่อมมีส่วนที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะว่า ถ้าหากบุคคลนั้นได้รับการศึกษาสูง มีประสบการณ์ต่างๆ จากการทำงาน การท่องเที่ยว อาจทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ได้ง่ายกว่าบุคคลอื่นๆ ตลอดจนบุคลิกของผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความฉลาดและความสามารถในการพัฒนา ก็อาจมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้เช่นกัน

4. ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน มีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก การที่คนได้รับข่าวสารต่างๆ รับฟังเรื่องราวต่างๆ ผ่านสื่อ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้

5. ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค ทั้งถนนหนทาง โทรศัพท์ ไฟฟ้า โรงเรียน ที่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นทำให้เกิดการติดต่อสื่อสาร การเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

6. ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ซึ่งหมายถึง ทำเลที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ไม่มากนัก

จากการศึกษาแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบาหลีได้โดยเฉพาะในเรื่องของ “การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม” โดยงานวิจัยนี้เน้นถึงบริบทของการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวที่อาศัยการติดต่อเชื่อมโยงของมนุษยชาติในโลก มีติดต่อสื่อสารถึงกัน โดยมีปัจจัยต่างๆ ตามที่ Franz Boas ได้สรุปไว้ทั้ง ปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม การเดินทาง และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาสามารถนำวัฒนธรรมของตนมาเผยแพร่ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการท่องเที่ยวการเยี่ยมชมเมือง รวมถึงการปรับตัวของชาวไทยเชื้อสายจีนบาหลี ที่ปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

ความหมายของ “การท่องเที่ยว” ในมุมมองวิชาการการท่องเที่ยว โดย ด้อย ชุมสาย 2518 (อ้างถึงใน พรณปพร ภิมรย์วงศ์ 2552 : 15) บอกว่าตามหลักสากลของวิชาท่องเที่ยว ที่กำหนดโดยองค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization IUOTO) การท่องเที่ยวจะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ต้องเดินทางเป็นการชั่วคราว
2. ต้องเดินทางด้วยความต้องการของผู้เดินทาง
3. ต้องเดินทางโดยปราศจากค่าจ้างเพื่อการเดินทางนั้น

การท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทาง ซึ่งผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะใช้ทั้งคำว่า “การท่องเที่ยว” และ “การเดินทาง” ในการพูดถึง คำว่า Tourism เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Tourism Authority of Thailand แต่ องค์การการท่องเที่ยวระหว่าง

ประเทศใช้ว่า International Union of Official Travel Organization โดยในพจนานุกรม Oxford Dictionary ให้ความหมายของคำว่า Tourism ไว้หลายความหมายด้วยกันคือ

1. Tourism = การท่องเที่ยว
2. Tourism = องค์การและการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. Tourism = อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ในประเทศไทยได้มีการริเริ่มก่อตั้งองค์การที่ดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในปีพ.ศ. 2493 โดยใช้ชื่อว่า "สำนักงานท่องเที่ยว" และในปี พ.ศ. 2502 ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดแบ่งส่วนราชการ กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2502 โดยตัด "สำนักงานท่องเที่ยว" ออก แล้วจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การอิสระ เรียกว่า "องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย" มีชื่อย่อว่า "อ.ส.ท." ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ อ.ส.ท. ให้มีขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางยิ่งขึ้น มีการริเริ่มให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย และในปี พ.ศ.2522 ก็ได้มีการจัดตั้ง "การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย" ขึ้น โดยมีชื่อย่อว่า "ททท." (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวถูกทำให้เป็นอุตสาหกรรม ธุรกิจการท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับประเทศและชุมชนเป็นจำนวนมาก พัฒนาการของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงเป็นธุรกิจที่มีผู้ซื้อ ผู้ขาย เพื่อมุ่งสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก อาหาร การขนส่ง แต่ในการท่องเที่ยวนั้นก็ย่อมจะมีความต้องการที่ต่างกันของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการบริการที่หลากหลาย และแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้หลากหลายขึ้นก็เกิดขึ้นตามมา ทั้งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของผู้คน สินค้าของที่ระลึกต่างๆถูกนำมาพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว ที่อาจเกิดผลกระทบต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็น การที่วัฒนธรรมชุมชนได้รับผลกระทบ คนในท้องถิ่นถูกทำลายความสงบ เกิดการเลียนแบบการบริโภคที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอยู่บ้าง เช่นรายได้ที่เข้ามาจากการค้าขาย การแสดง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรายได้ส่วนใหญ่ก็ยังคงตกอยู่กับเจ้าของธุรกิจ เจ้าของโรงแรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่พยายามออกจากกระแสการท่องเที่ยวที่เป็น การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ที่อาจทำให้เกิดผลกระทบ กับชุมชน

ดังที่กล่าวข้างต้น โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการ พัฒนาด้าน ภูมิปัญญา สร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมหรือชีวิต ผู้คนเป็นการ ท่องเที่ยวในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางวัฒนธรรม ที่มีการบอกเล่าเรื่องราวใน การพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ที่เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ ความรู้ และกาทำให้คุณค่าของสังคม สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้ เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี โดยการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(อ้างถึงใน ฉัตรเฉลิม อออาจานศาล, 2551: 3-4) ได้แบ่งการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมออกเป็น 5 รูปแบบคือ

1. การท่องเที่ยววัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) เป็นการ เดินทางท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ชาวบ้านในพื้นที่นั้นๆจัดขึ้น
2. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) การท่องเที่ยวในแหล่งทาง โบราณคดีหรือประวัติศาสตร์
3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท (Rural tourism / Village tourism) คือการท่องเที่ยวใน หมู่บ้านชนบท ที่มีวิถีชีวิต หรือเอกลักษณ์ที่โดดเด่น
4. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) เป็น การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ
5. การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation tourism) คือ การเดิน ทางท่องเที่ยวเพื่อความรู้ เรียนรู้ทางศาสนา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในขณะที่ Tourism Western Australia (2006) ได้แบ่งคุณลักษณะสำคัญของการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องสร้างจุดแข็งทางวัฒนธรรม
2. เน้นคุณภาพและความถูกต้อง รวมถึงให้ประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้เข้าชม
3. มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบาย และถ่ายทอดความหมาย ความเข้าใจในบริบทของ วัฒนธรรมที่เกิดขึ้น
4. มีผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญ ในการที่จะอธิบายแก่นักท่องเที่ยวได้
5. วัฒนธรรมและสิ่งที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องตรงกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยว
6. สื่อถึงสภาพเศรษฐกิจ และความหลากหลายของสถานที่
7. มีการติดต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน

8. สามารถสร้างสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ๆจากคนในพื้นที่
9. ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม
10. สามารถลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม
11. สามารถใช้ประโยชน์ทางวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับรูปแบบของการท่องเที่ยว
12. มีการกำหนดเป้าหมายอย่างรอบคอบเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

McIntoch and Goelder 1984 (อ้างถึงใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2540:9) ได้สรุปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า “วัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็เพื่อที่จะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกัน”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ โดย พรธมปพร ภิมรัมย์วงศ์ (2552) ได้พูดถึงการท่องเที่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ว่า จะส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นกลายเป็นจุดเด่นขึ้นมาภายใต้กระแสโลก ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ทุน และสินค้า ผู้คนในโลกจะเดินทางเพื่อพบประสบการณ์แปลกใหม่ได้ง่ายขึ้น เพราะค่าโดยสาร การเดินทางต่างๆมีราคาต่ำลง ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับกระแสสังคม สามารถส่งเสริมและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเหมือนเป็นการเดินทางไปรู้จักวัฒนธรรมที่แตกต่างเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ๆ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้ศึกษาหาความรู้ในแหล่งวัฒนธรรมที่คงเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยไปอย่างเคารพต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน เป็นการเรียนรู้ผู้อื่นอย่างเข้าใจ

สำหรับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ในส่วนของการท่องเที่ยวบนพื้นที่ถนนกลาง ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลักและแน่นอนว่ามีความแตกต่างทางวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเห็น ได้มาเรียนรู้แน่นอนจะเป็นสิ่งที่แปลกและแตกต่าง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คน สื่อถึงสภาพเศรษฐกิจ และความหลากหลายของสถานที่ โดยมีการติดต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์กับกรณีศึกษานี้ได้

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พวงทิพย์ เกียรติสกุล (2534) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของชาวจีนและชาวตะวันตกต่อกิจการเหมืองแร่ดีบุกของมณฑลภูเก็ต ตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 25- พ.ศ.2474 โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จากการศึกษาวิจัย พวงทิพย์พบว่าชาวจีนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการเหมืองแร่ โดยมีการเข้ามาเป็นแรงงาน นายเหมือง และผู้ร่วมลงทุนนอกจากนั้นยังมีบทบาทในการซื้อขายและถลุงแร่ดีบุกอีกด้วย ผลผลิตดีบุกส่วนใหญ่ ถูกส่งออกไปจำหน่ายที่ปีนังและสิงคโปร์ ทำให้มีการขยายตัวของการค้าและเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของภูเก็ตจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปีนังและสิงคโปร์ ในแง่ของสังคมผลการวิจัยพบว่าก่อให้เกิดการขยายตัวของสังคมเมือง และการเกิดขึ้นของชุมชนจีน มีการเข้ามาของแรงงานชาวจีนในเมืองแร่ซึ่งมีการเกี่ยวโยงกับการเพิ่มขึ้นของประชากร จากการเพิ่มขึ้นของประชากร ก็มีผลต่อการขยายตัวของการบริโภค การที่กลุ่มชาวจีนที่เข้ามาทำเหมืองและค้าขายนี้ ได้นำเอารูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัย ตึกแถวร้านค้าและศาสนสถานเข้ามา ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนจีน ที่ไม่ได้มีแต่รูปแบบจีนเท่านั้นแต่ยังมีความเป็นปีนังและสิงคโปร์ด้วย เพราะชาวจีนส่วนใหญ่ได้อพยพผ่านปีนังและสิงคโปร์มาก่อนที่จะเข้ามาที่มณฑลภูเก็ต นอกจากวัฒนธรรมด้านการสถาปัตยกรรมแล้ว ความเป็นชุมชนจีนของภูเก็ตยังพบได้จากวัฒนธรรม ประเพณีด้านอื่นๆอีก เช่น ประเพณีกินเจ มีศาลเจ้าซึ่งเป็นศูนย์รวมของชุมชนชาวจีนที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในพื้นที่ต่างๆของภูเก็ต

ไฉน สนสกุล (2535) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการอ้างชาติพันธุ์ และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ ศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงตีความ ได้ใช้แนวคิด การอ้างชาติพันธุ์ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เป็นหลักในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ชาวมอญบางขันหมากยังคงรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มไว้จนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี และปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนดังกล่าวได้แก่ นโยบายของรัฐ การศึกษา อาชีพ การแต่งงาน และการตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น

ณัฐประวีร์ ศรีทรัพย์ (2537) ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มอญพบว่า ชาวมอญสามารถคงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญในสังคมไทย ทั้งในเรื่องของภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ โดยผู้ศึกษาใช้แนวคิดเรื่องการอ้างชาติพันธุ์ เข้ามาอธิบายถึงหน้าที่ของศาสนาในการสนองความ

ต้องการในการดำรงชีวิต หรือตอบสนองความต้องการทางจิตใจ เพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องการดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ ที่ชุมชนมอญบ้านม่วง จังหวัดราชบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า ชาวมอญบ้านม่วงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องภาษา ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีบางส่วนที่ยังคงรักษาสืบทอดมาได้จนถึงปัจจุบัน และบางส่วนก็ถูกผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้แก่นโยบายของรัฐ การแต่งงาน การศึกษา การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เอกลักษณ์ชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ มีคำถามวิจัยหลักว่า ชาวจีนยังสามารถรักษารูปแบบเอกลักษณ์ที่เป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้หรือไม่ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลภาคสนามทางมานุษยวิทยา เก็บข้อมูลการศึกษาจากครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน จำนวน 10 ครอบครัว ผลการศึกษาของธมลวรรณพบว่า การดำรงวัฒนธรรมจีนจะเห็นได้เด่นชัดในชาวจีนรุ่นแรก ส่วนสมาชิกรุ่น 2 ของครอบครัว ยังคงวัฒนธรรมจีนที่พ่อแม่ถ่ายทอดไว้ให้ได้แต่ในขณะเดียวกันเริ่มมีการปรับตัวเช่นพูดภาษาไทย เรียนรู้วัฒนธรรมไทยจากโรงเรียน และกลุ่มเพื่อน

เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส (2545) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ของชาวเล ในพื้นที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยใช้แนวคิดทางด้านชาติพันธุ์ เรื่องของอาณาเขตทางชาติพันธุ์ และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยในสังคมดั้งเดิม มาเป็นกรอบแนวคิด-ทฤษฎีในการทำวิจัย ผลการวิจัยพบว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ อำนาจรัฐ และการท่องเที่ยว ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง คือเปลี่ยนไปเป็นการผลิตเพื่อการค้า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางประการ มีอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้นในชุมชน มีค่านิยมทางวัตถุมากกว่าในอดีต แต่ชาวเลในพื้นที่วิจัยก็ยังมีสำนึกในบรรพบุรุษรวมกันอยู่ ถึงแม้ว่าจะไม่เข้มแข็งเท่าในอดีต แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงช้าลงกว่าที่ควรจะเป็น

สุนิสา จันท์รัตนโยธิน (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนม้งดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยว แนวคิดทุนวัฒนธรรม และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้ามาเป็นกรอบในการวิจัย ผลการวิจัยของสุนิสาพบว่าเมื่อการท่องเที่ยว

เข้าสู่หมู่บ้านดอยปุย ชาวบ้านก็มีการเรียนรู้ที่จะนำลักษณะทางวัฒนธรรมของตนมาปรับเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่นมีรายได้มากขึ้น มีการขยายตัวด้านการลงทุน แต่ก็เกิดปัญหาสังคมในด้านต่างๆตามมา

วรเมธ ยอดบูน (2548) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในบริบทการท่องเที่ยว โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และแนวคิดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า แต่ละกลุ่มก็มีอัตลักษณ์ดั้งเดิมเป็นของตัวเองที่ได้รับมาจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัวตั้งแต่แรกเกิด เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์หลายๆ อย่าง ทั้งภาษา การแต่งกาย ค่านิยม อาชีพ รวมถึงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้น วรเมธสรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงเป็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เข้ากับบริบทการท่องเที่ยวและบริบทอื่นๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อชุมชน แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงก็คือสำนึกของความเป็นชาติพันธุ์ที่ยังฝังอยู่ในจิตใต้สำนึก

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดกระบี่ พังงาและภูเก็ต พบว่าแนวทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจอย่างสูง ก็คือวิถีชีวิตชุมชน โดยที่จังหวัดภูเก็ตนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจด้านสะพานประเพณี นอกจากนี้ยังพบอีกว่าคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ชาวบ้านบางส่วนเห็นว่าควรจะมีการจัดการด้านวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว สร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมความเป็นวิถีชุมชนได้

พรรณปพร ภิรมย์วงษ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์และการท่องเที่ยว ของ “ผู้ไต่บ้านภู” จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยว แนวคิดในเรื่องของอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์ ในการศึกษาโดยการศึกษาพบว่า บริบทและสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้อัตลักษณ์ในชีวิตประจำวันของ ผู้ไต่บ้านภู มีการเปลี่ยนแปลงโดยเลื่อนไหลไปตามบริบทที่เกิดขึ้น มีการสร้าง “ความเป็นผู้ไต่” ผ่านบริบทการท่องเที่ยว โดยแสดงออกทางการแต่งกาย การแสดง การละเล่น การฟ้อน ผลการวิจัยยังพบอีกว่านโยบายภาครัฐและการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีส่วนสำคัญในการกำหนดอัตลักษณ์ของชาวบ้าน

ดวงกมล เวชวงศ์ (2553) ได้ศึกษา กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ โดยผลการวิจัยพบว่า ชาวยวนในตำบลต้นตาล จังหวัดสระบุรี ยังมีสำนึกความเป็นชาติพันธุ์อยู่อย่างชัดเจน โดยแสดงออกผ่านทางกิจกรรมของเยาวชน มีการตั้งชมรมและหอวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่หลังจากที่มีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนแล้ว ชาวยวนในพื้นที่ก็มีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์นั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชาวยวนในตำบลต้นตาล จังหวัดสระบุรีได้รับ

จากการเขียนเล่าประวัติตนเอง ในงานวิทยานิพนธ์ของ **Ien Ang (1993)** ได้บอกถึง สิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นจีนของชาวเพอรานากันในอินโดนีเซีย นั่นก็คือ กิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เครื่องแต่งกาย แต่ชาวเพอรานากันมีแนวโน้มที่จะละทิ้งลักษณะทางวัฒนธรรมด้านภาษา เพราะว่าจะพูดภาษาจีนกันไม่ค่อยได้ แต่จะถนัดพูดภาษามลายูมากกว่า แสดงให้เห็นว่าชาวเพอรานากันมีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม สิ่งต่างๆที่ชาวเพอรานากันปฏิบัติจนเป็นอัตลักษณ์นั้น ก็สื่อให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของชาวเพอรานากันเป็นอัตลักษณ์ผสม และยังได้พูดถึงชาวเพอรานากันในเนเธอร์แลนด์ ที่สามารถอยู่ร่วมกับชาวดัตช์ได้ แต่ก็ไม่มีสำนึกทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในรุ่นคนสูงอายุแล้วยังมีมาก เพราะมีการจัดตั้งสมาคมชาวจีนเพอรานากัน มีจัดวิชาเรียนภาษาจีน วัฒนธรรมจีน และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวที่เมืองจีนอีกด้วย โดยในเรื่องของการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมหลักนั้น **Hwei-Fe'n Cheah (2009)** ได้เล่าถึงชาวจีนเพอรานากัน ที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียและสิงคโปร์ที่อยู่ในวัฒนธรรมร่วมสมัย ในบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่บอกว่าเด็ก ๆ รุ่นใหม่ของชาวเพอรานากันในมาเลเซียและสิงคโปร์ พูดภาษาจีนของตัวเองไม่ค่อยถนัด และมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมหลัก

ในบางครั้งอาจมีผู้สงสัยว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว หรือเป็นการเสริมสร้างจากปัจจัยภายนอก จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดย **Annette Johannes (1994)** ได้ศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ชาวเพอรานากัน ในสิงคโปร์ โดยศึกษาวัฒนธรรมในด้านอาหาร และ บ้านเรือนในอดีตของชาวเพอรานากัน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยศึกษาทั้งในเรื่องของ บรรพบุรุษ การสืบเชื้อสาย คุณลักษณะทางด้านวัฒนธรรม คุณลักษณะทางกายภาพ รวมถึงการแต่งกาย อาหาร การนับถือศาสนา การใช้ภาษา และระบบเศรษฐกิจโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์เป็นหลักในการทำการวิจัย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยด้านภาษาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดด้านชาติพันธุ์เข้ามามีส่วนร่วม A Sociolinguistic Description of the Peranakan Chinese of Kelantan, Malaysia เป็นการศึกษาศึกษาของ Kok Seong Teo (1993) ซึ่งได้วิจัยด้านภาษาศาสตร์ของชาวจีน-เพอรานากันที่อาศัยอยู่ในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย พบว่าภาษาและพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ได้มีการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมหลัก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของ ชาวกันตัน มาเลเซีย รวมถึงมีการยืมคำกันระหว่าง จีน มาเลย์และไทย โดยนำเอาข้อมูล แนวคิดด้านชาติพันธุ์ และ อัตลักษณ์ เข้ามาเป็นแนวคิดในการวิจัยร่วมกับทฤษฎีทางภาษาศาสตร์

Chee Beng Tan (1979) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของชาว เพอรานากัน ในรัฐมะละกา ของมาเลเซีย ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางชาติพันธุ์ โดยอธิบายตั้งแต่อัตลักษณ์ดั้งเดิม เช่น ภาษา ศาสนา เครือญาติ โดย Chee Beng Tan ได้สรุปว่า อัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวบาบา-เพอรานากัน ในรัฐมะละกา มีพลวัตอยู่ตลอดเวลา

ในงานศึกษา ของ **ภูวดล ทรงประเสริฐ** (2530) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทุนจีนในภาคใต้ : บทวิเคราะห์เฉพาะยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้วิเคราะห์ถึงทุนจีน ที่มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจภาคใต้ รวมถึงยังได้พูดถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มทุนจีนในภาคใต้ ซึ่งภูวดลได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชาวจีนในภาคใต้ ก็คือ เรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง และวิวัฒนาการของสังคมในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว จังหวัดน่าน เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน พบว่าการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก จะเห็นได้ชัดที่สุดก็คือด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น มีอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้นและหลากหลายมากขึ้น

พลาเดช ญ ป้อมเพชร (2551) ได้ทำการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ชุมชนมอแกน : กรณีศึกษาหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ในโครงการนำร่องอันดามันของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้เสนอการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวมอแกนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเน้นวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน คือ ด้านการทำมาหากินและการดำรงชีพ การเปลี่ยนแปลงด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การเรียนรู้ การสืบทอดความรู้พื้นบ้าน และการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของหมู่บ้าน ซึ่งพลาเดชได้

สรุปได้ว่าภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่พฤติกรรมการบริโภคที่ชาวบ้านซึมซับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆเข้ามาเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้และการสืบทอดความรู้พื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลง เด็กรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจ ความรู้พื้นบ้านเริ่มสูญหาย

สุดชีวิต นันทวัน ณ ออยุธยา (2551) ได้ทำการศึกษาในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว ยังมีอยู่น้อยมาก และภาครัฐ ควรให้ความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมภาคใต้ (2535) พบว่าเมื่อฝ่ายผู้บริโภคร่วมกับฝ่ายผู้บริการมาพบกัน จะเกิดทั้งสิ่งที่ดีอันเป็นที่พึงปรารถนา กับผลกระทบในด้านลบ ทั้งต่อแหล่งท่องเที่ยวเองหรือสังคมโดยรวม ประชาชนโดยทั่วไปเอง ก็พยายามจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนเข้าไปอยู่ในแวดวง การท่องเที่ยว เพราะสามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งข้อดีทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยว ก็คือ วัฒนธรรมบางอย่าง การละเล่นบางประเภทที่กำลังจะจางหายไป จะเป็นวัตถุที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างแดนเข้ามา เพราะเห็นวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาฟื้นฟูการละเล่น วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นทั้งการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและยังเป็นสิ่งสำคัญในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จีนบาบ๋า (Baba Chinese) ในที่นี้หมายถึง กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต ที่มีบรรพบุรุษเป็นชายชาวจีนฮกเกี้ยนมาแต่งงานกับหญิงท้องถิ่น มีการสืบเชื้อสายมาจนถึงปัจจุบัน

ชาวจีน (Chinese) ในที่นี้หมายถึง ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต

วัฒนธรรม (Cultural) หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าในพื้นที่ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) ในที่นี้หมายถึง การที่ชาวจีนบาบ๋า รับเอาวัฒนธรรมภายนอกชุมชนเข้ามาปฏิบัติ รวมถึงการปรับตัวเพื่อรับมือกับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้ามา ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวจีนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ต

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ในที่นี้หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ถนนกลาง โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเห็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนได้ โดยมีการติดต่อพูดคุยกับคนในพื้นที่

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่การวิจัย ที่ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทางเทศบาลนครภูเก็ต จัดให้เป็นถนนสายวัฒนธรรม ที่ในอดีตชาวจีนในยุคของการเข้ามาทำเหมืองแร่ในจังหวัดภูเก็ต (ช่วงรัชกาลที่ 3 – รัชกาลที่ 5) ได้เข้ามาสร้างบ้านเรือน ในปัจจุบันมีผู้สืบเชื้อสายชาวจีนบาบ๋าอาศัยอยู่ รวมถึงยังเป็นถนนที่เป็นที่ตั้งของสมาคมเพื่อนานากันอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาหาความเพลิดเพลิน เรียนรู้วัฒนธรรมและหาประสบการณ์ การท่องเที่ยว ที่ชาวต่างชาติจะรู้จักกันในชื่อ “Phuket old town”

การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษาถึง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และพัฒนาการของวัฒนธรรมจีนบาบ๋า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บข้อมูลจะมีทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเน้นการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสัมภาษณ์กับบุคคลสำคัญในพื้นที่ คือ ชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า และผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวคือผู้ประกอบการเกสต์เฮาส์ ร้านอาหารบนถนนกลาง รวม 5กรณีศึกษา

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่จะใช้ศึกษาวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลสนามครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเข้าไปในพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่ เดือนเมษายน 2555- เดือนธันวาคม 2555

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย เรื่องกระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จะใช้การศึกษภาคสนามโดยระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกต

แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. จากเอกสาร (Documentary Research)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นวิธีการแรกที่จะได้มาซึ่งข้อมูล ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม ประกอบไปด้วย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านวัฒนธรรมชาติพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลที่ได้เหล่านี้เป็นการทำความเข้าใจเบื้องต้น เป็นการศึกษาก่อนลงวิจัยภาคสนาม

โดยทำการค้นคว้าเพื่อเป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูลวิจัย สถานที่ที่นิสิตค้นคว้าข้อมูล ได้แก่ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ห้องสมุดสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต , ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

2. จากการศึกษาภาคสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological Field Work)

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) ซึ่งมีทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสัมภาษณ์กับชาวจีนบ่าในพื้นที่ คือ ชาวไทยเชื้อสายจีนบ่า 5 ครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวคือผู้เปิดกิจการเกสต์เฮ้าส์ ร้านกาแฟ ร้านอาหารบนถนนถลาง

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือการลงสนามวิจัย โดยเข้าไปเรียนรู้และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบ่า ที่ถนนถลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวจีนบ่าในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการถ่ายภาพและการบันทึกเสียง

5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนามทุกครั้ง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปจัดแบ่งหมวดหมู่ โดยแยกข้อมูลเป็นประเภทต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งสภาพทั่วไปของพื้นที่ถนนถลาง อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ที่รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของ

ชาวจีนบาบ๋าในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างง่ายขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลในการวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆที่ได้เรียนรู้จากข้อมูลภาคสนามกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนมาแล้วเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการเขียนแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) โดยการพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยภาคสนามเป็นหลัก เป็นข้อความบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

6. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	เดือน (ธันวาคม 2554 – มกราคม 2556)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. การกำหนดหัวข้อการวิจัย	■													
2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง		■												
3. การกำหนดกรอบการวิจัย วัตถุประสงค์			■											
4. การจัดทำระเบียบวิธีวิจัย				■										
5. การวิจัยภาคสนาม														
5.1 สํารวจข้อมูลพื้นฐาน					■	■								
ลักษณะทางกายภาพ ทำแผนที่					■	■								
5.2 ศึกษาประวัติความเป็นมา					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ประเพณี วัฒนธรรม					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
5.3 ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
และผลกระทบจากเศรษฐกิจและ					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
สังคมที่มีผลต่อวัฒนธรรมของ					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ชาวจีนบาบ๋า					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
5.4 ศึกษากระบวนการปรับตัว					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ของชาวจีนบาบ๋า					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
6. การวิเคราะห์ข้อมูล					■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
7. การเขียนรายงานการวิจัย												■	■	■

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดภูเก็ตและถนนกลาง

“ไข่มุกอันดามัน สวรรค์เมืองใต้

หาดทรายสีทอง สองวีรสตรี บารมีหลวงพ่อแช่ม”

*"The Pearl of the Andaman, The Paradise of Southern Thailand, Golden Beaches,
The Home of the Two Heroic Sisters, The Hallowed Luang Poh Cham"*

เมื่อเราได้ยินคำขวัญจังหวัดภูเก็ตนี้ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม แวดล้อมด้วยธรรมชาติ หาดทะเล และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเองได้ลงภาคสนามวิจัยที่จังหวัดภูเก็ต เป็นเวลาถึง 9 เดือนเต็ม ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ของจังหวัดภูเก็ตและถนนกลางก่อน เพื่อที่จะให้เห็นภาพรวมของพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ต

1. ข้อมูลเบื้องต้นของจังหวัดภูเก็ต

ในเว็บไซต์ประจำจังหวัดภูเก็ต ที่รวบรวมข้อมูลโดยศาลากลางจังหวัด ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของจังหวัดภูเก็ตไว้ว่า จังหวัดภูเก็ต ได้มีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่บ้านกมลา ซึ่งได้ขุดพบเครื่องมือหินและขวานหินเป็นการแสดงให้เห็นว่ามี มนุษย์อาศัยในดินแดนแถบนี้ไม่ต่ำกว่า 3,000 ปี มาแล้ว และได้มีหลักฐานการ กล่าวถึงดินแดนในแถบนี้อีกครั้ง เมื่อปี พ.ศ.700 ในบันทึกของนักเดินเรือ กล่าวถึงผืนดินหรือแผ่นดินในส่วนนี้ว่า แหลมตะโกลา เป็นผืนดินที่ถูกดันออกมาทางใต้กลายเป็นแหลมยาวอยู่ส่วนปลายสุดของจังหวัดพังงา อันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของรอยเลื่อน ของเปลือกโลกขนาดใหญ่ ที่เรียกว่า รอยเลื่อนคลองมารุย (Klong Marui Fault) ซึ่งวางตัวเป็นแนวยาวจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีและพังงา ลงมาทางทิศตะวันออกของภูเก็ต ต่อมาได้ถูกคลื่นลมในทะเลกัดเซาะ และตัดพื้นที่ดังกล่าวนี้ ออกจากผืนแผ่นดินใหญ่ จนกลายเป็นเกาะโดยเกิดร่องน้ำระหว่างจังหวัดภูเก็ตและพังงาขึ้น ที่เรียกว่า ช่องแคบปากพระในปัจจุบัน

สำหรับการเรียกขานภูเก็ตของชาวต่างประเทศ ในอดีตนอกจากจะมีปรากฏในบันทึก เมื่อปี พ.ศ.700 ของนักเดินเรือ ที่เรียกผืนดินในบริเวณนี้ว่า แหลมตะโกลา แล้วได้มีปรากฏหลักฐานการกล่าวถึง ผืนดินในบริเวณนี้อีกครั้ง จากบันทึก และแผนที่การเดินทางเรือมาเอเชียตะวันออก ของชาตินยุโรป ระหว่างพ.ศ.2054-2397 เรียกผืนดินนี้ว่า จังซีลอน นอกจากนี้ ได้มีหลักฐานเกี่ยวกับการ

เรียกขาน ผืนดินนี้ของชาวทมิฬว่า มณีคราม ซึ่งหมายถึง เมืองแก้ว มีความหมายตรงกับชื่อ ภูเก็ต ที่ปรากฏในจดหมายเหตุเมืองกลาง ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2328 และได้มีการเรียกขานเรื่อย ๆ จนกลายเป็น ภูเก็ต ซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษา มาตั้งแต่ พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ชื่อของจังหวัดภูเก็ตที่ได้มีการกล่าวขานตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน นั้น ประกอบด้วย แผลมตะโกลา มณีคราม จังซีลอน ภูเก็ต และภูเก็ต ซึ่งในบางครั้งได้มีการเรียกว่า กลาง และทุ่งคาด้วย (เว็บไซต์ประจำจังหวัดภูเก็ต, 2555)

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

จังหวัดภูเก็ต ได้ชื่อว่าเป็นไข่มุกแห่งอันดามัน เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ในด้านความสวยงามของธรรมชาติ และวัฒนธรรม มีอ่าวที่สวยงามสะดวกทางการท่องเที่ยวมากมาย เป็นเกาะใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ ตั้งอยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยในน่านน้ำทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 45 ลิปดา ถึง 8 องศา 15 ลิปดา เหนือ และลองจิจูดที่ 98 องศา 15 ลิปดา ถึง 98 องศา 40 ลิปดาตะวันออก มีลักษณะเป็นเกาะจัดเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภาคใต้ในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย มีเกาะบริวาร 32 เกาะ ส่วนกว้างที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 21.3 กิโลเมตร ส่วนยาวที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 48.7 กิโลเมตร เฉพาะเกาะภูเก็ตมีพื้นที่ 543.034 ตารางกิโลเมตร ส่วนเกาะบริวารมีพื้นที่ 27 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ทั้งหมด 570.034 ตารางกิโลเมตรหรือ 356,271.25 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 402 รวมระยะทาง 867 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

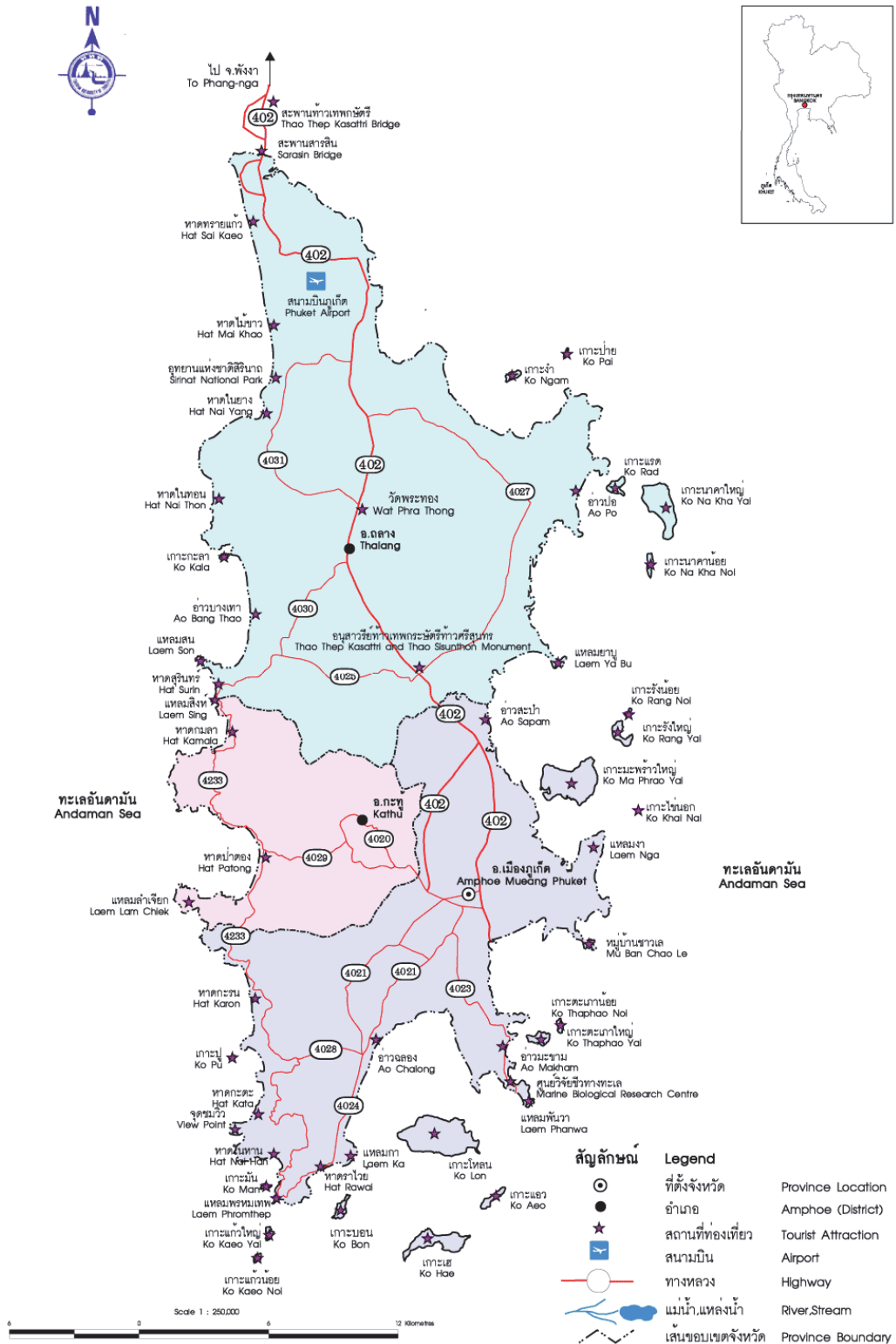
1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดพังงา เชื่อมโดยสะพานสารสินและสะพานท้าวเทพกษัตรี

ทิศใต้ ติดกับทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก ติดกับทะเลอันดามัน เขตจังหวัดพังงา

ทิศตะวันตก ติดกับทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดภูเก็ต (ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

ภาพที่ 2 แผนที่ถนนถลาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากภูมิประเทศที่สวยงามของภูเก็ททำให้ภูเก็ทเติบโตเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแล้ว
 ที่นี่ยังเต็มไปด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่อยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองอัน
 ยาวนานอีกด้วย

1.3 ภูมิอากาศ

ภูเก็ตมีอากาศแบบฝนเมืองร้อน อากาศอบอุ่นและชุ่มชื้นตลอดปี แต่มีเพียง 2 ฤดูเท่านั้น คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคม-เดือนพฤศจิกายน ส่วนฤดูร้อนจะอยู่ในช่วงเดือน ธันวาคม-เดือนเมษายน ซึ่งช่วงที่ผู้วิจัยลงภาคสนามเก็บข้อมูลนั้น เป็นช่วงที่เจอทั้งฝนตกและอากาศแจ่มใส ส่วนช่วงที่อากาศดีที่สุด เหมาะแก่การท่องเที่ยว ก็คือช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายน ไม่มีฝน ท้องฟ้าแจ่มใสตลอดวัน

1.4 การเมืองการปกครอง

การปกครองในจังหวัดภูเก็ต แบ่งการบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ อำเภอถลาง มีตำบล 17 ตำบล และ 103 หมู่บ้าน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 9 แห่ง

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเขตการปกครองในจังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	พื้นที่(ตร.กม)	ระยะห่างจากจังหวัด (กม)	จำนวน	
			ตำบล	หมู่บ้าน
เมืองภูเก็ต	224.000	1	8	44
กะทู้	67.034	10	3	13
ถลาง	252.000	19	6	46
รวม	543.034	-	17	103

(ที่มา:ที่ทำการปกครองจังหวัดภูเก็ต,2552)

1.5 ลักษณะทางประชากร

ประชากรจังหวัดภูเก็ต สํารวจ ณ เดือน ธันวาคม 2552 มีจำนวน 335,913 คน เป็นชาย 159,526 คนหญิง 176,387 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 169,718ครัวเรือน (ที่ทำการปกครองจังหวัดภูเก็ต, 2552)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ต

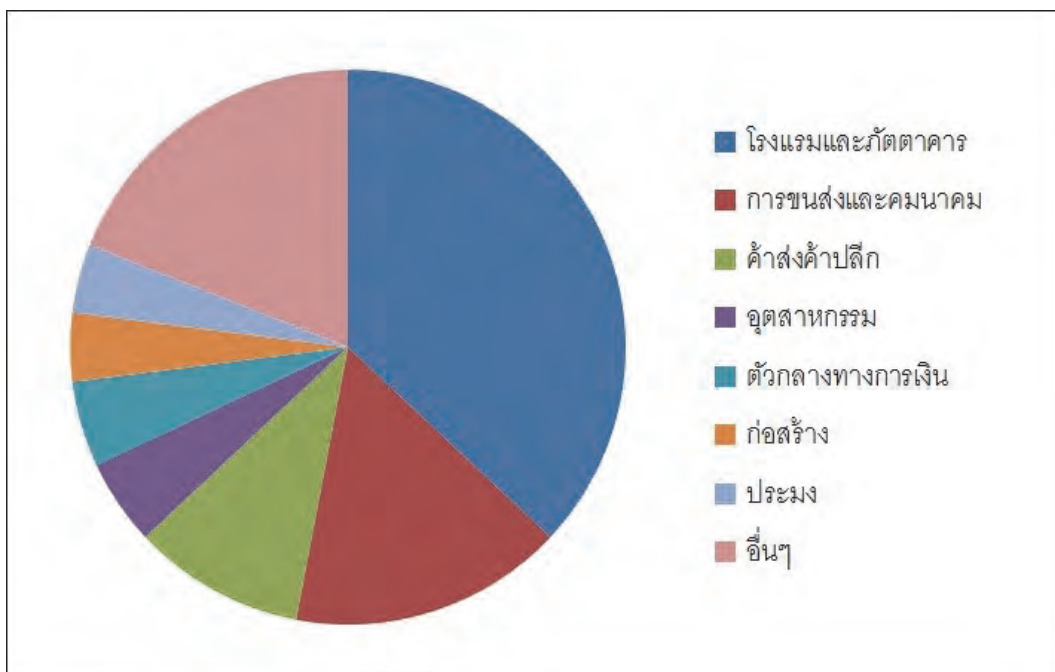
จังหวัด	ครัวเรือน	ประชากร		รวม
		ชาย	หญิง	
จังหวัดภูเก็ต	169,718	159,526	176,387	335,913
อำเภอเมืองภูเก็ต	17,848	14,472	15,886	30,358
อำเภอกะทู้	3,962	2,818	3,128	5,946
อำเภอถลาง	35,539	34,002	35,015	69,017
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิชิต	23,961	19,483	21,501	40,984
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลราไวย์	10,376	6,906	7,797	14,703
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลรัชฎา	20,735	18,179	20,405	38,584
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเทพ กระษัตรี	3,057	3,252	3,402	6,654
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเชิง ทะเล	2,192	2,352	2,607	4,959
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองกะทู้	11,967	10,301	12,046	22,347
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระรน	6,076	3,639	3,898	7,537
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองป่าตอง	12,397	9,047	9,399	18,446
ท้องถิ่นเทศบาลนครภูเก็ต	21,608	35,075	41,303	76,378

(ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดภูเก็ต, 2552)

1.6 สภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภูเก็ต ณ ปี พ.ศ. 2552 พบว่าสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูงสุด คือ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร คิดเป็นร้อยละ 37 สาขาการขนส่งและคมนาคม คิดเป็นร้อยละ 16 และสาขาค้าส่งค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 10 รายได้ประชากร ณ ปี พ.ศ. 2552 เท่ากับ 236,461 บาทต่อคนต่อปี เป็นอันดับที่ 1 ของภาคใต้ อันดับที่ 10 ของประเทศ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2554)

ภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต ณ ปี 2552

(ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดภูเก็ต, 2554)

- สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ 37
- สาขาการขนส่งและคมนาคม ร้อยละ 16
- สาขาค้าส่งค้าปลีก ร้อยละ 10
- สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 5
- สาขาตัวกลางทางการเงิน ร้อยละ 5
- สาขาก่อสร้าง ร้อยละ 4
- สาขาประมง ร้อยละ 4
- อื่นๆ ร้อยละ 19

1.7 การคมนาคมขนส่ง

ระบบขนส่งทางบก จังหวัดภูเก็ต มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่าง หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ที่สามารถใช้งานได้ดีทุกฤดูกาล มีรถยนต์ประจำทางบริการ ทั้งรถปรับอากาศ รถปรับอากาศพิเศษ และรถรวมคา วิ่งบริการระหว่างจังหวัด โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข

402 เป็นถนนสายหลักผ่านสะพานท่าเทพกระษัตรี และสะพานสารสิน ผ่านอำเภอกลางเข้าสู่ตัวเมืองภูเก็ต

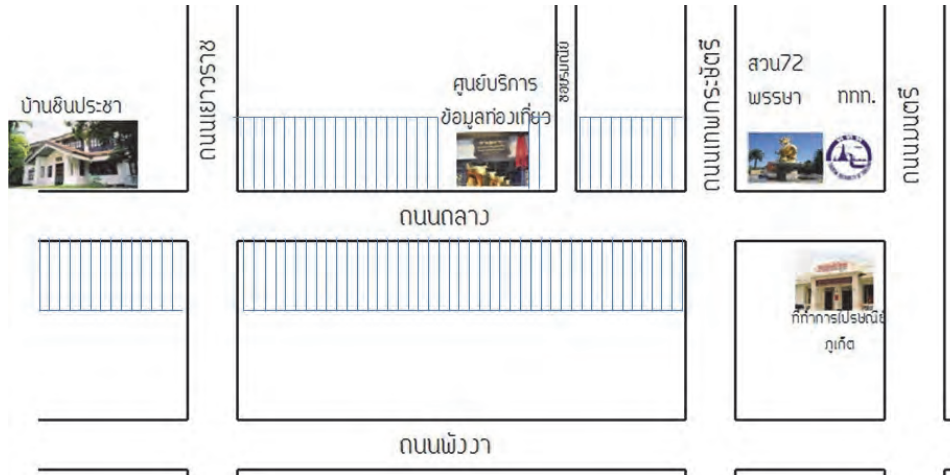
สำหรับระบบขนส่งมวลชนในเขตเมือง มีบริการรถโดยสารขนาดเล็ก รถตุ๊กๆ ตลอดจนมอเตอร์ไซค์รับจ้างเป็นจำนวนมาก จากบริเวณศูนย์กลางเมืองภูเก็ตไปยังชุมชนต่างๆ และสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัด

ระบบการขนส่งทางน้ำ จังหวัดภูเก็ตมีท่าเรือน้ำลึก 1 แห่ง ได้แก่ท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต ณ บริเวณอ่าวมะขาม เป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ที่สามารถติดต่อกับประเทศแถบตะวันตกได้โดยตรง และเพื่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือท่องเที่ยวขนาดเล็กอีก 14 แห่ง และท่าเทียบเรือน้ำมัน 2 แห่ง ติดต่อเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือภูเก็ต ท่าเรือกระบี่ และท่าเรือกันตังจังหวัดตรัง

การขนส่งทางอากาศ จังหวัดภูเก็ตมีมีสนามบินนานาชาติภูเก็ต ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร เชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยตรง ซึ่งสามารถรองรับเที่ยวบินได้ 10 เที่ยวบิน/ชั่วโมง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ,2554:27)

สังคมและประชากร ในปัจจุบันประชากรที่ขึ้นทะเบียนราษฎรในภูเก็ตส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนโดยเฉพาะเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน รวมไปถึงชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมโดยมีชาวไทยพุทธประมาณร้อยละ 73 ชาวไทยมุสลิมร้อยละ 25 และอื่นๆอีกร้อยละ 2 ของประชากรในภูเก็ต ชาวเลเป็นคนกลุ่มแรก ๆ ที่มาอาศัยอยู่บนเกาะภูเก็ต จากนั้นมาจึงกลุ่มชนอื่น ๆ อพยพตามมาอีกโดยเฉพาะ ชาวจีน จนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีการผสมผสานทางทั้งทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ,2554:27)

2. ข้อมูลพื้นฐาน ถนนกลาง

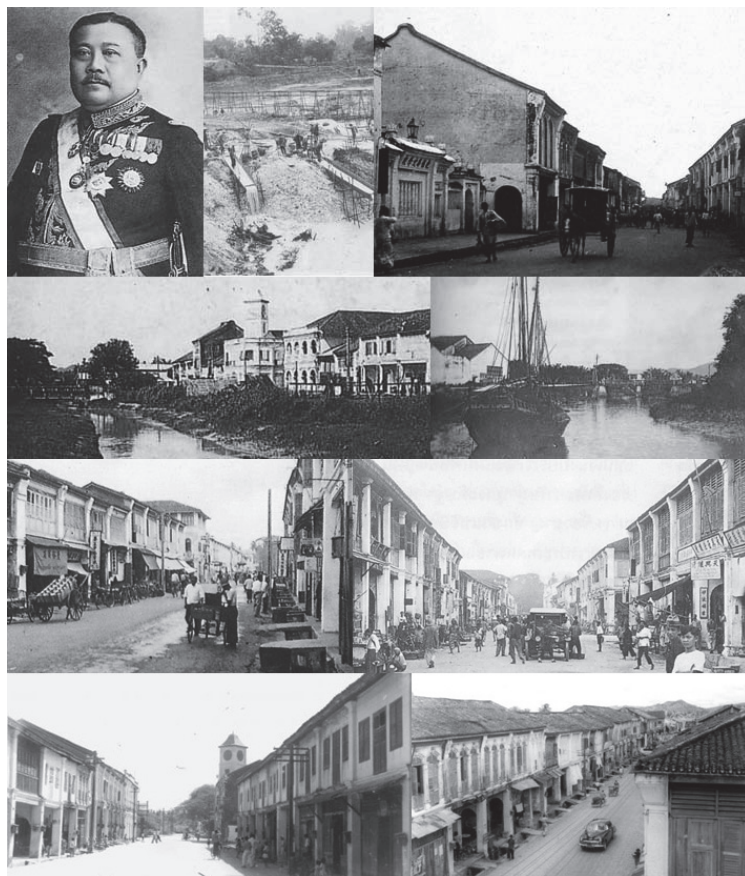

ภาพที่ 4 ลักษณะทางกายภาพของถนนกลาง

ถนน กลาง เป็นถนนที่เก่าแก่ที่สุดสายหนึ่งในเมืองภูเก็ต เป็นย่านการค้าเก่าซึ่งบอกเรื่องราววิถีชีวิตที่เคยมีในอดีต ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือสถาปัตยกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม มีอาคารตึกแถวเก่าที่มีรูปแบบเดิม 141 คูหา เป็นถนนสายประวัติศาสตร์คู่กับจังหวัดภูเก็ตมานานกว่า 150 ปี นับจากปี พ.ศ. 2393 โดยพระยาภูเก็ตโลหะตราชักษ์ (ทัต) ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองภูเก็ต ถนนสายนี้ก็ได้ถูกกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม (มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ,2554)

ภาพที่ 5 สถาปัตยกรรม ชิโนโปรตุกิส ที่ซอยรมณี ถนนกลาง

ภาพที่ 6 ภาพถ่ายถนนกลางในอดีต (ที่มา : มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต)

2.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ถนนกลางเป็นถนนที่อยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีความยาวตั้งแต่ต้นถึงปลายถนนรวมประมาณ 450 เมตร ด้านหนึ่งติดกับถนนกระบี่ อีกด้านติดกับถนนมนตรี ขนานกับถนนदीบุก และถนนพังงาโดย 2ข้างทางของถนนกลาง เป็นสถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส รูปแบบอาคารมีการสร้างให้ตัวบ้านติดกันและเว้นพื้นที่หน้าบ้านไว้เพื่อเป็นทางเดินเท้า เป็นช่องทางเดินมีหลังคาคลุมเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดี ป้องกันแดดและฝน ความกว้าง5ฟุตที่เรียกว่า “หรงอคาเกี” (ARCADE) โดยบางบ้านทำปิดทางเดิน บางบ้านยังเปิดให้โล่ง ทั้งนี้ก็เพื่อสนองกับนโยบายถนนสายวัฒนธรรมของทางเทศบาลนครภูเก็ต มีสถานที่สำคัญของจังหวัดตั้งอยู่บนถนนสายนี้ ทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาภูเก็ต สวน 72พรรษามหาราชินี ซึ่งสถานที่2แห่งนี้ตั้งอยู่ที่ปลายถนนกลางติดกับถนนมนตรี

ภาพที่ 7 พื้นที่หน้าบ้านเป็นทางเดินเท้า ที่เรียกว่า “หรงอคาเกี”

ในช่วงปี 2553-2555 เทศบาลนครภูเก็ตจัดให้มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายวัฒนธรรม ทำให้ 2 ฝากฝั่งของถนนสายนี้ ไม่มีเสาไฟ ไม่มีสายไฟโฉบโฉบไปมาให้เห็น สังกะสีจากภาพแผนที่ด้านซ้ายสุดของรูปเลยบ้านจีนประชาขึ้นไป จะมีศาลเจ้าเก่าแก่ ชื่อศาลเจ้าแม่ย่านาง จากคำบอกเล่าของคุณลุงมงคล (ข้าราชการบำนาญกรมที่ดิน) ทำให้ทราบว่าเดิมนั้นหน้าศาลเจ้าจะเป็นท่าเรือเล็กๆ ที่คนในเมือง รวมถึงพ่อค้าที่ติดต่อกับค้าขายกับปีนังใช้ เป็นท่าเรือในการเดินทางไปอื่น เช่นกรุงเทพฯ หรือปีนัง ปัจจุบันกลายเป็นคูเล็กๆที่น้ำไหลผ่านเท่านั้น

จากศาลเจ้านี้ เดินทางผ่านถนนกลางสุดสายจะเจอกับถนนมนตรี ซึ่งทางขวามือจะเป็นที่ทำการไปรษณีย์ภูเก็ต ในอดีต พื้นที่ส่วนไปรษณีย์ภูเก็ตนั้นเป็น จวนผู้ว่าราชการจังหวัด และพื้นที่ส่วนนั้นจะเป็นพื้นที่ของทางราชการ เมื่อวิเคราะห์แล้ว คุณลุงมงคลจึงเห็นว่า ถนนกลางก็คือ ถนนที่เป็นเส้นทางสำหรับการเดินทางจากท่าเรือไปสู่ส่วนพื้นที่ราชการ ซึ่งเหตุนี้เองทำให้ถนนกลางเป็นถนนการค้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 8 แผนที่ถนนกลาง และย่านเมืองเก่าภูเก็ต

2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

ถนน กลาง เป็นถนนที่เก่าแก่ที่สุดสายหนึ่งในเมืองภูเก็ต เป็นย่านการค้าเก่าซึ่งในปัจจุบันเป็นถนนสายวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทกับชุมชนค่อนข้างมาก มีนักท่องเที่ยวซึ่ง

ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาตลอดปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูการท่องเที่ยว เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี ทำให้การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เปิดกิจการค้าขาย โดยเปิดขายสินค้าและบริการจำพวกอาหาร ขายผ้า ผ้าโสร่ง ผ้าปาเต๊ะ อุปกรณ์ตัดเย็บ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ค่อนข้างมาก รองลงมาเป็นขายสินค้าของฝากจากภูเก็ต พวกขนมพื้นเมือง เสื้อพิมพ์ลายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับถนนกลาง เมืองเก่าภูเก็ต ของฝากจากภูเก็ต เช่นสัร่อยมุก โปสการ์ด นอกจากนี้ยังมีร้านขายกาแฟ ร้านเค้ก รูปแบบทันสมัย มีมุมสวยๆที่สื่อถึงความเป็นภูเก็ตให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก รวมถึงมีอาร์ตแกลลอรี่สถานที่โชว์ภาพวาด เกสต์เฮาส์เล็กๆสำหรับนักท่องเที่ยวแบบแบ็คแพคเกอร์ โดยเจ้าของธุรกิจมีทั้งคนพื้นที่ถนนกลางเอก และกลุ่มธุรกิจภายนอกเข้ามาเปิดกิจการ รวมถึงยังเป็นถนนสายวัฒนธรรมที่ทางจังหวัดพยายามปรับปรุงให้สวยงามเพื่อสร้างรายได้ และผลดีในด้านเศรษฐกิจให้กับทั้งทางจังหวัดและคนในชุมชน

2.3 ที่อยู่อาศัยและลักษณะอาคารบ้านเรือน

บ้านของชาวบาบ๋าที่ถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต จะมีลักษณะเป็นตึกแถวเรียงติดต่อกันไปตลอดถนน ที่เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและทำการค้า มีการสร้างเพียง 2-3 ชั้นเท่านั้น โดยทั้งหมดสร้างจากความเชื่อ คือมีประตูอยู่ตรงกลางและมีหน้าต่างอยู่ซ้ายและขวาของประตู ความหมายก็คือประตูคือปาก หน้าต่างคือตาทั้ง 2 ข้างที่สามารถมองเห็น และป้องกันสิ่งชั่วร้ายภายนอกไม่ให้เข้ามาในบ้านได้ (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2543: 8-9) รวมถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมอันโดดเด่นที่เรียกว่า สถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส ที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

ภาพที่ 9 สถาปัตยกรรม ชิโนโปรตุกีส ถนนกลาง

สถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส (Sino-Portuguese)

สถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส คือรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานความเป็นจีนกับโปรตุเกส ซึ่งชาวโปรตุเกสที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำการค้าบริเวณเมืองท่าแถบอันดามันได้นำเอาศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนวิทยาการตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ และได้สร้างบ้าน และสถาปัตยกรรมตามรูปแบบของชาวโปรตุเกสเองซึ่งช่างชาวจีนได้นำผังการก่อสร้างไปดำเนินการ แต่ลักษณะของสถาปัตยกรรมได้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมโดยช่างชาวจีนได้ตกแต่งลวดลายสัญลักษณ์ รวมถึงลักษณะรูปแบบบางส่วนของตัวอาคารตามคติความเชื่อของคนจีน จึงเกิดการผสมผสานกันระหว่างสถาปัตยกรรมโปรตุเกสและจีน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขึ้น(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2548) โดยสถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีสนั้นจะสังเกตได้ว่าจะมีบานประตูหน้าต่างชั้นล่างส่วนใหญ่เป็นแบบสถาปัตยกรรมจีน มีการแกะสลักลวดลายธรรมชาติทั้งพืชและสัตว์ตามคติความเชื่อของชาวจีน ประตูหน้าต่างและช่องลมเปรียบเสมือนกันเป็นปากเป็นตาและคิ้วพญามังกร ช่องแสงเหนือหน้าต่างเพื่อระบายอากาศเป็นลายลมมุมทั้งสี่จากรูปค้ำคาว ส่วนชั้นบนมีหน้าต่างยาวถึงพื้นเรียก บานหน้าต่างเป็นบานเกล็ดไม้ปรับมุมได้ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญอีก

ประการหนึ่งของอาคารแบบซิโนโปรตุกีส คือการมีเฉลียงหรือช่องทางเดินมีหลังคาคลุมเพื่อให้
อากาศถ่ายเทได้ดีและ ป้องกันแดดฝน เรียกว่าหองคากี (ARCADE) ที่กล่าวถึงไปก่อนหน้านี้

อาคารส่วนใหญ่สร้างในสมัยของพระยารัษฎานุประดิษฐ์ เป็นสมุหเทศาภิบาลสำเร็จ
ราชการมณฑลภูเก็ต ในช่วงปี พ.ศ. 2444 - 2456 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ภูเก็ตในสมัยนั้นมีความสัมพันธ์ทางด้านการค้ากับป็นิ่ง และอาคารแบบซิโนโปรตุกีสได้ถูกสร้างขึ้นโดยนักธุรกิจชาว
จีนที่มีความร่ำรวยจาก การทำธุรกิจเหมืองแร่ดีบุก

จากการที่ได้ลงภาคสนามเก็บข้อมูลพบว่า จีนบาบ่า ที่ยังคงสืบเชื้อสายมาถึงปัจจุบัน ส่วน
ใหญ่เป็นตระกูลที่อยู่ในฐานะร่ำรวย จากการค้าขาย และประกอบกิจการเหมือง ในปัจจุบันถนน
ถกลางเต็มไปด้วยผู้คนมากมายทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติที่เข้ามาเดินชมเมืองเก่า มีร้านค้าเปิดขึ้น
เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากมาย

3. ความเป็นมาของชาวจีนบนเกาะภูเก็ต

คนไทยเชื้อสายจีนบาบ่าเป็นกลุ่มที่สืบเชื้อสายมาจากจีนฮกเกี้ยน ซึ่งก่อนที่จะเข้าไปสู่
เนื้อที่นั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความเป็นฮกเกี้ยนก่อนสักเล็กน้อยเพื่อที่จะเห็นความเป็นมาเป็นไป
ได้ชัดเจนขึ้น

ชาวฮกเกี้ยน หมายถึง กลุ่มชาวจีนที่มีถิ่นฐานตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจีน คือมณฑลฝูเจี้ยน
(มณฑลฮกเกี้ยน) เป็นหนึ่งในหนึ่งกลุ่มของชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งมีจำนวนมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประชากรส่วนใหญ่ของ ภูเก็ต ป็นิ่ง สิงคโปร์ ฮกเกี้ยนเป็น 1 ในกลุ่มวัฒนธรรมจีน
ที่คนส่วนใหญ่รู้จัก นั่นก็คือจีนฮกเกี้ยนกับจีนแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยนมีจำนวนประชากรมากในภาคใต้ของ
ประเทศไทยมากกว่าชาวจีนกลุ่มอื่น มีมากที่สุด ในจังหวัดภูเก็ตจนเกือบเป็นประชากรส่วนใหญ่
โดยส่วนมากเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ที่อพยพมาจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย ส่วนหนึ่งก็มาจากจีน
แผ่นดินใหญ่ ฮกเกี้ยนเป็นกลุ่มคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนที่พูดภาษาจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทย
และยังมีชื่อเรียกที่บ่งบอกถึงการสืบเชื้อสายและผสมผสานสู่ความเป็นไทยเพิ่มขึ้น คือ เรียกลูกที่
เกิดจากพ่อชาวฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากประเทศจีนมาแต่งงานกับหญิงท้องถิ่นว่า “บาบ่า”(ขวัญจิต
ศศิวิศาโรจน์, 2543 : 5)

ภาพที่ 10 ที่ตั้งมณฑลฟูเจี้ยน(มณฑลฮกเกี้ยน) (ที่มา: วิกีพีเดีย)

ชาวฮกเกี้ยนที่อพยพมาที่จังหวัดภูเก็ตมีมาจากทั้งสิงคโปร์ และมาเลเซีย และส่วนหนึ่งก็มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ดังที่กล่าวไปข้างต้น จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 สมัยก็คือ 1.ยุคสมัยที่ชายชาวจีนฮกเกี้ยนจากเมืองจีน อพยพมาที่ภูเก็ตโดยตรงและแต่งงานกับหญิงพื้นเมืองภูเก็ต เมื่อมีลูกเรียก รุ่นลูกว่าชาวบาบ๋าเพราะเป็นลูกผสมระหว่างจีนฮกเกี้ยนกับพื้นเมืองภูเก็ต 2. รุ่นลูกของชาวฮกเกี้ยนที่เกิดจากพ่อชาวจีนและแม่มีเป็นชาวพื้นเมืองของฝั่งปีนังและมะละกา ซึ่งเกิดที่ปีนังหรือมะละกาแล้วค่อยอพยพมาที่ภูเก็ตซึ่งในปัจจุบันจึงมีการสืบเชื้อสายอยู่ในรุ่นที่ 4-6 นับจากที่บรรพบุรุษ อพยพมาจากจีน

ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาสู่ภาคใต้ของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆคือ กลุ่มคนจีน อพยพบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออกที่มากับสำเภาจีนมุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิม และสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดี และกลุ่มคนจีนที่อพยพมาทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก ที่การเดินทางต้องผ่านมลายู ปีนัง สิงคโปร์ที่อยู่ในอำนาจของตะวันตก ทำให้คนจีนอพยพในภาคใต้ฝั่งตะวันตกนี้มีความผูกพัน กับคนจีนในเมืองปีนังและสิงคโปร์ มีความเป็นตะวันตกมากกว่าจีนกลุ่มที่อพยพมาทางภาคใต้ตะวันออก การผลจากการที่ชาวจีนอพยพเข้ามาที่ภาคใต้นั้นทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในส่วนของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม(สุธิวงศ์ พงศ์

ไพบูลย์ ,2544 :7-8) โดยในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงกลุ่มคนจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งอยู่ในบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตก

การที่ชาวจีนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ของประเทศไทยนั้นมาจากหลายปัจจัยด้วยกันโดย คือ การที่ภาคใต้ของประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ในเส้นทางทางการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการค้าทางเรือ มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการปลูกพืชเกษตรและพืชเศรษฐกิจรวมถึงปัจจัยด้านแรงงาน และที่สำคัญก็คือ ภาคใต้ของไทยอุดมไปด้วยแหล่งแร่และกิจการเหมืองแร่ดีบุก (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ,2544 :79-99) รวมถึงนโยบายของรัฐในสมัยรัชกาลที่4 ก็มีการเริ่มดึงดูดชาวจีนให้เข้ามาขายแรงงานและพัฒนาแหล่งดีบุก โดยนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ก็คือ รัฐต้องการให้ชาวจีนที่อพยพมานั้นมีส่วนสำคัญในการเพิ่มจำนวนประชากรให้กับประเทศไทยนั่นคือการแต่งงานอยู่กินกับชาวพื้นเมืองและตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยอย่างถาวร รวมถึงชาวจีนที่อพยพมานั้นจะสร้างรายได้ให้กับรัฐทั้งจากทางตรงและทางอ้อมหมายถึงจะได้ภาษีทั้งจากการทำแร่ดีบุก ภาษีจากฝิ่น สุรา การพนัน หลัทธิโสเภณี ซึ่งในสมัยนั้นในภาคใต้เรียกว่าภาษีบำรุงถนน และในกรุงเทพมหานครเรียกว่าภาษีบำรุงเมือง(ภูวดล ทรงประเสริฐ 2545,72-73)

กิจการเหมืองแร่ดีบุกส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของชาวจีนตั้งแต่การเป็นเจ้าของเหมือง ผู้ควบคุมดูแลกรรมกร การดำเนินการขุดหาแร่ การทำเหมือง การค้าแร่ดีบุก รวมถึงเป็นกรรมกรเหมือง โดยนายเหมืองจีนที่เข้ามาทำกิจการในภาคใต้นั้นค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจการค้าแร่ดีบุกในสมัยนั้นมากเช่น หลวงอนุภาษภูเก็ตรการ(ตระกูลหงษ์หยก)ที่เป็นผู้ริเริ่มทำเหมืองสูบคนแรกในภูเก็ต คือการนำเครื่องสูบน้ำมาใช้ในเหมือง และพระพิทักษ์ชินประชา(ตระกูลตันทวณิช) ได้ร่วมกับชาวตะวันตกก่อตั้งบริษัทเหมืองแร่ขุดขึ้น ทำให้ชาวจีนมีบทบาทต่อกิจการเหมืองแร่และจังหวัดภูเก็ตมาโดยตลอด และจากเหตุนี้เองทำให้ความต้องการแรงงานมีมากขึ้นและต้องพึ่งพาชาวจีนอพยพเพื่อการทำพัฒนาเหมืองแร่ในจังหวัด ในรัชสมัยรัชกาลที่5 กิจการเหมืองแร่มีการขยายตัวมากขึ้น ปัญหาการขาดแรงงานก็สูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้ช่วงปีพ.ศ. 2435-2444 ได้มีการนำจีนอพยพจากเมืองจีนเข้าสู่ภาคใต้ฝั่งตะวันตกเป็นจำนวนมาก จากหลักฐานสำมะโนเมืองในปี พ.ศ.2446 มีชาวจีนในมณฑลภูเก็ตกว่า 32,408 คน(สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ,2544 :85-86) โดยสรุปก็คือกิจการเหมืองแร่ดีบุก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวจีนอพยพมาสู่ภาคใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดภูเก็ต

เนื่องจากการที่ชายชาวจีนที่อพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนิยมนำงานกับชาวพื้นเมือง(สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ ,2544 :130) ทำให้เกิดการผสมผสานด้านชาติพันธุ์ เกิดเป็นกลุ่มวัฒนธรรมจีนบาบ๋าขึ้น และในปัจจุบันก็มีการผสมกลมกลืนหมายถึงการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ และหลายชั่วอายุคน ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าจะกล่าวถึงในบทต่อไป

วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าในจังหวัดภูเก็ต ได้เริ่มขึ้นเมื่อ ในยุคที่ภูเก็ตมีการทำเหมืองแร่ รวมถึงเป็นเมืองท่ามีการติดต่อซื้อขายกับป็นัง ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในได้เข้ามาประกอบอาชีพทั้งค้าขาย ประกอบกิจการเหมืองแร่ดีบุก รวมถึงเป็นกรรมกรในเหมืองดังที่กล่าวไปข้างต้น และเมื่อชาวจีนได้เข้ามาในฐานะเป็นชนกลุ่มน้อยก็ได้นำเอาวัฒนธรรมติดตัวมาด้วย ประกอบกับการที่ภูเก็ตเป็นเมืองท่า ได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติเช่นชาวโปรตุเกส ก็คือช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นั้นได้มีการเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีส เรื่อยมาจนถึงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งสถาปัตยกรรมรูปแบบชิโนโปรตุกีสถูกสร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก(สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์,2556) ในเขตเมืองภูเก็ต ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ส่วนนี้คือย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต คือถนนถลาง ถนนพังงา ถนนดีบุก ถนนเยาวราช รวมถึงวัฒนธรรมด้านต่างๆของชาวจีนฮกเกี้ยน ที่มาพร้อมกับผู้อพยพและการติดต่อสื่อสาร การเดินทางเริ่มเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต ที่นอกเหนือจากการสร้างบ้านเรือนแล้ว ยังมีวัฒนธรรมด้านอื่นๆเข้ามาด้วยทั้งวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย อาหารครอบครัว เครื่องมือ เครื่องใช้ โครงสร้างทางสังคม การประกอบอาชีพ ศาสนาและความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

วัฒนธรรมด้านการแต่งกายนั้นแรกเริ่มเดิมทีชายชาวจีนที่อพยพเข้ามานิยมใส่เสื้อกุยเฮง (แขนยาว คอกลม กระดุมติดโดยห่วงผ้า)และสวมกางเกงจีน ซึ่งคล้ายกับกางเกงเลในปัจจุบัน ทรงผมโกนออกครึ่งศีรษะด้านหน้าด้านหลังไว้ผมยาวถักเป็นเปีย และเมื่อเข้ามาทำงานเป็นกรรมกรเหมืองหรือนายเหมืองก็ตามก็มีการแต่งกายให้เข้ากับงานที่ทำ เช่นชุดนายเหมืองเป็นต้น แต่ในปัจจุบันชายชาวบาบ๋าซึ่งเป็นผู้สืบเชื้อสายจากชาวฮกเกี้ยนนั้นจะแต่งกายเป็นสากลทั่วไป คือเสื้อเชิ้ต เสื้อยืด กางเกงโดยทั้งแบบเก่าไปอย่างสิ้นเชิง (ส่วนหญิงชาวบาบ๋าไม่ใช่หญิงที่มาจากเมืองจีน แต่เป็นหญิงที่เกิดในท้องถิ่น ฉะนั้นการแต่งกายจึงไม่เหมือนหญิงชาวจีนที่มณฑลฮกเกี้ยน แต่จะมีการแต่งกายที่ผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่นภาคใต้ของแม่กับวัฒนธรรมจีนมีมาจากฝ่ายพ่อ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในสมัยแรกยังเป็นใช้ผ้าปาเต๊ะกับเสื้อแขนจีบคอตั้งซึ่งในสมัยก่อน

ผู้หญิงจะต้องอยู่บ้านแต่งกายมิดชิด และรูปแบบของการแต่งกายก็เปลี่ยนไปตามการผสมผสานทางวัฒนธรรมและสภาพอากาศเช่น จากการใส่แขนจีบคอตั้งมีเสื่อครุยทับหลายชั้นมาเป็นชุดลำลองปักลวดลายฉลุสวยงาม เข้ารูปตามแบบตะวันตก และในปัจจุบันก็แต่งกายของผู้หญิงก็เป็นแบบสากลทั่วไป)

ภาพที่ 11 การแต่งกายและทรงผมของชายฮกเกี้ยนในยุคแรกที่อพยพเข้ามา (ที่มา: วิกิพีเดีย)

วัฒนธรรมด้านอาหาร ลักษณะอาหารที่เป็นจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมมักจะเป็นอาหารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและพิธีกรรม เช่น เป็ดต้ม ไก่ต้ม หมูชิ้นใหญ่ต้ม เส้นหมี่เหลือง อาหารคาวหวานต่างๆ จะมีความหมายที่เป็นสิริมงคล กินข้าวเป็นหลักและมีกับข้าวซึ่งมีผักเป็นส่วนประกอบสำคัญ รสชาติอาหารเน้นรสจัดไม่จืดจางและเทศกาลถือศีลกินผักก็เป็นประเพณีที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านอาหารของชาวฮกเกี้ยนได้เป็นอย่างดี (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2543 : 24) แต่เมื่อมีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างจีนฮกเกี้ยนกับพื้นเมืองภูเก็ตแล้ว ก็เกิดวัฒนธรรม ด้านอาหารที่เรียกว่า อาหารบาบ๋า ที่เน้นอาหารจีนแต่รสจัดจ้านขึ้น มีเครื่องเทศและผักพื้นถิ่นที่มีกลิ่นฉุน เช่น ผัดหมี่ฮกเกี้ยน (หมี่เหลืองเส้นใหญ่ผัดกับผักและเนื้อสัตว์) บะกุดเต้(ซีโครงหมูต้มยาจีน) เป็นต้น

วัฒนธรรมครอบครัว เครือญาติ โครงสร้างทางสังคมของชาวฮกเกี้ยนคือให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะผู้ชายอยู่ในฐานะสืบสกุล และจีนฮกเกี้ยนเป็นกลุ่มที่สืบเชื้อสายทางพ่อ ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องใช้แซ่หรือนามสกุลของฝ่ายชาย และครอบครัวฝ่ายชายจะนับให้สะใภ้มีศักดิ์เหนือกว่าลูกสาวแท้ๆ เพราะถือว่าสะใภ้แต่งงานเข้ามา ลูกสาวแต่งงานออกไป โดยสถานภาพ

ในครอบครัวชาวฮกเกี้ยนผู้ชายจะมีสถานะสูงกว่าผู้หญิง สามีจะเป็นผู้นำครอบครัวและมีอำนาจในการตัดสินใจ ส่วนผู้หญิงทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว อบรมเลี้ยงดูลูกเท่านั้น ในส่วนของลักษณะครอบครัวของชาวฮกเกี้ยนจะเป็นครอบครัวขยายมีการอยู่ร่วมกันของสมาชิกจำนวนมากและให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อมากกว่าฝ่ายแม่ (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ ,2543 : 15) ซึ่งวัฒนธรรมในด้านครอบครัว เครือญาติและโครงสร้างทางสังคมนี้ยังคงอยู่อย่างชัดเจนในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า ที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษชาวฮกเกี้ยน

ในด้านการประกอบอาชีพ ชาวฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากจีนนั้นส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีทรัพย์สินสมบัติติดตัวมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ดังนั้นอาชีพแรกเริ่มของชาวฮกเกี้ยนส่วนใหญ่จึงมักเป็นอาชีพขายแรงงาน กรรมกรเหมืองแร่ ลูกจ้าง และเมื่อเก็บเงินได้บ้างแล้วก็ผันตัวเองจากการเป็นลูกจ้างกรรมกร มาเป็นเจ้าของกิจการเล็กๆเช่นร้านขายของ จนทำให้ชาวฮกเกี้ยนบางคนมีฐานะร่ำรวยเป็นนายเหมือง เป็นเจ้าของกิจการ แม่ (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ ,2543 : 17) ซึ่งในปัจจุบันลูกหลานบาบ๋าที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่เป็นชาวฮกเกี้ยนยังคงประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลัก บางครอบครัวที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่เป็นเจ้าของกิจการเหมืองแร่หรือเจ้าเมืองในสมัยนั้นซึ่งมีฐานะดี ก็ประกอบอาชีพทั้งในด้านอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโรงแรมท่องเที่ยว ฯลฯ

วัฒนธรรมด้านศาสนาและความเชื่อ ชาวฮกเกี้ยนส่วนมากนับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อเรื่องการบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ เพราะเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะคุ้มครองลูกหลาน โดยแสดงออกผ่านทางพิธีเซ่นไหว้ทั้งที่บ้านและที่หลุมฝังศพ ตามประเพณีจีนตลอดทั้งปี นอกจากนี้ก็เคารพองค์เทพเจ้าต่างๆ ที่เห็นได้ชัดก็คือเทวดาที่กง ชาวฮกเกี้ยนบูชาเทวดาที่กงโดยสร้างหิ้งเล็กๆประดับไว้ที่เสาน้ำบ้านฝั่งซ้ายของบ้าน เพื่อให้เทวดาที่กงช่วยคุ้มครองให้คนในบ้านอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข โดยในปัจจุบันบ้านของชาวบาบ๋านถนนกลางจังหวัดภูเก็ตยังมีหิ้งบูชานี้ให้เห็นอยู่ แสดงให้เห็นว่าแม้เวลาจะผ่านไปยุคสมัยแต่ความเชื่อในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังสืบทอดมายังรุ่นลูกหลาน

ภาพที่12 หิ้งบูชาเทวดาทิ้งที่เสาฝังชายหน้าบ้าน ที่ยังเห็นได้ในปัจจุบัน

4. จุดเริ่มต้นของกระแสวิวัฒนาการถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต

จากการได้พูดคุยกับ คุณอุยर्थ ธารสิริโรจน์ อดีตรองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต คุณอุยर्थ เล่าว่า ความเก่าแก่ของถนนกลาง ที่เดิมเคยเป็นศูนย์กลางการค้าของเมือง และมีอาคารแบบชิโนโปรตุกีสที่สวยงาม มีการริเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาคารมาตั้งแต่ พ.ศ. 2523 โดยส่วนราชการมีการเริ่มโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านการค้าเมืองเก่าขึ้นในปี 2535 โดยมีเทศบาลเมืองภูเก็ตเป็นหลักในการประสานและดำเนินการ ร่วมกันกับกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต โดยให้ความสำคัญกับการบูรณะสถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าภูเก็ต และในช่วงปี 2537 ก็มีการกำหนดพื้นที่นำร่องพัฒนา มีการรณรงค์ให้ ชาวบ้านบนถนนกลางเห็น ความสำคัญของช่องทางเดินใต้อาคารด้านหน้า (arcade) หรือที่เรียกว่าหังอคาเกี เพื่อให้เกิดทะลุถึงกันโดยตลอดเส้นทาง ให้เหมือนกับตอนที่คนในสมัยก่อนปฏิบัติ ต่อมา เจ้าของบ้าน 15 คูหา ก็ให้ความร่วมมือเทศบาล โดยให้ทางเทศบาลเข้าปรับปรุงซ่อมแซมอาคารได้ในปี 2541 และเริ่มต้น จัดงานย้อนอดีตเมืองภูเก็ต ครั้งที่ 1 ขึ้นบนถนนกลาง ซึ่งมีการจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีถึง ปัจจุบัน จากเหตุการณ์ต่างๆที่กล่าวมา ทำให้ทางเทศบาลในขณะนั้น เห็นว่ามีความจำเป็นที่ควร จะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนรวมถึงภาคธุรกิจให้เกิดจิตสำนึกต่อสาธารณะ เทศบาลเมือง

ภูเก็ตจึงได้ร่วมกับชุมชนจัดตั้งมูลนิธิ เมืองเก่าภูเก็ตขึ้น เพื่อจะได้หาความร่วมมือจากชุมชนได้ คล่องตัวขึ้นรวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนอีกทางหนึ่ง และก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมขึ้นในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนถนนถลางก็เป็นที่ยู่อักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาภูเก็ตเป็นอย่างดี

ซึ่งในบทนี้ได้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ของจังหวัดภูเก็ตถนน ถลาง และรูปแบบสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสก่อน เพื่อที่จะให้เห็นที่มาที่ไปของเรื่องราวในพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าจังหวัดภูเก็ต โดยในส่วนของการศึกษา เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า รวมถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นั้นจะกล่าวถึงในบทต่อไป โดย ศึกษาผ่าน 5 ครอบครัวยุคที่อาศัยและประกอบอาชีพบนถนนถลาง ผ่านมุมมองและความคิดเห็นใน เรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมด้านต่างๆ

บทที่ 5

วิถีชีวิตบนถนนกลาง ในกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน

บนเส้นทางการค้าถนนกลางแห่งนี้ สถานที่ที่เต็มไปด้วยร้านค้ามากมายทั้งสองฝากฝั่งถนน ตึกกรมบ้านเรือนต่างๆก็เป็นการก่อสร้างแบบชิโนโปรตุกีส เป็นถนนสายวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าของจังหวัดภูเก็ต ที่ชาวบ้าน และผู้คนในชุมชนยังคงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่รับช่วงต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น แสดงออกผ่านทางวัฒนธรรมด้านต่างๆให้ “คนนอก” หรือ “นักท่องเที่ยว” ให้เห็นอยู่จนถึงปัจจุบัน

วิถีชีวิตบนถนนกลางนี้ สิ่งแรกที่เห็นโดดเด่นนั่นก็คือความเป็นเมืองเก่า รูปแบบอาคารตึกแบบชิโนโปรตุกีสตั้งเรียงกันอยู่ 2 ข้างถนนแต่ละตึกก็มีรายละเอียดของลวดลายต่างกัน แต่ละตึกจะมีหน้าบ้านที่มีความกว้างประมาณ 4 เมตร มีหอนาคที่ที่เปิดทางเดินไว้บ้างปิดบ้างสลับกันไป ถนนสายนี้ไม่มีเสาไฟฟ้าหรือสายไฟโยงไปมาให้เห็น มีถนนที่ใช้สัญจรแบบ “เดินรถทางเดียว” ไม่มีรถสวนทาง สามารถจอดรถซิดริมทางได้ซ้ายขวาตลอดถนน มีร้านค้ามากมายเรียงตัวกันจนสุดถนนกว่า 141 หลังคาเรือน รวมถึงมีคริสตจักร และศาลเจ้าจีนเล็กๆตั้งอยู่ใกล้ๆกันบนถนนแห่งนี้

นอกจากจะเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าแล้วยังรวมไปถึงการมีชาวมุสลิม ชาวซิกข์ อยู่ร่วมกันบนถนนกลางนี้อีกด้วย กิจกรรมการค้าต่างๆก็หลากหลายไปด้วยสินค้ามากมาย ทั้งร้านค้าดั้งเดิมและร้านค้าเปิดใหม่ ขายอาหาร ขายหมี่ฮกเกี้ยนแบบจีน เดินไปอีกนิดก็เจอร้านขายแว่นตา ร้านขายยา รวมถึงร้านขายผ้าฮิญาบของชาวมุสลิม ร้านขายโรตีสีขาวชาวซิกข์ ร้านกาแฟตามสมัยนิยม อาร์ตแกลลอรี่ เกสต์เฮ้าส์ ร้านขายอุปกรณ์ประมง ร้านขายเครื่องยนต์ขายนอเตอร์ขายอุปกรณ์ตัดเย็บ ขายเครื่องประดับ ซึ่งมีความหลากหลาย แสดงให้เห็นถึงการที่ผู้คนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันบนถนนสายนี้ด้วยความสันติ สงบสุข

ในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ คือวันที่ถนนสายนี้เต็มไปด้วยผู้คนมากมายตั้งแต่เช้าถึงเย็น กิจกรรมร้านค้าต่างๆจะเริ่มเปิดกันตั้งแต่เวลา 8.00 น. และปิดในเวลาใกล้เคียงกันคือเวลา 19.00 น. และบางร้านที่เปิดรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเช่นร้านกาแฟ ร้านบริการอินเทอร์เน็ตจะเปิดให้บริการจนถึง 22.00 น. ส่วนวันอาทิตย์ กิจกรรมการค้าของชาวบ้านต่างๆส่วนมากจะหยุดทำการ แต่ร้านค้าที่เปิดสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่นร้านกาแฟ ร้านบริการอินเทอร์เน็ต อาร์ตแกลลอรี่ จะเปิดให้บริการตามปกติ

บนถนนกลางจะมีซอยเล็กๆที่ตัดไปยังถนนถนนตีบุกได้ เรียกว่าซอยรมณีย์ ซึ่งในสมัยของ พระยารัษฎานุประดิษฐ์ หรือที่คนส่วนใหญ่เรียกกันว่าคอซิมบี๊ เป็นสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการ มณฑลภูเก็ต ในช่วงปี พ.ศ. 2444 – 2456 มาปกครองเมืองนั้นได้มีการจัดระเบียบเมืองให้ถนน กลาง มีซอยรมณีย์เป็นสถานเริงรมณ์ มีการสูบฝิ่น มีช่องโศกเอนอยู่แถบนี้ทั้งหมดซึ่งทำให้ง่ายต่อ การปกครองนั่นเอง ในปัจจุบันซอยรมณีย์เป็นสถานที่ที่มีสถาปัตยกรรมสวยงาม มีนักท่องเที่ยว เดินซื้อของ และถ่ายรูปกันมากมาย บางบ้านเป็นที่พักอาศัย บางบ้านก็เปิดเป็นบริษัทเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว ทาสีตึกสวยงามซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่จะต้องมาที่ซอยนี้ด้วย

เมื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เข้ามาบนถนนสายนี้แล้ว ตามแผนพัฒนาและฟื้นฟูการ ท่องเที่ยว ที่นำมิติทางวัฒนธรรมมาพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เทศบาลนครภูเก็ต และองค์กรต่างๆทำให้ถนนกลางสายนี้เต็ม ไปด้วยผู้คนมากมายเข้ามาซื้อของ ถ่ายภาพ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฯลฯ ทั้งจากชาวภูเก็ตเอง จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ รวมถึงนักเรียนนักศึกษา ที่เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมจีนบาบ๋า ผ่านทางวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาภาคสนามด้วยวิธีทางมานุษยวิทยา เพื่อศึกษา เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า รวมถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยศึกษาผ่าน 5 ครอบครัวที่ อาศัยและประกอบอาชีพบนถนนกลาง ผ่านมุมมองและความคิดเห็นในด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ต่างๆดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 : ครอบครัว คุณพิรสิษฐ์ จันทิรา (ร้านกฤษณา)

ครอบครัวคุณพิรสิษฐ์ อยู่อาศัยกันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งร้านกฤษณาที่เป็นร้านขาย อุปกรณ์ตัดเย็บ จำพวกด้าย กระดุม ซิป เข็ม ฯลฯ ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 76 ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ได้รวมเอาญาติพี่น้องครอบครัวจันทิราหลายๆท่านมาทำงานร่วมกัน เพราะเป็น กิจการของครอบครัวที่มีมาตั้งแต่รุ่นคุณย่าของคุณพิรสิษฐ์ โดยร้านกฤษณาเปิดมา 40 กว่าปีแล้ว โดยแรกเริ่มเดิมที ตอนเปิดร้านครั้งแรกคุณย่าของคุณพิรสิษฐ์เปิดอยู่แถวศาลเจ้าบางเหนียว ถนน ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต แล้วต่อมาไม่นานก็ย้ายมาเปิดอยู่ที่ถนนกลางจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 13 ร้านกฤษณา

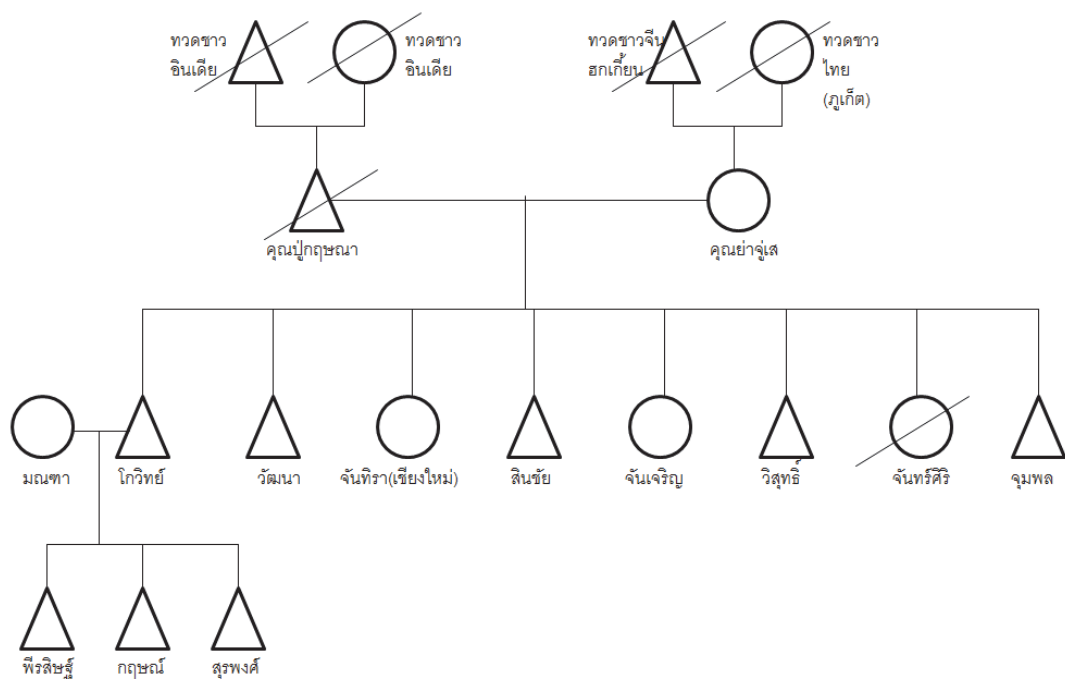
ในทุกๆวันร้านกฤษณาจะเปิดร้านเวลาประมาณ8.00น. แล้วก็จะเริ่มเห็นผู้คนเริ่มเข้ามา พอเวลาสายประมาณ10.00น. ผู้คนจะเริ่มเยอะ เดินเข้าออกร้านกฤษณาอยู่ตลอด ลูกค้าส่วนใหญ่ของร้านไม่ใช่พนักงานที่เกี่ยวแต่เป็นคนภูเก็ตนเองที่เป็นลูกค้าเข้ามาซื้อของ ซื้อด้าย ซึ่งส่วนมากจะเป็นร้านตัดเสื้อ ร้านขายเสื้อผ้า ร้านที่รับตัดซากางเกง เปลี่ยนซิปที่เข้ามาซื้อของ พนักงานที่เกี่ยวไม่ค่อยเข้ามาซื้อแต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาซื้อสินค้าของ มาถ่ายรูปหน้าร้านมากกว่า

ส่วนที่กล่าวไปข้างต้นว่าร้านกฤษณา ได้รวมเอาญาติพี่น้องครอบครัวจันทิราอยู่รวมกันก็คือ ร้านกฤษณาจะทำธุรกิจแบบครอบครัว มีพี่ ป้า น้า อา มาช่วยกันดูแลธุรกิจ มาช่วยกันขายของ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าแต่ละคนจะมีครอบครัวไปแล้วบ้าง และบางคนอาศัยอยู่คนละบ้าน แต่เวลาทำงานคือช่วงเวลา8.00-19.00น.ทุกคนจะมาทำงานด้วยกันที่ร้านกฤษณาแห่งนี้ที่ซึ่งเป็นธุรกิจของครอบครัว

คุณพิริสิทธิ์ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกรณีศึกษานี้ เป็นลูกหลานรุ่นที่4 ของครอบครัวจันทิราที่นอกจากจะทำอาชีพค้าขายแล้วยังยังเป็นสมาชิกของสมาคมเพชรานากัน และกลุ่ม

ประวัติศาสตร์ทุ่งคา มีการเข้าร่วมกิจกรรม ชมรม สมาคมต่างๆของชุมชนอยู่ตลอด เมื่อถามถึง นิยามของคำว่า “บาบ๋า” คุณพีสิษฐ์บอกว่า

“คำว่า บาบ๋า เป็นคำที่ต้องใช้คู่กัน บาบ๋า-ย่าหย่า คำว่าบาบ๋าเราจะใช้ เรียกผู้ชาย คำว่าย่าหย่าเราจะใช้เรียกผู้หญิง บาบ๋าย่าหย่าเกิดจากที่เมื่อก่อนที่ ภูเก็ตเราจะมีคนจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ พอเค้าเข้ามาทำงานมีฐานะดีขึ้น เค้าก็มีการสร้างครอบครัวในภูเก็ต ซึ่งการสร้างครอบครัวในภูเก็ตส่วนใหญ่ก็จะมาแต่งงานกับผู้หญิงในพื้นที่ ผู้หญิงในพื้นที่ก็คือผู้หญิงไทยในภูเก็ต พอหลังจากที่เค้าแต่งงานกัน ลูกที่เกิดมาก็คือชาวบาบ๋า ซึ่งมีอิทธิพลของวัฒนธรรม มาผสมผสานกัน ก็เพราะภูเก็ตกับมาละการมีการไปมาหาสู่กัน คนจีนสมัยก่อน เวลาอพยพมาจะมาทำงานภูเก็ตส่วนหนึ่ง บางส่วนก็อยู่มะละกาอยู่ปีนัง ซึ่งก็เป็นญาติๆกัน ทำให้มีการไปมาหาสู่กัน มีการนำวัฒนธรรมอาหาร การแต่งกายของ เค้ามาใช้ในภูเก็ต ก็เป็นการเกิดชนกลุ่มใหม่ขึ้นมา” (พีสิษฐ์ จันทิวา, สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2555)

ภาพที่14 ตระกูลจันทิวา

ในปัจจุบันครอบครัวจันทิรามีการสืบเชื้อสายประมาณรุ่นที่ 4 แล้ว คุณทวดที่เป็นพ่อของคุณย่ามาแต่งงานกับสาวภูเก็ท แต่ครอบครัวของคุณพีรสิทธิ์จะพิเศษตรงที่ว่าคุณย่าเป็นสาวบาบ๋าภูเก็ทแต่มาแต่งงานกับคุณปู่ของคุณพีรสิทธิ์ซึ่งเป็นชาวอินเดียนั้น ก็กลายเป็นชาวอินเดียนั้นมาแต่งงานกับสาวบาบ๋าภูเก็ท จึงมีความเข้มข้นในลักษณะของความเป็นลูกผสมมาก ในวันแต่งงานของคุณปู่คุณย่ามีการจัดงานแบบสากลคือไม่ได้มาแต่งตัวบาบ๋าซึ่งคุณพีรสิทธิ์บอกว่าอาจเป็นเพราะคุณปู่เป็นชาวอินเดียนั้น แต่ว่ารายละเอียดในช่วงพิธีการอย่างการยกน้ำชาแบบจีนยังคงมี

“ครอบครัวผมเองก็รุ่นที่ 4-5 แล้ว คุณทวดที่เป็นพ่อของคุณย่าผมมาแต่งงานกับสาวภูเก็ท แต่ครอบครัวของผมจะพิเศษหน่อยตรงที่ว่าคุณย่าเป็นสาวภูเก็ทแต่มาแต่งงานกับคุณปู่ของผมซึ่งเป็นชาวอินเดียนั้น ก็กลายเป็นชาวอินเดียนั้นมาแต่งงานกับสาวย่าหย่าภูเก็ท ก็เลยเข้มข้นในลักษณะของความเป็นลูกผสมเยอะขึ้นไปอีก คือปู่ผมเป็นชาวอินเดียนั้น เค้าเข้ามาอยู่ภูเก็ทในยุคที่เหมืองแร่กำลังเฟื่องฟู คุณปู่เข้ามาในฐานะผู้จัดการของบริษัทการเงินจากประเทศอังกฤษ ซึ่งก่อนหน้านั้นปู่ก็ทำงานอยู่บริษัทการเงินนี้แหละแต่ประจำอยู่ที่สาขาอินเดียนั้น ตอนหลังมาเปิดสาขาที่ภูเก็ทก็เลยให้ปู่ผมมาประจำอยู่ที่ภูเก็ท จนกระทั่งปู่มาเจอกับย่าซึ่งเป็นสาวย่าหย่าก็เลยมาแต่งงานกันซึ่งปู่ผมเนี่ยเค้าเอาวัฒนธรรมอินเดียนั้นมาเยอะ คือเค้าจะมีการแบ่งเรื่องวรรณะ ถือเรื่องชนชั้นพอสมควร ต้องมีคนใช้มีคนคอยรับใช้ เค้า พอเราโตมาเราเห็นก็รู้สึกว้าวเออ ทำไมเค้าเคร่งขนาดนี้” (พีรสิทธิ์ จันทิรา, สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2555)

ในขณะที่คุณปู่เป็นชาวอินเดียนั้นแต่วัฒนธรรมหลักในครอบครัวของคุณพีรสิทธิ์ที่เห็นเด่นชัดและปฏิบัติกันในชีวิตประจำวันไม่ใช่วัฒนธรรมอินเดียนั้น คุณพีรสิทธิ์แสดงความเห็นว่า อาจเป็นเพราะว่าลูกหลานอยู่ในภูเก็ท ถึงแม้ว่าคุณปู่จะเป็นชาวอินเดียนั้น แต่ที่นี่คือภูเก็ทซึ่งวัฒนธรรมจีนกับไทยเป็นวัฒนธรรมหลัก คุณปู่ซึ่งเป็นชาวต่างชาติเข้ามาอยู่ต่างบ้านต่างเมืองก็ถูกวัฒนธรรมหลักกลืนไป ลูกหลานเองก็ไม่มีใครเคยไปอินเดียนั้น อยู่กันที่ภูเก็ท กับปิ่นแก้วนั้นอาจเป็นเพราะว่าวัฒนธรรมจีน ค่อนข้างจะเข้มแข็ง สิ่งหนึ่งที่วัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญเยอะมากก็คือเรื่องความกตัญญู เมื่อพูดถึงความกตัญญูก็จะนึกถึงการไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งเรื่องพวกนี้มักจะเป็นคำสอนต่อกันมา ก็เลยทำให้วัฒนธรรมจีนตั้งแต่สมัยโบราณยังคงอยู่อย่างเข้มแข็ง ก็คือคนในครอบครัวจะสอนต่อกันมาว่า สมัยอาจ้อ(คุณทวด)เค้าทำกันแบบนี้ ซึ่งลูกหลานก็ต้องทำต่ออย่างประเพณีซึ่งแม้ก็ยังต้องทำอยู่ ซึ่งบางวัฒนธรรมบางประเพณีก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของภูมิ

ประเทศ อย่างเช่นประเพณีฝังศพ ประเพณีงานศพ ของภูเก็ตไม่ใช่ฝังแต่ใช้การเผาแทน ส่วนญาติทางฝั่งปิ่นัง จะเปลี่ยนแปลงมากกว่าที่ภูเก็ตค่อนข้างมาก อย่างเช่นงานศพที่ภูเก็ตมีการใช้ “ตัวห่า” อยู่ก็คือการใช้ผ้าดิบ ในกรณีที่เป็นญาติเป็นลูกหลานใกล้ชิด แต่ที่ปิ่นังจะไม่มีแล้ว ไม่มีผ้าเนื้อดิบ ไม่มีการใส่ผ้าดิบไว้ทุกข์ ซึ่งการตัวห่าไว้ทุกข์ จะเป็นพิธีที่เหมือนเป็นการแสดงความกตัญญูได้ในระดับหนึ่ง

ในเรื่องภาษาภาษาบาบ๋าหรือที่ชาวบาบ๋าเรียกกันว่าภาษาบุนเต้(ภาษาพื้นเมือง)ค่อนข้างจะมีเอกลักษณ์พอสมควร คือในส่วนของคำจีนไม่ได้ใช้คำจีนทั้งหมด แต่ว่าบาบ๋าภูเก็ตและในครอบครัวคุณพีรสิษฐ์นำมาดัดแปลงมาผสมจนกลายเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งคำบางคำไม่มีการใช้พูดในปิ่นังแต่มีในภูเก็ต อย่างคำว่า “อ้าม” หมายถึงศาลเจ้า คนบาบ๋าภูเก็ตเวลาจะไปศาลเจ้าจะพูดว่าไปอ้าม หรือคำว่า “โพถ้อง” แปลว่า รถสองแถว

ในครอบครัวจันทิราเวลาที่พูดคุยกันในครอบครัว จะใช้ภาษาบาบ๋าคุยกันเป็นส่วนใหญ่ คำพูดจะเป็นคำจีนปนภาษาไทยภาคใต้ หรือบางศัพท์บางคำก็เป็นภาษาบาบ๋าไปเลย สำเนียงจะเป็นเอกลักษณ์ คนนอกอาจไม่เข้าใจความหมาย และในครอบครัวไม่มีการพูดภาษาอินเดีย ทำให้เวลาที่ต้องพูดคุยกับลูกค้าจะใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นหลัก และสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจะพูดกับนักท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ

คุณพีรสิษฐ์เห็นว่าในปัจจุบันภาษาไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่ภาษาบุนเต้กำลังจะหายไป เป็นเพราะว่าคนรุ่นใหม่ไม่ได้ปลูกฝัง เรื่องภาษาให้เด็กรุ่นใหม่ อย่างเช่นถ้าแต่งงานแล้วไปมีสามีหรือภรรยาเป็นคนกรุงเทพ ในบ้านก็จะใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นหลักกัน เพราะฉะนั้นการพูดภาษาบาบ๋าภูเก็ตก็เลยเป็นเรื่องที่ยากและเห็นว่าเรื่องภาษาเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมาก เพราะเด็กรุ่นใหม่เกือบจะไม่รู้แล้วว่าคำที่พูดกันหมายความว่าอย่างไร อย่างเช่นที่ภูเก็ตเรียกกางเกงว่า ค้อ ซึ่งคำนี้ไม่มีรากศัพท์มาจากอะไรเลย ไม่สามารถเทียบเคียงได้ ทุกวันนี้ภาษาก็เหมือนใช้กันแบบผสมผสาน

ในเรื่องของอาหารบาบ๋า คุณพีรสิษฐ์เห็นว่าอาหารภูเก็ตได้รับการผสมผสานทั้งอาหารจีนแล้วก็อาหารทางฝั่งมุสลิมมาบ้าง เพียงแต่ว่าในปัจจุบัน เมื่อมีการชูเรื่องการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่เข้ามาที่เอาอาหารมาเป็นจุดเด่น สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็เลยเกิดขึ้นเพราะคนบาบ๋าเองไม่ได้คิดถึงความเป็นตัวตนของอาหารแต่นำอาหารมาทำให้โดดเด่นเพียงแค่ว่า อาหารชนิดนี้ มีชื่อเรียกแบบนี้ ทำแบบนี้ ซึ่งเปลี่ยนไปหมด ยกตัวอย่างก็คือหมี่ฮกเกี้ยนแต่ละร้านมีหน้าตาและรสชาติ

ไม่เหมือนกัน ส่วนภายในครอบครัวคุณพีรสิษฐ์ก็ยังทานอาหารบาบ่าอยู่ ซึ่งไม่ได้ทานทุกวัน ไม่ได้ทานทุกมื้อ แต่ก็ทำทานกันเองภายในครอบครัวบ้าง ซึ่งรสชาติอาหารจะเป็นอาหารจีนแต่รสเผ็ด โดยปกติคนจีนไม่ทานรสเผ็ดแต่พื้นเมืองทานเผ็ด ซึ่งนั่นคือเอกลักษณ์ของอาหารบาบ่านั่นเอง โดยในชีวิตประจำวันของครอบครัวคุณพีรสิษฐ์เองก็เป็นเหมือนชาวเมืองทั่วไป กล่าวคือทานกาแฟกับอาหารมื้อเช้า ซึ่งก็เปลี่ยนรายการอาหารตามที่อยากทาน บางวันก็ทำเองที่บ้านบ้าง บางวันก็ไปซื้ออาหารจากร้านมาทาน บางวันก็ขับรถออกไปทานที่ร้านอาหาร ซึ่งที่ภูเก็ตเองก็มีทั้งห้างสรรพสินค้า ร้านค้าร้านอาหารมากมาย เมื่อภูเก็ตเองก็ไม่ใหญ่มาก การที่จะขับรถไปซื้อหาของรับประทานก็ใช้เวลาไม่เยอะ ความสะดวกสบายค่อนข้างมาก ส่วนญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวจันทิราจะทานอาหารกันที่บ้าน อาจจะทำเองบ้างซื้อบ้างแต่ก็ไม่ค่อยออกไปกินตามห้างสรรพสินค้าบ่อยนัก

นอกจากวัฒนธรรมภายในครอบครัวแล้ว คุณพีรสิษฐ์ยังได้พูดถึงความเป็นมาของถนนถลาง ถนนสายวัฒนธรรมของทางจังหวัดที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาททั้งในด้านเศรษฐกิจและวิถีชีวิตว่าถนนถลางเป็นถนนสายแรกของเมือง เหตุผลที่เป็นถนนสายแรกของเมืองคุณพีรสิษฐ์เคยได้สอบถามกับคุณลุงมงคลซึ่งอดีตเป็นข้าราชการกรมที่ดิน แล้วก็จากข้อมูลที่คุณคิดว่าเพิ่มเติมด้วย ว่าบริเวณต้นถนนถลางแถวลานมังกร(ต้นถนนถลางตัดกับถนนมนตรี) โชนแถบนั้นสมัยก่อนจะเป็นจวนผู้ว่า เป็นส่วนของหน่วยงานราชการ ถนนถลางจึงเป็นถนนที่ตัดและใช้เดินทางเพื่อไปที่ท่าเรือบริเวณศาลเจ้าแม่ย่านางในปัจจุบัน(สุดปลายถนนถลาง) ซึ่งตรงนั้นในอดีตเป็นท่าเรือ ปัจจุบันเราเห็นเป็นแค่คลองเล็กๆ คือในสมัยก่อนมีเรือสินค้าเข้ามา ซึ่งในเรื่องนี้สามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อในเรื่องการนับถือแม่ย่านางได้ เพราะพอหลังจากขึ้นเรือตรงนั้นชาวบ้านก็เลยมาสร้างศาลเจ้าแม่ย่านางไว้บริเวณนั้นซึ่งศาลเจ้าแม่ย่านาง เป็นศาลเจ้าที่ชาวเรือให้ความเคารพนับถือนั่นเอง ซึ่งตั้งแต่แยกถนนถลางตัดกับถนนภูเก็ต จนถึงศาลากลางปัจจุบันเมื่อก่อนนี่จะเป็นจวนผู้ว่าราชการ ตั้งแต่ภูเก็ตยังเป็นมณฑล แล้วหลังจากนั้นที่ดินแถบนั้นส่วนใหญ่ที่เห็นในปัจจุบันก็เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการทั้งหมดทั้ง ราชพัสดุบ้าง หน่วยงานราชการบ้าง ซึ่งสอดคล้องและเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าเป็นอย่างที่คุณลุงมงคลเล่าจริงๆ และแน่นอนว่าพอมีการสัญจร มีการไปมาระหว่างบ้านเจ้าเมือง บ้านผู้ว่ากับท่าเรือ เส้นทางผ่านก็คือถนนถลางนี้ ก็ต้องมีการค้าขาย ชาวเรือขึ้นมาเอาของมาขาย ชาวบ้านมาซื้อ พอการค้าขายเข้ามาก็มีการพัฒนาตามมาด้วยตามสมัยตามเวลาจากการที่มีทั้งชาวเรือ คนมาทำเหมืองใช้ถนนเส้นนี้สัญจรจนกลายเป็นถนนแห่งการค้าขายจนถึงปัจจุบัน ชาวจีนก็เป็นผู้มีบทบาทสำคัญกับถนนเส้นนี้อยู่ไม่น้อย ช่วงแรกของยุคถนนถลางส่วนมากเป็นชาวจีน แต่ตอนนั้นความเป็นบาบ่าอาจยังน้อยอยู่ก็ คือยังไม่มีมีการจับคู่ ยังไม่มีการแต่งงาน คนจีนเข้ามาทำงานอย่างเดียวทั้งเข้ามาทำเหมือง ทั้ง

ค้าขาย ซึ่งแน่นอนว่าในยุคเหมืองแร่ การค้าขายมันยังเป็นของชาวภูเก็ตแท้ๆอยู่ หลังจากที่คนจีนมาทำเหมืองได้สักพักระยะหนึ่ง ก็มีการจับคู่มีการแต่งงานขึ้น ก็คือชาวจีนที่มาทำเหมืองแต่งงานกับสาวชาวบ้าน แล้วค่อยมาเปิดกิจการค้าขายเพิ่มเติม คือหมายถึงยุคแรกจริงๆที่ยังไม่มีดีกรีมบ้านช่องสวยงามอะไรมากมาย แต่เมืองก็พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ

จากวัฒนธรรมของชุมชนชาวบาบ๋า ที่แสดงออกผ่านวิถีชีวิตชุมชน กลายเป็นวัฒนธรรมในชุมชนที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามาบนถนนสายนี้ ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ที่นำมิติทางวัฒนธรรมมาพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ทำให้ถนนกลางสายนี้เต็มไปด้วยผู้คนมากมาย คุณพิรสิษฐ์เล่าให้ฟังว่า จังหวัดภูเก็ตในช่วงระยะเวลาสัก 30 ปีมานี้เปลี่ยนจากยุคเหมืองแร่มาเป็นการท่องเที่ยว เมื่อ 20 ปีก่อนทุกคนที่พูดถึงภูเก็ตก็จะพูดถึงชายทะเล ชายหาด ธรรมชาติ แต่ในช่วงปี 2536-2537 จะมีคุณลุงท่านหนึ่งก็คือคุณลุงประชา ตันทวนิช กับคุณจรรยารัตน์ ตันทวนิช (เจ้าของบ้านชินประชา ซึ่งจะกล่าวถึงในกรณีศึกษาที่ 2) มีการนำชุดภูเก็ต ชุดย่าหย่าออกมาใส่กันในวงแคบๆ รู้จักกันในกลุ่มเล็กๆ หลังจากนั้นไม่นานทางเทศบาลก็เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมนี้ขึ้นมา เลยมีการว่าจ้างในนิสิตนักศึกษาจากกรุงเทพเข้ามาสำรวจพื้นที่สถาปัตยกรรมบนถนนกลาง มีการเก็บรายละเอียดทุกส่วน ทั้งหน้าบ้านในบ้าน รูปแบบประตู ลวดลายทั้งหลาย ซึ่งนิสิตนักศึกษาที่มาตอนนั้น นำโดยอาจารย์ยงฉนิศณ์ พิมลเสถียร กับอาจารย์จรรยาณี พิมลเสถียร ทีมงานนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังในตอนนั้น เข้ามาทำงานอยู่ 2-3 เดือน พอหลังจากที่ทางเทศบาลทำแบบนี้ ก็เลยมีการปลุกกระแสเรื่องความเป็นเมืองเก่า เรื่องการแต่งงานบาบ๋าเข้ามา ประกอบกับตอนช่วงปีที่เข้ามาสำรวจก็เป็นช่วงที่ชาวบ้านเริ่มเปิดทางเดินหรงคาก็กันพอดี พอมีการขอความร่วมมือกันให้เปิดหรงคาก็ พอประมาณปี พ.ศ. 2539-2540 ภูเก็ตก็มีทางเลือกของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ก็คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองมากกว่าจะเที่ยวอยู่ชายทะเลชายหาดรอบนอก หลังจากนั้นก็มีการรณรงค์เรื่องการแต่งกายชุดย่าหย่า มีการจัดงานย้อนอดีต เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจย่านการค้าเมืองเก่า ซึ่งจุดประสงค์ของงานย้อนอดีตตอนครั้งแรกๆ เทศบาลและคนในชุมชนร่วมจัดงานขึ้นเพื่อกระตุ้นคนในพื้นที่ก่อน คือก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามา คนในชุมชนต้องเข้มแข็งก่อน แต่พอมีการจัดงานขึ้นโดยที่ยังไม่ได้ทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน งานก็เลยออกมาแบบผสมปนเปไปบ้าง ซึ่งในเรื่องนี้คุณพิรสิษฐ์เห็นว่าเป็นการดี ที่มีการเปิดกระแสของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ขึ้นในเมืองเพราะว่าเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เยอะเลย คนภูเก็ตเองทำมาหากินกันก็ด้วยการท่องเที่ยวเป็นหลัก คนในชุมชนเองก็ไม่ได้คิดรองรับไว้ถ้าวันหนึ่งไม่มีการท่องเที่ยวแล้วเราจะทำอะไรกัน

ถนนกลางสัก 30-40ปีก่อนหน้านี้มีความแปลกในเรื่องของการค้าขาย เพราะมีหลากหลายชนชาติอยู่ร่วมกัน ทั้งจีน มุสลิม ซิกข์ ฝรั่งเศส คือเป็นถนนสำหรับการค้าขายจริงๆ คนสมัยก่อนจะบอกกันว่าซื้ออะไรก็ไปถนนกลาง มีทุกอย่างมีครบ แต่หลังจากที่มีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์เกิดขึ้น ก็จะมีธุรกิจการค้าที่เข้ามารองรับการท่องเที่ยว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นครั้งแรกบนถนนกลางที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวก็คือการเกิดขึ้นของกลางเกสต์เฮาส์ ในเรื่องการท่องเที่ยวบนถนนกลางนี้ คุณพีรสิทธิ์เห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาบนถนนกลาง ถ้ามาเพื่อจะเห็นมาเรียนรู้อวัฒนธรรม ก็ยังสามารถเรียนรู้ได้อยู่ แต่ถ้าเข้ามาแบบคาดหวังว่าจะได้เห็นเป็นชุมชนท่องเที่ยวแบบเต็มรูปแบบยังไม่ใช่ ถนนกลางจะนำเที่ยวก็ต่อเมื่อคนในชุมชนคงความเป็นวิถีชีวิตของไว้ได้ ไม่ใช่เปลี่ยนชีวิตเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เพราะอย่างนั้นที่ไหนก็สามารถทำได้ โดยยกตัวอย่างเรื่องเทศกาลถือศีลกินผักที่ช่วง 10ปีหลังมานี้ คนส่วนใหญ่ตั้งใจเที่ยวไว้โดยเอาการท่องเที่ยวไว้เป็นหลัก แล้วเอาวัฒนธรรมประเพณีเข้าไปเสริม จริงๆแล้ว เราควรเอาวัฒนธรรมประเพณีเอาไว้บนสุดคือจุดเด่นที่ใหญ่ที่สุดแล้วเอาการท่องเที่ยวเข้ามาเสริมก็น่าจะดีกว่าการดึงเอาวัฒนธรรมประเพณีมาผูกไว้กับการท่องเที่ยวเพราะถ้าทำแบบนั้น ที่ไหนก็ทำได้ เพราะว่าไม่มีเอกลักษณ์

แน่นอนว่าเมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากวัฒนธรรมภายนอกย่อมที่จะเริ่มเข้ามาทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงบ้างไม่มากก็น้อย ในเรื่องนี้คุณพีรสิทธิ์ เห็นว่าคนบนถนนกลางไม่ได้เปลี่ยนอาชีพ แต่ก็มีบางส่วนที่เปลี่ยนจากการทำการค้าเองให้คนอื่นมาเช่าตึกไปทำการค้าต่อ คือคนภายนอกเข้ามาเช่าเข้าไปทำธุรกิจเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อย่างเช่นเกสต์เฮาส์ ร้านกาแฟ คุณพีรสิทธิ์มองว่าชาวบ้านเองยังยึดถือความเป็นตัวตนของอยู่ คือคนถนนกลางไม่ได้เปลี่ยนตัวตนหรือชีวิตของตัวเองไปกับการท่องเที่ยวทั้งหมดแต่ให้คนอื่นเข้ามาทำให้ ซึ่งตราบใดที่ถนนกลางยังเต็มไปด้วยคนดั้งเดิมก็ถือเป็นเรื่องที่ดี แต่สิ่งที่น่ากลัวก็คือถ้าคนถนนกลางย้ายออกไปหมดแล้วให้คนอื่นมาเช่าบ้านเพื่อทำธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวไปทั้งหมด ในส่วนของวิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น อย่างเช่นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเลย เพราะว่าแถวนี้ในสมัยก่อนก็มีแต่คนในพื้นที่ คนภูเก็ตเองมาเดินซื้อของ ในปัจจุบันนี้มีคนแปลกหน้าเข้ามาเดินท่องเที่ยว มาเดินชมเมืองวิถีชีวิตของคนถนนกลางก็ได้รับผลกระทบบ้างแต่เป็นการกระทบที่ไม่ค่อยรู้สึก คือค่อยๆเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่แบบหน้ามือเป็นหลังมือหมายถึงยังอยู่กันเป็นครอบครัว มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน ตื่นมาเปิดร้านขายของตัวเองเป็นเจ้าของ พุดคุยกันกับเพื่อนบ้านเป็นภาษาบาบ่าบ้าง ภาษาใต้บ้าง อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ๆ

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาบนถนนกลาง ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มาเห็นในสิ่งที่แตกต่าง ทั้งผู้คน ภาษาและวัฒนธรรม ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างมีคาดหวังที่จะได้เห็นร้านค้าร้านขายของละลานตาเหมือนจุดท่องเที่ยวที่อื่นเช่น อัมพวา แต่ที่นี้คนยังอยู่กับแบบคงวิถีชีวิตจริงๆ คือไม่ได้เอาวิถีชีวิตไปผูกไว้กับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ไม่ได้มีการจัดโซนขายของฝาก ไม่ได้จัดโซนถ่ายภาพแบบที่อื่น คนที่มาเที่ยวที่ถนนกลางนี้ยังได้เห็นร้านขายจอบ ขายเสียม ขายอุปกรณ์ประมง ขายมอเตอร์เรืออยู่

คุณพีรสิทธิ์บอกว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการรักษาความเป็นตัวตนเอาไว้ให้ได้ เพราะตราบโดถ้าทำชุมชนให้เหมือนที่กรุงเทพฯ เหมือนเชียงใหม่ เหมือนหัวหิน นักท่องเที่ยวไม่ต้องมาถึงถนนกลางก็สามารถหาซื้อได้ ทุกวันนี้ชาวบ้านบนถนนกลางเอาตัวตนและทุนทางวัฒนธรรมของตนเองทำให้ที่นี้แตกต่างจากที่อื่น สิ่งสำคัญคือคนถนนกลางเองอยากกลัวว่าถ้าใช้ชีวิตแบบนี้แล้วนักท่องเที่ยวจะไม่มาเพราะอย่าลืมว่านี่คือตัวตนของคนถนนกลาง คุณพีรสิทธิ์มองว่าหากวันหนึ่งที่ลูกหลานจีนบาปต้องคุยกับพ่อแม่ เป็นภาษาอังกฤษ ก็คงเป็นเรื่องที่ไม่ควรแล้วเพราะความเป็นตัวตนได้หายไป โดยยกตัวอย่างว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาที่นั่นคนในชุมชนอยากได้รายรับ จากนักท่องเที่ยวมากแค่ไหนคืออยากได้ 100 หรือ 1,000 ถ้าเอา 1,000 บาทคนในชุมชนก็ต้องพูดภาษาต่างชาติให้ได้ ถ้าเอาแค่ 100 บาท นักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็ต้องมาทำความเข้าใจคนในชุมชน เหมือนกับว่าจะเอาเงินจากนักท่องเที่ยวมาก ๆ ก็ต้องเอาใจมาก แต่ในชุมชนก็จะสูญเสียความเป็นตัวตนไป แต่ถ้าคนในชุมชนจะยึดหยัดรักษาความเป็นตัวเองแล้ว ก็ต้องยอมรับว่าได้กลับมาแค่นี้มากกว่านี้ไม่ได้ ถ้าสนใจแต่ในด้านเศรษฐกิจก็จัดงานเก็บค่าเข้าชมแพงๆ แต่นั่นคือการสร้างซึ่งไม่ใช่วิถีชีวิตของคนในชุมชนจริงๆ คุณพีรสิทธิ์บอกว่า

“นักท่องเที่ยวอาจจะต้องยอมรับว่า ทางเดินนั้นเดินยากหน่อย ของเกะกะหน่อย ก็ผมใช้ชีวิตแบบนี้ ผมมองว่าถ้าเมื่อไหร่ที่ต้องจัดบ้านสวยๆ มาให้นักท่องเที่ยวเข้ามาถ่ายรูป มาเดินเยี่ยมชมมันก็ไม่ใช่ของจริงแล้วนะ พอทำมันเข้าไปทุกวันๆชีวิตก็จะเปลี่ยน ความเป็นตัวตนมันก็หายไปหมด คือเอาชีวิตมารองรับการท่องเที่ยวอย่างเดียวไม่ได้”(พีรสิทธิ์ จันทิรา, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2555)

นอกจากนี้ยังแสดงความเห็นต่อว่าคนในชุมชนเองก็มีความสำคัญ จะต้องรู้ตัวเองว่าอยากมีวิถีชีวิตแบบไหน ซึ่งในทุกวันนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่เลือกทำวิถีชีวิตตัวเองด้วยตัวเอง ครอบครัวยุคคุณพีรสิทธิ์เองก็เช่นกัน แล้วค่อยเอาการท่องเที่ยวมาเป็นส่วนเพิ่มเติม เอาวิถีชีวิตตัวเองเป็นหลัก ซึ่งที่

เป็นแบบนี้ทั้งหมด ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่าถนนสายนี้มีคนเก่าคนแก่อยู่เยอะ คนเก่าคนแก่อยู่แบบนี้กันมานานแล้ว เปลี่ยนแปลงยาก และถือเป็นเรื่องที่ดีเพราะคนเก่าคนแก่จะได้เดินในที่ที่บรรพบุรุษเป็นเจ้าของบ้าน เป็นเจ้าของชุมชน สามารถพูดได้เต็มปากเต็มคำว่ที่นี้พวกเราเป็นเจ้าของ

ซึ่งการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้นส่วนหนึ่งก็มาจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ซึ่งคุณพีรสิทธิ์ฐ์มองว่าหน่วยงานภาครัฐควรเห็นความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มาก หมายความว่าต้องดูให้ดี คือถ้าวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปกับการท่องเที่ยวก็เป็นเรื่องที่น่ากลัว ไม่มีเสน่ห์ คือเหมือนการจัดตั้ง ชุมชนมันอาจจะดูไม่มีกลิ่นอาย หรือเสน่ห์ความเก่าแก่เสน่ห์ของวัฒนธรรม

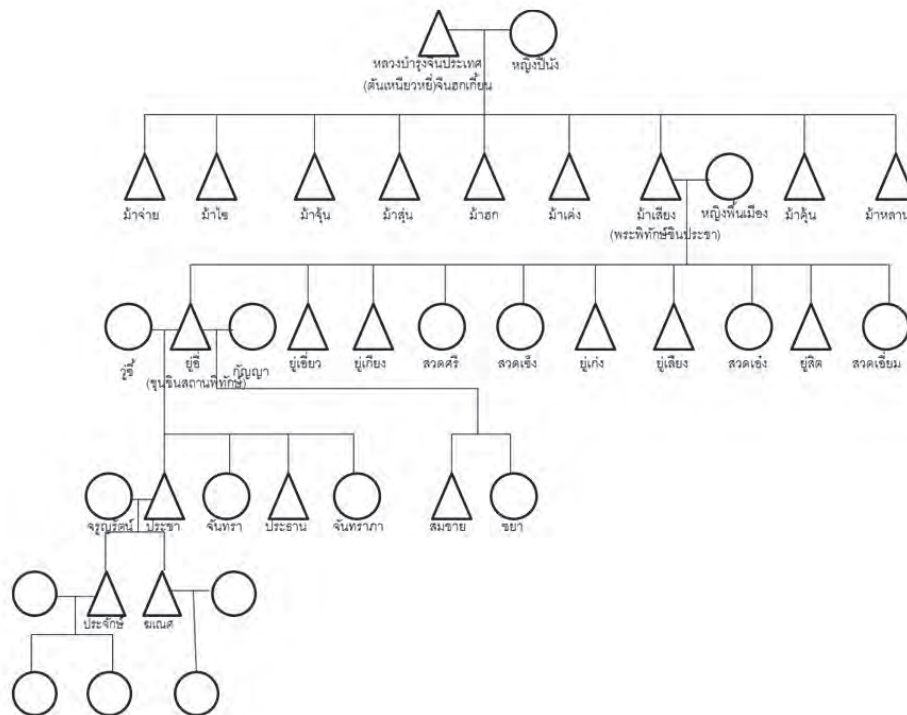
“อย่าทำให้ถนนกลางกลายเป็นหมู่บ้านชิโนโปรตุกีส ที่มีบ้านเหมือนกันหมด ป้ายเหมือนกันหมด ผมไม่เอานะ เคยมีองค์กรหนึ่งทำแผนออกมาเพื่อพัฒนาถนนกลาง ให้กลายเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวโดยจัดการถนน รูปแบบบ้าน การแต่งตัว ป้ายหน้าบ้านอะไรพวกนี้ใหม่ทั้งหมด ให้เป็นรูปแบบเดียวกันหมดตลอดเส้นถนนกลางเลย ผมได้เข้าประชุมครั้งนั้นด้วยและไม่เห็นด้วยเลยนะ ผมยังพูดในที่ประชุมเลยว่า อย่าทำให้ถนนกลางกลายเป็นอะไรที่คนอยู่ในบ้านแล้วให้นักท่องเที่ยวมาเดินดู มันกลายเป็นว่าที่ไหนอยากทำแบบนี้ก็ทำได้ มันไม่ได้จริงๆ แต่ตอนนั้นคนในชุมชนไม่เห็นด้วยเยอะ ก็เลยพับโครงการไป” (พีรสิทธิ์ฐ์ จันทิรา, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2555)

คุณพีรสิทธิ์ฐ์สรุปให้ว่าถนนกลางไม่ได้จัดตั้งอะไรเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ไม่มีการมาแต่งตัวบาบ๋า ย่าหยา ไม่ได้จัดฉากให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งของคนมาเที่ยวภูเก็ต ที่นอกจากจะเที่ยวทะเลแล้ว เที่ยวสถานเริงรมณ์แล้ว ก็ยังมีอีกมุมมองของการท่องเที่ยวในเมืองส่วนเรื่องวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ถือเป็นเรื่องสำคัญ คือ คนบนถนนกลางต้องทำความเข้าใจว่าทำไมถึงไม่เปลี่ยนตัวเองเพื่อการท่องเที่ยว ทำไมจะต้องพัฒนาตัวเอง

กรณีศึกษาที่ 2 : ครอบครัวคุณจรรยารัตน์ ตันทวนิช (บ้านชินประชา)

ครอบครัวคุณจรรยารัตน์ เป็นครอบครัวที่เป็นเจ้าของบ้าน “ชินประชา” บ้านเดียวที่มีพื้นที่หลังแรกในเขตเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต ที่เรียกว่า “อังก่อเหลา” หรือแปลว่าตึกฝรั่ง สถาปัตยกรรมอันมีคุณค่าที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี คุณจรรยารัตน์ หรือที่ทุกคนเรียกว่า ป้าแดง ผู้เป็นเสมือน

รอยเชื่อมระหว่างอดีตถึงปัจจุบัน ป้าแดงเป็นภรรยาของคุณลุงประจำ ตันทวนิช(ถึงแก่กรรม) ซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่ 4 ของตระกูล เป็นหลานปู่ของพระพิทักษ์ชินประชา

ภาพที่15 ครอบครัวตันทวนิช

พระพิทักษ์ชินประชาเป็นบุตรของหลวงบำรุงเงินประเทศ (ตันเนี้ยวห้วย)ที่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ท่านตันเนี้ยวห้วยได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหลวงบำรุงเงินประเทศ(นายอำเภอเงิน) ท่านได้เข้ามาทำเหมืองแร่จนมีฐานะร่ำรวย ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ ๆ วัดกลาง(วัดมงคลนิมิตร)แถวถนนตีบุก ประกอบกิจการค้าหลายอย่างทั้งร้านค้า โรงน้ำแข็ง โรงรับจำนำ หลวงบำรุงเงินประเทศมีบุตร รวม 9 คน และพระพิทักษ์ชินประชาเป็นบุตรคนที่ 7 ได้รับการศึกษาจากป็นัง จึงมีความรู้และพูดได้หลายภาษา เมื่อกลับเมืองไทยได้มาทำเหมืองแร่ในปี พ.ศ.2444 ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาของกรมโลหกิจเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ และรับราชการในกระทรวงโยธาธิการ กรมโทรเลขและไฟฟ้า ตามลำดับรวมถึงได้รับพระราชทานนามสกุล “ตันทวนิช” จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.2459

พระพิทักษ์ชินประชาเป็นผู้สร้างบ้านชินประชาหลังนี้ตามแบบชิโนโปรตุเกส ซึ่งเป็นบ้านเดี่ยวที่มีพื้นที่หลังแรกในจังหวัดภูเก็ต ในปัจจุบันบ้านชินประชาหลังนี้อยู่ในความดูแลของคุณจรรยา รัตน์ ตัณฑวณิช หรือป้าแดงซึ่งเป็นสะใภ้รุ่นที่4 ของตระกูล

ภาพที่ 16 บ้านชินประชา

“ที่นี่เป็นบ้านของตระกูลสามีป้าเอง เป็นตึกชิโน-โปรตุเกส ที่เรียกแบบนี้ก็ เพราะว่า ชิโนหมายถึงจีน โปรตุเกส หมายถึงโปรตุเกส” (จรรยา รัตน์ ตัณฑวณิช ,สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2555)

ปัจจุบันป้าแดงประกอบอาชีพเป็นผู้พิพากษาศาลสมทบที่ศาลจังหวัดภูเก็ต และ ได้เปิดบ้านชินประชาให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปเข้าเยี่ยมชมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบาบ๋าภูเก็ต ในทุกๆวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เวลา 9.00-16.00น. นอกจากนี้ยังเปิดเป็นสถานที่ถ่ายภาพสำหรับคู่รักที่สนใจที่จะแต่งชุดแต่งงานดั้งเดิมของชาวบาบ๋าภูเก็ตได้เข้ามาใช้สถานที่และชุดบาบ๋าย่าหย่า ที่จัดไว้สำหรับผู้สนใจได้ถ่ายภาพอีกด้วย

ป่าแดงเล่าว่า เดิมทีก่อนสร้างบ้านชินประชาหลังนี้ บรรพบุรุษของครอบครัวอาศัยอยู่ที่บ้านเดิมซึ่งเป็นตึกแถวบนถนนกลาง ไม่นไกลจากบ้านชินประชาสัก ซึ่งปัจจุบันบ้านหลังเดิมนั้นก็แปรเปลี่ยนจากบ้านพักกลายเป็นร้านอาหารและเกสต์เฮาส์สำหรับนักท่องเที่ยว ที่ดูแลและเปิดกิจการโดยผู้เช่า

เมื่อผู้วิจัยได้เข้าที่บ้านชินประชาหลังนี้ เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย และบทสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสวยงามและเก่าแก่ของตัวบ้าน รวมถึงเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ที่ถึงจะดูเก่า แต่มีชีวิตชีวา อาจเป็นเพราะว่า บ้านชินประชาหลังนี้ เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิต นั่นก็เป็นเพราะว่า บ้านชินประชาที่มีอายุกว่า 100 ปีหลังนี้ ยังเป็นบ้านที่มีคนอยู่อาศัย ป่าแดงเปิดบ้านชั้นล่างและบริเวณโดยรอบให้ผู้สนใจได้เข้าเยี่ยมชม โดยป่าแดงเองก็ยังอาศัยอยู่บ้านชั้น 2 ของบ้านหลังนี้ โดยโซนอยู่อาศัยไม่เปิดให้นักท่องเที่ยวขึ้นไป

ในทุกๆวันบ้านชินประชาจะเปิดให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมบ้าน โดยเก็บค่าเข้าชม 100 บาทต่อคนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งป่าแดงบอกว่ารายได้จากการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมนำไปเพื่อการบูรณะบ้าน แต่ถ้าเป็นนักเรียนนักศึกษาเข้ามาขอความรู้จะไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพราะให้เป็นวิทยาทานเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เก็บเกี่ยวความรู้ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของภูเก็ต ตามความตั้งใจของคุณลุงประชาและตัวป่าแดงเอง ที่อยากจะนำเสนอและสืบทอดวัฒนธรรมนี้ โดยมีคุณวนิดา ทองสุทัศน์ หรือพี่แอนเป็นผู้ดูแลตารางงานและกิจกรรมต่างๆของบ้านชินประชา เช่นการติดต่อเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะ การรับนักท่องเที่ยว กรู๊ปทัวร์ ฯลฯ และบ้านชินประชายังแห่งนี้ก็เป็นบ้านที่ใช้ต้อนรับ และเปิดให้คนสำคัญมาเยี่ยมชมในเวลาที่มีการประชุมใหญ่ระดับจังหวัดอีกด้วย เช่นการต้อนรับรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขประเทศอาเซียน ต้อนรับคณะนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ งานวิสาหกิจบ้านป่า คณะแพทย์และพยาบาล คณะครูอาจารย์ นักธุรกิจจากจังหวัดต่างๆที่มาสัมมนาที่จังหวัดภูเก็ต

จุดประสงค์สำคัญที่เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้เข้าชมก็เพราะว่าอยากที่จะนำเสนอวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ให้คนที่มาเยี่ยมชม และคนที่มาร่วมงานได้เห็น เพราะนอกจากจะสวยงามแล้ว ยังเป็นไปตามความตั้งใจของคุณลุงประชา ตันทวนนิช ที่อยากจะสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายนี้ให้คงอยู่กับลูกหลาน และชุดของชาวบาบ๋าเองก็ยังมีเอกลักษณ์และความเป็นมาที่ผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าไว้ด้วยกัน

“ป้าเป็นคนชอบของเก่า ของโบราณ คุณลุงประชาที่ชอบ ตอนแรกๆที่เปิดบ้านให้คนเข้ามาชม ก็เพราะคุณลุงประชาตั้งใจไว้อยู่แล้ว พอมีลูกศิษย์ลูกหาของคุณลุงมาชวนให้เปิดบ้าน ประกอบกับตอนนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็เข้ามาสนใจเรื่องนี้พอดี ก็เลยเปิดบ้านกันตั้งแต่ตอนนั้น” (จรรยารัตน์ ตันทวนนิช, สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2555)

ป้าแดงเล่าอย่างเป็นกันเองเมื่อถามถึงเรื่องราวของคุณป้าว่า “ป้าเป็นคนไชยา มาแต่งงานอยู่ภูเก็ตอนปี พ.ศ.2502 ก็ย้ายมาอยู่ที่นี้เลย ผู้คนน่ารัก ธรรมชาติ บ้านเมืองดีมากเลย”

จากการแต่งงานนั้นทำให้ป้าแดง มาเป็นสะใภ้ตระกูลคหบดีภูเก็ตซึ่งเป็นครอบครัวชาวบาหลี ผู้วิจัยจึงขอให้ป้าแดงพูดถึงนิยามของความเป็นบาปายาหาให้ฟัง ซึ่งป้าแดงให้คำนิยามความเป็นบาปายาว่า

“คนบาปาก็คือคนที่เป็นลูกหลานของชาวจีนแล้วก็มีสายเลือดของความเป็นท้องถิ่นอยู่ในคนเดียวกัน มีพ่อเป็นคนจีน มีแม่เป็นคนท้องถิ่น พอมีลูกมีหลานก็คือกลุ่มจีนบาป๊า ซึ่งผสมผสานวัฒนธรรมทั้งจีนทั้งภูเก็ตเข้าไว้ด้วยกัน มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ แล้วก็ีอาหารที่แตกต่างจากที่อื่น มีประเพณีแต่งงานที่ไม่เหมือนใคร”

“ที่ป้าพูดถึงนี่คือของภูเก็ตเรานะ ที่อื่นเค้าไม่เรียกบาป๊ากันนะลูก เค้าเรียกกันว่าชาวเพอรานากัน แต่เค้าว่าเพอรานากันมันกว้างเกินไปนะ คนภูเก็ตนับคนจีน แต่ถ้าเป็นที่อื่นเค้ารวมถึงฝรั่ง มุสลิม อินเดียที่มาแต่งงานกับคนท้องถิ่น เรียกลูกหลานที่เกิดมาว่าชาวเพอรานากัน คือเรียกกรวมๆเลย คือบาป๊าเป็นส่วนหนึ่งของเพอรานากัน แต่เพอรานากันไม่ใช่บาป๊าทั้งหมด” (จรรยารัตน์ ตันทวนนิช, สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2555)

จังหวัดภูเก็ตจึงเปรียบเป็นเหมือนบ้านของชาวบาป๊าในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้นจังหวัดภูเก็ตยังเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว ที่ในปัจจุบันมีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในเขตเมืองเก่าก็คือวัฒนธรรมจีนบาป๊าที่แวดล้อมไปด้วยตึกกรมบ้านช่อง การท่องเที่ยว ซึ่งป้าแดงเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนเป็นเรื่องที่ดี เพราะว่ามีนักท่องเที่ยวจะได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนและชาวบาป๊า ชาวบาป๊าเองก็ได้เผยแพร่วัฒนธรรมที่สวยงามให้คนอื่นรู้จัก พวกนักท่องเที่ยวส่วนมากจะชอบเวลามาเที่ยวแบบนี้ เพราะได้เรียนรู้วัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ บางคนมีความตั้งใจว่าถ้าได้มาเที่ยวภูเก็ตจะต้องเข้ามาที่เขตเมืองเก่านี้ด้วย เหมือนเป็นอีกหนึ่งสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติตั้งใจมา บางกลุ่มก็มีไกด์ท้องถิ่นพาเข้ามา ไกด์ก็จะอธิบายตั้งแต่ประวัติบ้าน วัฒนธรรมบาบา ข้าวของเครื่องใช้ ตั้งแต่เดินเข้าประตูบ้าน

ในส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้นโดยมากจะมาเยี่ยมชมบ้านจีนประชาเป็นกลุ่ม เป็นหมู่คณะ ตั้งใจมา ไทรมานัดล่วงหน้าว่าจะเข้ามาเมื่อไหร่เวลาไหน บางกลุ่มก็แจ้งมาว่าอยากใส่ชุดยาหย่าถ่ายรูปด้วย ป้าแดงก็จะให้เจ้าหน้าที่จัดไว้ให้ แต่สิ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติมีเหมือนกันก็คือจะสนใจตั้งแต่แบบบ้าน ที่เป็นสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีสของวัฒนธรรมบาบา รวมไปถึงวิธีการสร้างบ้าน ภูมิปัญญาในด้านต่างๆอย่างช่องเปิดปิดที่หน้าต่าง ที่ใช้เปิดดูคนข้างนอกได้ว่าใครมาหาโดยไม่ต้องเปิดประตู ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยนั้นที่ทำให้เจ้าของบ้านปลอดภัย มี “chim cheng” หรือพื้นที่โล่งแจ้งกลางบ้านและมีบ่อน้ำรับน้ำฝนไว้ คือฝนตกไม่เปียก เวลาอากาศร้อนก็สามารถถ่ายเทอากาศได้ดี ฝนตกก็เย็น หน้าร้อนก็เย็นสบาย เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศเมืองร้อน และยังเป็นความเชื่อของชาวจีนฮกเกี้ยนด้วยว่า การมีพื้นที่โล่งแจ้งคือการเปิดช่องแสงภายในบ้านจะทำให้เงินทองและโชคลาภเข้ามาสู่บ้านเรือน ส่วนพวกของเก่าเฟอร์นิเจอร์ต่างๆที่รับช่วงมาตั้งแต่สมัยก่อนก็มีเอกลักษณ์ในตัวเองซึ่งตอนนี้จะไปซื้อไปหาที่ไหนก็ไม่มีขายแล้วถึงมีคล้ายๆกันแต่คุณค่าทางใจมันก็ไม่เหมือนกัน และที่ป้าแดงเปิดบ้านให้เข้าชมและเข้ามาทำเรื่องส่งเสริมวัฒนธรรมนี้ก็เป็นเรื่องที่ภูมิใจและมีความสุขที่ได้เข้ามาทำสิ่งที่ดีตอบแทนสังคม

“ที่เปิดบ้านและมาทำเรื่องส่งเสริมวัฒนธรรมนี้ ป้ามีความสุขมากนะ ป้าภูมิใจว่าได้ทำสิ่งดีงามให้กับสังคม นักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เด็กๆก็ได้ความรู้ในระหว่างการมาเยี่ยมชมด้วย เวลามีคนมาเยี่ยม คำก็เห็นลงสมุดเยี่ยม ทั้งเขียนขอบคุณเขียนอวยพร ป้ามีความสุขซึ่งมันเป็นสิ่งที่หาซื้อไม่ได้” (จรรยารัตน์ ตันทวนิช, สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2555)

กรณีศึกษาที่ 3 : ครอบครัวคุณวิวรรณ บำรุงวงศ์ (ร้านอาหารวิไล,ร้านอาหารโกปีเตียมบายวิไล)

ครอบครัวบำรุงวงศ์ เปิดกิจการร้านอาหาร บนถนนกลาง ชื่อร้านอาหารโกปีเตียมบายวิไล เป็นร้านอาหารสไตล์บาบายาหย่าที่เปิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมบาบาบนถนนสายวัฒนธรรม ร้านอาหารโกปีเตียมบายวิไลเปิดบริการทุก

วันจันทร์-เสาร์ เวลา 11.00-22.00น. เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีย่านท่องเที่ยวมาที่ถนนกลางมากที่สุด เน้นขายอาหารมือเที่ยงและมือเย็นเป็นหลัก ในทุกๆวันจะมีลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาจับรับประทานอาหารอยู่ตลอดเวลาทำการ

เดิมทีครอบครัวบำรุงวงศ์ก็มีร้านอาหารตั้งอยู่ที่ถนนกลางก่อนนี้แล้ว ใช้ชื่อร้านว่า ร้านอาหารวิไล ซึ่งเปิดมากกว่า 14 ปีแล้วซึ่งในตอนนั้นกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเที่ยวเมืองเก่าภูเก็ตก็เพิ่งเข้ามาช่วงหลังจากที่คุณป่าเปิดร้านเดิมไม่นาน ในช่วงนั้นคำว่าบาบ้าย่าหยา เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น ประกอบกับมีซีรีส์ของสิงคโปร์เมื่อประมาณปีพ.ศ.2552-2553 เข้ามาฉายทางโทรทัศน์ ผู้คนก็ยิ่งรู้จักกันมากขึ้น ซึ่งซีรีส์เรื่องนั้นตรงใจคนภูเก็ตมาก ตอนนั้นผู้คนก็เลยรู้สึกว่าการแสดงของวัฒนธรรมบาบ้าย่าหยาเพิ่มขึ้น เท่าที่ผ่านมามีคนที่สนใจในวัฒนธรรมที่เป็นท้องถิ่นของภูเก็ตจริงๆ ที่เชิงการท่องเที่ยววัฒนธรรมบาบ้าย่าหยาส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ ที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องของสภาพบ้านเมืองเก่าๆประวัติศาสตร์

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คุณวิไล บำรุงวงศ์ สะใภ้รุ่นที่ 3 ของครอบครัวบำรุงวงศ์และเป็นคุณแม่ของคุณวิวรรณ บำรุงวงศ์ ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และได้พูดถึงนิยามของบาบ้าย่าว่า

“คำว่าบาบ้าย่าหยา สำหรับคนภูเก็ตก็จะหมายถึงคนไทยที่มีสายเลือดจีนผสม บาบ้าย่าหยาหมายถึงคนที่มีเชื้อจีนผสมกับไทย อันนี้หมายถึงในภูเก็ตที่นี้เนื่องจากว่าคนภาคใต้เนี่ยมักจะพูดอะไรสั้นๆฉะนั้นเราจึงได้ยินว่า คุณเป็นชาวบาบ้าย่า คำว่าย่าหยาเราไม่ค่อยจะได้ยินเท่าไร ที่นี้พอเป็นคำว่าย่าหยาเนี่ยเราจะไปหมายถึงเครื่องแต่งกาย ซึ่งความจริงแล้วเนี่ยคำว่าย่าหยา มาจากคำว่า โนนยา สะกด Y-N-O-N-Y-A ของมาเลย์ ซึ่งหมายถึงผู้หญิงที่มีเชื้อจีนผสมกับชาติอะไรก็ได้ ซึ่งส่วนใหญ่ถ้าเป็นทางภาคใต้ของเราไปก็คือจีนมลายู ก็จะเป็นย่าหยาหมายถึงผู้หญิง พอบาบ้าย่าก็คือผู้ชาย พอมาอยู่ที่ภูเก็ตไม่ว่าหญิงหรือชายก็จะเป็นบาบ้าย่าทั้งหมดเลย ส่วนคำว่าย่าหยา ถ้าเราไปเรียกว่าโนนยา มันยากไปก็เลยแปรเปลี่ยนมาเป็นย่าหานี้แหละ แล้วย่าหยาที่เป็นชื่อเครื่องแต่งกาย ชุดย่าหยาแบบพวกผ้าสุกไม้ ผ้าปานมาตัดแล้วปักลวดลาย ใส่กับผ้าถุงปาเต๊ะ ลายสวยๆ” (วิไล บำรุงวงศ์, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2555)

ในเรื่องการปรับตัว ปรับเปลี่ยนเพื่อการท่องเที่ยวในในกลุ่มชุมชนถนนกลางก็จะมี การปรับตัวเพื่อที่จะรับกลุ่มท่องเที่ยวค่อนข้างมาก โดยสาเหตุคือ จุดขายที่สำคัญบนถนนสายนี้เป็น

เรื่องของวัฒนธรรม อาคารบ้านเรือน อาหาร ฉะนั้นจะสังเกตได้ว่าจะมีร้านค้าหลายร้านที่เริ่มจะโฆษณาว่า มีขายอาหารพื้นเมือง อาหารบาบ๋า ซูดย้าหย่า ซึ่งในสมัยก่อนวิถีชีวิตของเราคือคนพื้นเมืองก็จะขายกันเอง ซื้อมันเอง แต่ตอนนี้เริ่มจะมีเรื่องของนักท่องเที่ยวเข้ามา เลยทำให้ชุมชนเอง รวมถึงคนในชุมชนก็ปรับตัวไปตามการท่องเที่ยวที่เข้ามา อย่างร้านของลูกสาวของคุณป้าวิไลเองซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในตอนถัดไป ก็นำเอาจุดเด่นทางวัฒนธรรมนี้มาใส่ในรายการอาหาร คุณป้าวิไลบอกว่าเมื่อก่อน เราจะไม่ค่อยได้ยินคำว่าโกปี้ เสล้อง หรือคำศัพท์ท้องถิ่น คนส่วนใหญ่รู้จักแต่กาแพ้ยั้น โอเลี้ยง ซาเย็น พวกคำพวกนี้มากกว่า แต่ในปัจจุบันคนที่เปิดร้านอาหารบนถนนกลางก็ใช้คำศัพท์พื้นเมืองมาใส่ในรายการอาหาร คือเอาคำเก่าๆมาใช้โดยใช้คำว่า Signature dish มาอยู่ในรายการอาหาร เพราะเป็นคำเฉพาะในเรื่องของอาหารและเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวก็จะรู้ว่า เครื่องดื่มแนะนำ อาหารเด่นของที่นี่คืออะไร เอาคำที่คนจีนในรุ่นก่อนอย่างรุ่นของพ่อแม่ปู่ย่าตายายใช้ ซึ่งเค้ายังใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนกันเยอะ ก็เอาเข้ามาในเมนูอาหาร เด็กรุ่นใหม่หรือคนกรุงเทพฯ ที่เข้ามาเห็นก็จะเกิดคำถามว่าคืออาหารอะไร ก็จะมีการอธิบายให้ลูกค้าได้รู้ รู้ว่าเมื่อก่อนชาวบาบ๋าอยู่กันแบบไหน ชาวบาบ๋าใช้คำนี้เรียกอาหารชนิดนี้ เหมือนกับได้ย้อนอดีต ไม่ใช่แค่ให้ผ่านไปแต่นำมาใช้ ลูกค้านำมาสั่งกาแพ้ยั้น ซาเย็น ก็สั่งเป็นภาษาบาบ๋าว่า เสล้องอ้อ โกปี้อ้อ ซึ่งคำบางคำคนท้องถิ่นเองก็ไม่ค่อยได้ใช้กันในปัจจุบัน แต่พอมีการนำกลับมาใช้ ก็เหมือนกับว่าได้เอาวัฒนธรรมด้านภาษากลับมาปฏิบัติกันอีกครั้ง เอาวัฒนธรรมกลับมาสู่ชุมชน นักท่องเที่ยวก็เห็นเป็นเรื่องสนุก แต่ในความสนุกนี้ ก็จะได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างจากการท่องเที่ยว ว่าคำนี้ภาษากลางพูดแบบนี้ ท้องถิ่นพูดแบบนี้ ชาวบาบ๋าเรียกแบบนี้

ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ถ้าเป็นคนรุ่นอายุ 60 กว่าขึ้นไป ซึ่งเป็นรุ่นแรกๆแล้ว เรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมาก รวมถึงรุ่นปัจจุบันด้วย ส่วนสาเหตุที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงก็เป็นเพราะว่า ชุมชนชาวบาบ๋าในภูเก็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองเก่ายังมีการรวมตัวที่ค่อนข้างแข็งแกร่งในเรื่องของวัฒนธรรม ทั้งเรื่องของประเพณีและกิจกรรม เพราะว่ากิจกรรมต่างๆของชาวบาบ๋าจะมีจัดเป็นประจำทุกปี แล้วก็ตามเทศกาลต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดปี ฉะนั้นถึงคนรุ่นหลังมาก็ยังต้องดำเนินวิถีชีวิต ในแนวของคนรุ่นเก่าอยู่ อาจจะไม่เหมือนเดิมทั้งหมด เพราะสภาพบ้านเมือง สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่เชื่อว่ายังต้องมีสิ่งที่ยังคงของเดิมไว้อยู่ เช่น เรื่องของการไหว้เจ้า การเคารพนับถือบรรพบุรุษที่จะดูโดดเด่นมากกว่าทุกเรื่อง เป็นเพราะว่าคนจีนจะเคร่งครัดในเรื่องของความกตัญญูกัน เพราะถือกันว่าคนที่ทำอะไรก็ตามไม่ว่าจะค้าขาย การดำเนินชีวิต ถ้าหากว่าลูกหลานมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ต่อบรรพบุรุษ คนจีนจะถือกันว่าความดีที่ทำนั้นจะส่งผลดีกับคนกตัญญู มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

และอาชีพ ฉะนั้นความกตัญญูจึงเป็นสิ่งที่คนบาบ่านับถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยอธิบายให้เห็นภาพว่ามีการไหว้เหมือนเดิม แข็งแข็งเหมือนเดิม แต่ตอนนี้อาจจะทำให้ดูง่ายขึ้นกว่าเดิมในเรื่องของของไหว้ เช่น จากเมื่อก่อนไหว้หมู ไก่ เป็ด อาหารมากมายเต็มโต๊ะไปหมด ตอนนี้จากหมูเป็นตัว ก็เป็นหมูชิ้น แต่ไก่เปิดก็ยังไหว้ครบตัวเหมือนเดิม คือทำให้มันง่ายขึ้น แต่ความหมายและความกตัญญูยังคงมีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงถึงวันสารทจีนก็ไหว้บรรพบุรุษ งานเดือน8 งานผ้อต่อ (ประเพณีทำบุญให้กับวิญญาณไร้ญาติ) ก็ยังมีการทำบุญให้กับวิญญาณของคนที่ยากไปแล้ว ครอบครัวบำรุงเองก็ยังบูชาเช่นไหว้บรรพบุรุษอยู่ ทำตามเทศกาลต่างๆอยู่ ส่วนในชุมชนเองก็มีการสนับสนุนประเพณีต่างของชาวจีนบาบ่าด้วย อย่างงานผ้อต่อก็มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณผู้ไร้ญาติเป็นประจำทุกปีเมื่อถึงเทศกาลพอดถึงเทศกาลเซ็งเม้ง ก็เข้าเรื่องของความกตัญญูอีกเพราะทุกครอบครัวชาวจีนบาบ่าที่มีสุสานของบรรพบุรุษ ก็ต้องไปไหว้ทุกปีในเทศกาลเซ็งเม้ง นอกจากนั้นเองก็มีการไปไหว้พระทำบุญที่วัดตามรูปแบบของศาสนาพุทธด้วย

เมื่อได้พูดถึงเรื่องประเพณีต่างๆแล้วคุณป้าวิไลก็เล่าให้ฟังถึงประเพณีการแต่งงานของชาวจีนบาบ่าให้ฟังว่าจริงๆตามประเพณี ก็คือการแต่งงานแบบคนจีนที่มีการไหว้ฟ้าดิน พิธียกน้ำชา แต่มีความแปลกจากจีนยกเกียนหนึ่งตรงที่ชุดบ่าวสาว จะมีรายละเอียดเยอะ และสวยงามตามรูปแบบของชาวจีน ส่วนการที่มีการจัดงานวิวาห์บาบ่าขึ้นทุกปีนั้นเป็นความคิดของสมาคมเพอรานากันจังหวัดภูเก็ต ที่จับมือกับการท่องเที่ยวจัดขึ้น เพื่อสนับสนุนทั้งทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว รวมถึงเศรษฐกิจในชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งปกติจังหวัดอื่นเค้าก็มีการจัดแต่งงานหมู่แบบนี้เหมือนกัน ภูเก็ตเราก็มีแต่จังหวัดภูเก็ตไม่ได้จัดงานหมู่แบบไทย แต่เราก็ดึงเอาวัฒนธรรมบาบ่ามาเป็นจุดเด่น โดยมีความร่วมมือจากทั้งคนชุมชน สมาคมเพอรานากัน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งในครอบครัวบำรุงวงศ์ เวลาที่มีญาติพี่น้องลูกหลานแต่งงานก็จัดทั้ง2 แบบทั้งแบบจีน แบบไทย อย่างเช่น วันก่อนแต่งงานจะพิธีแบบจีนอยู่คือไหว้ฟ้าดิน ไปไหว้ที่อำม(ศาลเจ้าจีน)เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว พอถึงวันแต่งงาน ก็จะมีพิธียกน้ำชาให้ญาติผู้ใหญ่ มีการส่งตัวเจ้าสาว แต่ตอนจัดงานเลี้ยง งานฉลองแต่งงานนี้ไม่ได้มาเลี้ยงกันที่บ้านแล้ว เพราะไม่สะดวกทั้งในเรื่องของกำลังคน ความวุ่นวายต่างๆ ในปัจจุบันเวลาจัดงานเลี้ยงก็ไปจัดกันที่โรงแรม คู่บ่าวสาวก็แต่งชุดตามแบบสากลในโรงแรมหรู เลี้ยงโต๊ะจีนหรือเลี้ยงบุฟเฟ่ต์ตามความชอบของผู้จัดงาน

การจัดงานแต่งงานวิวาห์บาบ่าของทางจังหวัดนั้นเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่และยังเป็นเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย เพราะรายได้หลักของจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มาจาก

การท่องเที่ยว คนภูเก็ตเองก็รับรู้ถึงเรื่องนี้และเห็นว่าต้องปรับตัวเองให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป คุณป้าบอกว่า

“จะอยู่แบบวัฒนธรรมเดิมๆของภูเก็ตว่าไม่แคร์คนซื้อไม่ได้ นี่คือสไตล์ดั้งเดิมของคนภูเก็ตคือเมื่อก่อนคือถ้าอยากซื้อก็เข้ามาในร้านคนขายนั่งอยู่เฉยๆ ไม่ยิ้มแย้ม ไม่เรียกลูกค้า ที่เรียกกันว่าทำหน้าที่แบบไม่ยินดียินร้ายแล้วก็พูดจาห้วนๆ คือจริงๆในใจไม่มีอะไร ไม่ได้ร้ายแต่โดยนิสัยจริงๆคือไม่จ้อคน นี่คือรูปแบบสไตล์คนจีนบาบ่าภูเก็ต ฉะนั้นลูกค้าจะซื้อหรือไม่ซื้อก็เป็นเรื่องของลูกค้า แต่พอมาตอนหลังนี้ คนรุ่นใหม่ได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของการท่องเที่ยวว่าถ้ายังฝืนไม่ปรับตัว ยังเป็นตัวเองไม่จ้อลูกค้าแบบเมื่อก่อนก็ไม่ได้แล้ว เพราะจะอยู่ยากขึ้นในขณะที่สภาพค่าครองชีพ การลงทุนต่างๆจากคนภายนอกมีเข้ามาในชุมชนเยอะขึ้น คนบาบ่าเองก็ต้องมาพัฒนาตัวเองก่อน” (วิไล บำรุงวงศ์, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2555)

จะเห็นได้ชัดเจนว่าแต่ละบ้านเริ่มมีการเปิดตัว เช่นมีการเข้าสังคมมากขึ้น มีการจัดตั้งสมาคมขึ้นในชุมชนคนในชุมชนก็จะมี การพูดคุย ได้ความรู้จากการประชุมจากการทำกิจกรรมต่างๆ ต่อลูกค้ามากกว่าเมื่อก่อน ไม่ใช่ทำให้ลูกค้าเดินดูของตัวเองไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องของลูกค้าว่าจะซื้ออะไรก็ซื้อไม่ซื้อไม่เป็นไร แบบเมื่อก่อนไม่ได้แล้ว ตอนนี้อย่างแม่ค้าคนขายของเริ่มมีการเชิญชวนแนะนำ ยิ้มแย้ม ส่วนตัวสินค้าก็ปรับให้เข้ากับความต้องการที่จะซื้อขายมากขึ้น อย่างเช่นร้านขายยาของญาติๆคุณป้าวิไลที่เปิดร้านอยู่ใกล้ๆกัน ก็มีการปรับสินค้าให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวเช่น จากที่เมื่อก่อนที่ร้านจะขายยาแผนโบราณอย่างเดียว คือพวกยาจีนยาต้ม ทั้งร้านแต่ในปัจจุบันก็มีสินค้าใหม่ๆมาเยอะขึ้น จำพวกยาที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ ยาอม ยาต้ม ผ้าพันแผลเพิ่มเติมขึ้นมา แต่โดยส่วนใหญ่ก็ยังเน้นขายยาจีนเหมือนเดิมซึ่ง ยาจีนพวกนี้ก็เป็นสูตรดั้งเดิม สูตรเดิมอยู่ ในทุกวันก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาถ้าถ่ายรูปร้านยาเยอะคือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาบางคนก็ไม่ได้มาซื้อของ แต่มาถ่ายรูปร้านมาดูของเก่าๆ คือชาวต่างชาติ ส่วนนักท่องเที่ยวคนไทยก็สนใจเช่นกันแต่ไม่ได้ตื่นตาตื่นใจแบบฝรั่ง ร้านขายยาของครอบครัวคุณป้าวิไลไม่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อการท่องเที่ยวมากนัก ยังคงรูปแบบโบราณดั้งเดิม แบบที่มีมาตั้งแต่แรก ร้านยังคงดูเก่าแก่

ต่อมาผู้วิจัยได้มีโอกาสไปที่ร้านโกบีเตี้ยมบายวิไล ซึ่งตั้งห่างจากร้านวิไลเพียง 2 คูหา เป็นร้านอาหารของคุณวิวรรณ บำรุงวงศ์ ที่ผู้วิจัยเรียกว่าฟิว ลูสาวของคุณป้าวิไลนั่นเอง

ภาพที่17 ร้านโกปี้เตียมภูเก็ต

ครอบครัวพีวิวได้แนวคิดในการเปิดร้านอาหารสไตล์บาบ้ายาหย่า โดยเอาทุนทางวัฒนธรรมของครอบครัวมาเป็นจุดเด่น เพราะทางจังหวัดได้ให้ถนนเส้นนี้เป็นถนนสายวัฒนธรรมเพื่อโปรโมตการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต แล้วก็ในเมืองภูเก็ตเองไม่ค่อยมีที่เที่ยว ถ้าจะมาก็ต้องมาตรงที่เขตเมืองเก่าตรงนี้ แล้วนักท่องเที่ยวก็ค่อนข้างสนใจมาเที่ยวกันเยอะด้วยพีวิวและครอบครัวเลยคิดกันว่า บ้านของครอบครัวก็มีอยู่ตรงนี้อีกห้องหนึ่งที่ปล่อยว่างไว้เฉยๆแล้วคุณอาของพีวิวก็ชอบสะสมของเก่าเยอะมาก พวกรูปภาพภูเก็ตสมัยก่อน ของโบราณ พีวิวก็เลยมีความคิดว่า น่าจะเปิดเป็นร้านอาหาร เพราะทางครอบครัวเองก็ถนัดกับงานด้านนี้ แต่เดิมร้านของคุณป้าวิไลเปิดขายอาหารแบบขายคนภูเก็ตกันเอง ราคาไม่แพงมาก การจัดร้านก็ธรรมดา ทางครอบครัวจึงคิดว่าถ้าหากทำธุรกิจที่มีพื้นฐานอยู่แล้วก็น่าจะเป็นเรื่องดี ก็เลยเกิดเป็นร้านโกปี้เตียมบายวิไลขึ้นมา และจัดร้านสไตล์นี้เพราะว่า ถนนกลางเป็นถนนสายวัฒนธรรมซึ่งแน่นอนว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็อยากที่จะได้เห็นวัฒนธรรมบาบ้ายาหย่า แล้วด้วยทางครอบครัวเองก็เป็นชาวบาบ้ายาหย่าก็เลยตั้งใจที่จะนำเสนอในสิ่งที่ ที่อื่นมีไม่เหมือนภูเก็ตและคิดว่านักท่องเที่ยวน่าจะชอบ

เมื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามาในชุมชนทำให้เกิดความคิดว่าอยากเปิดร้านอาหารที่เน้นความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ขึ้นมา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาบนถนนสายนี้ จากชื่อร้านอาหารโกปี้เตียม ที่ไม่ค่อยคุ้นหูนักทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า คำว่าโกปี้เตียมคืออะไร แปลว่าอะไร ซึ่งพีวิวเล่าว่า

“โกปีเตียมแปลว่า ร้านกาแฟ สมัยก่อนพวกนายหัว นายเหมืองเค้าจะนัดกันที่โกปีเตียม ก็เหมือนรุ่นพวกเรานัดเจอกันร้านเค้ก ร้านกาแฟนี่แหละ แบบว่าไปพบกันที่โกปีเตียม ซึ่งคำนี้เป็นคำที่สมัยก่อนใช้กัน เป็นคำธรรมดาๆนี่แหละ ที่กรุงเทพฯเค้าก็มีร้านชื่อนี้ละ เป็นคำกลางๆใครก็เอาไปใช้ได้ คือแรกๆคุณพ่อของพี่เป็นคนเสนอคำนี้ขึ้นมา แล้วพี่ก็เอามาใช้ยังไม่รู้ว่าแปลว่าอะไรเลย เพิ่งมารู้หลังจากนั้น แล้วพี่ก็เลยไปหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวภูเก็ตรวมมาอ่าน ทำให้รู้ว่าเมื่อก่อนถนนกลางก็มีร้านกาแฟแบบนี้ละ ใช้โกปีเตียมนี่ลงตัวพอดีเลย จากร้านโกปีเตียมมาเป็น โกปีเตียมบายวิไล(kopitiam by wilai) ก็เพราะร้านคุณแม่พี่คือร้านวิไล ทำให้รู้ว่าเราร้านเดียวกับแม่นะ ร้านของแม่เป็นร้านที่คนภูเก็ตรู้จักกันมานาน เคยลงหนังสือแนะนำร้านอาหาร คนรู้จักกันเยอะ” (จิวรรณ บำรุงวงศ์, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2555)

นอกจากการจัดร้านที่ดูโดดเด่นสวยงาม คงความเป็นบาบ๋าอย่าหย่าให้เห็นภายใต้ความทันสมัยอย่างการมี wifi-internet ให้บริการแก่ลูกค้า เพลงบรรเลงเพราะๆให้คนที่มาทานอาหารได้เพิ่มอรรถรสในการทานอาหารแล้ว ร้านโกปีเตียม ก็ยังมีรายการอาหารพื้นเมืองบาบ๋า มาเป็นรายการอาหารแนะนำกับลูกค้าด้วยเพราะ ด้วยความที่ครอบครัวพี่วิวเป็นชาวบาบ๋าก็มีความรู้สึก ว่าอาหารอะไรที่เป็นอาหารบาบ๋า แล้วที่อื่นไม่มี เมื่อนั้นน่าจะเรียกความสนใจจากลูกค้าได้ แต่ในขณะที่ร้านโกปีเตียมก็มีทั้งอาหารบาบ๋าและอาหารทั่วไปบริการลูกค้า คือขายรวมๆ กัน แต่เมนูอาหารบาบ๋าจะทำให้คนมาทานรู้สึก ว่า ต้องมาทานที่ภูเก็ต และที่สำคัญต้องมาทานที่ร้านนี้ อย่างเมนูหมูทอดเครื่องภูเก็ต ร้านอาหารที่อื่นในภูเก็ตจะไม่มี เพราะว่าเป็นสูตรของอาม่า แล้วต่อมาก็กลายมาเป็นเมนูประจำร้าน

ในช่วงเปิดร้านแรกๆรายการอาหารยังเป็นแบบไทยอยู่คือพวก ต้มยำกุ้ง ผัดไทย โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวเข้าโดยเฉพาะ ในปัจจุบันร้านโกปีเตียมบายวิไลมีรายการอาหารทั้งอาหารบาบ๋า และอาหารไทยทั่วไป แล้วก็มีขนม เมื่อน้ำดื่มต่างๆ ให้ช่วยกันเรียกลูกค้าเข้ามา โดยเฉพาะเมนูขนมบาบ๋า ทางร้านโกปีเตียมบายวิไล จะไปสั่งจากร้านเจ้าประจำที่เปิดขายขนมบาบ๋า ขนมพื้นเมืองภูเก็ต เช่น ขนมเต้าส้อ (ขนมไส้ถั่วเหลืองมีทั้งแบบเค็มและหวานคล้ายขนมเปียะ) บี้ฝ่าง (ขนมข้าวพองรสหวานเค็มใส่หอมเจียว) ขนมพริก(คล้ายคุกกี้ แต่มีส่วนผสมของพริกไทย รสหวานปนเผ็ด) ขนมหน้าแตก (คล้ายคุกกี้แต่เนื้อไม่แน่น รสหวาน) ก๋องถิง (เหมือนขนมตูป้ตูป้)ที่

ครอบครัวทานกันมาตั้งแต่เด็กๆเลยทำให้รู้ว่าร้านไหนอร่อย ก็ไปซื้อมาขายที่หน้าร้าน ที่ภูเก็ตนั้นมีร้านขายขนมพื้นเมืองหลายร้าน แต่ละร้านก็มีของอร่อยไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ทางร้านได้ใช้คำภาษาบาบ๋า ที่ครอบครัวใช้มาเรียกชื่อเมนูนั้นๆเป็นภาษาบาบ๋า ก็ทำให้ดูน่าสนใจขึ้นมา อย่างเช่นเมนูกาแฟ ชา ที่ไหนๆก็มี บาบ๋าเองมีคำเฉพาะ ก็เลยเอาคำเฉพาะนั้นมาใส่ในเมนูให้ดูน่าสนใจขึ้น ก็เป็นกาแฟร้อนก็เป็นโกโก้ ชาก็เป็นเสล็ดอง คืออ่านแล้วแปลกตา ได้ยินแล้วไม่คุ้นหู คนที่มาเที่ยวก็จะได้เหมือนกับได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวบาบ๋า

ลูกค้าของร้านโกปีเตียมส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ส่วนที่เหลือก็เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และเป็นคนภูเก็ต ซึ่งในปัจจุบันร้านโกปีเตียมบายวิลก็มีคนภูเก็ตเป็นลูกค้าประจำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ลูกค้าที่เป็นคนภูเก็ตเองส่วนมากจะไม่กล้าเข้าเพราะเห็นการจัดร้านสไตล์ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวเข้า เลยอาจคิดไปว่าอาหารแพง ซึ่งนั่นเป็นอุปสรรคใหญ่ ที่ทางร้านพยายามจะปรับปรุง และอีกเรื่องก็คือเรื่องที่จอดรถ คนภูเก็ตเองเวลามาทานอาหารนอกบ้านส่วนมากก็ขับรถกัน แต่นักท่องเที่ยวเค้าเดิน ที่จอดรถก็เลยเป็นปัญหาสำหรับลูกค้าที่เป็นคนภูเก็ตเอง เพราะถนนกลางจอดรถได้2ข้างแต่ก็มีรถจอดกันเต็มตลอด เพราะว่ามีทั้งร้านค้า มีเกสต์เฮาส์ คนมาเปิดกิจการกันเยอะ ต่างคนก็มีรถ ที่จอดรถเต็มตลอด

หน่วยงานภาครัฐจึงเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ถนนกลางและวัฒนธรรมบาบ๋าเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวซึ่งพีวีให้ความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า เคยมีหน่วยงานหนึ่งจะมาจัดรูปแบบป้ายร้านถนนใหม่ให้เหมือนกันหมดทุกบ้านซึ่งคนในพื้นที่รวมถึงครอบครัวบารุงวงศ์เองก็ไม่เห็นด้วย คืออยากให้เป็นแบบดั้งเดิมไม่อยากให้เป็นเหมือนที่อื่น นักท่องเที่ยวที่มาถนนกลางยังได้มาเที่ยวแล้วเรียนรู้วิถีชีวิต ได้เห็นชาวบ้านคนในพื้นที่อยู่ด้วยความธรรมดาๆ ที่ทำมาหากินเป็นปกติแต่ในความปกติของเราที่ตื่นเช้ามาขายของ อยู่กันเป็นครอบครัว มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน ท่ามกลางบริบทต่างๆทั้งรูปแบบตึก การค้าขายของที่แตกต่างแต่เกื้อกูล สิ่งนั้นแตกต่างและไม่เหมือนใคร ไม่จัดตั้งหรือสร้างใหม่ให้ดูเกินจริง โดยในเรื่องนี้พีวีเห็นว่าเรื่องวิถีชีวิตยังคงอยู่ได้เป็นอย่างดี คือไม่ได้มีความเกะหรือการจัดตั้งเข้ามามากมายจนทำให้ชุมชนเปลี่ยน ในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวที่มายังสามารถเห็นร้านขายของเดิมๆ ตั้งแต่สมัยแรกๆก็ยังมีอยู่ อาจจะทำให้คนที่มาเที่ยวตรงนี้หลายคนคิดว่ามันไม่มีอะไร แต่นั่นคือวิถีชีวิต ซึ่งจริงๆแล้วคนในชุมชนน่าจะร่วมมือกัน แล้วชูจุดเด่นนี้ขึ้นมา เช่นการเชิญชวนมาเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวจินบาบาภูเก็ต ว่าพวกเรามีการค้ากันยังไง แต่ในปัจจุบันนี้ไม่มีใครหรือองค์กรไหนชูจุดเด่นนี้ขึ้นมามากเท่าที่ควร เน้นก็แต่เรื่องอาหารกับการแต่งกายเพียงอย่างเดียวซึ่งยังไม่พอ โดยเสนอว่าน่าจะมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ คือทุกวันนี้ก็มีอยู่แล้วแต่ว่า

ยังดูไม่จริงจังมากเท่าที่ควร อย่างช่วงที่มีงานของชุมชน อย่างเช่นงานย้อนอดีตที่นักท่องเที่ยวภายนอกยังมากันน้อย อีกเรื่องก็คือเรื่องของหอคาเก้ หากมีการปรับให้เดินได้ถึงกันตลอดเหมือนสมัยก่อนก็จะเป็นเรื่องที่ดี ภูเก็ตฝนตกเกือบทั้งปี หอคาเก้ก็มีอยู่ควรจะมีกฎขึ้นมาว่าให้ปล่อยโล่งให้คนมาเดินเล่น ถ่ายรูปฝนตกยังไงก็เดินเที่ยวได้ แต่ตอนนี้หลายบ้านกันกันเกือบทั้งหมด คือพอมีบ้านแรกเริ่มกัน ก็กันตามๆกัน ถ้าคนในชุมชนทุกบ้านออกมาเคลียร์พื้นที่ให้เดินบนทางหอคาเก้ได้ มันก็จะเป็นเรื่องที่ดีมากซึ่งถือเป็นความคิดต่อส่วนรวมมากกว่า คือเจ้าของบ้านเองก็คงอยากได้พื้นที่หน้าบ้านเพิ่มหลายเมตร จึงปิดหอคาเก้ไป หากมีการร่วมมือเปิดหอคาเก้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเองเดินได้ ทุกคนก็จะเดินกันสบาย เพราะในตอนนี้อากาศฝนตกก็ขายของกันไม่ได้ ไม่มีคนเดินสักคน คนที่มาเที่ยวถนนกลางส่วนใหญ่ก็มาเดินเล่นถ่ายรูป ถ้าองค์กรผู้รับผิดชอบและคนในชุมชนเองสร้างจุดเด่นขึ้นมาว่า ถ้ามาถนนกลาง ต้องแวะร้านไหน บอกว่าบ้านนี้ทำอะไร นำเสนอให้คนอื่น ให้นักท่องเที่ยวรู้ว่ายังมีร้านที่เก่าแก่ขายอุปกรณ์พวกแหปลา อุปกรณ์ประมงด้วย เพราะว่าภูเก็ตเราเป็นเกาะมีคนทำมาหากินด้วยการจับปลาอยู่ให้มาดูสิว่านี่คือวิถีชีวิตที่เก๋อกูลกัน ส่งเสริมกันภายในจังหวัด มันเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจริงๆไม่ใช่มาถึง เดินเข้าร้านกาแฟสวยๆ ถ่ายรูปแล้วก็กลับ ตึกเยื้องๆร้านโกปีเตี๋ยบายวิไลก็ยังมีร้านขายอะไหล่เครื่องกลอยู่คือขายแบบนี้มาตั้งแต่แรกจริงๆ เรื่องราวต่างๆพวกนี้สามารถสร้างเป็นประวัติชุมชนได้ เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนจริงๆ และเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพียงแต่ตอนนี้เหมือนเรานำเสนอเด่นๆเพียง 2 เรื่องคือเรื่องสถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส กับการแต่งตัวแบบบาบ๋าบายา พี่วิวบอกว่ามีความรู้สึก ว่าชุมชนมีเสน่ห์ คือทุกๆชุมชนต่างก็มีเสน่ห์เป็นของตัวเอง อย่าไปเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่จนไม่เหลือตัวตน อย่าทำให้ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเป็นเหมือนกันหมดทุกที่ อย่าทำให้ชุมชนดูทันสมัยเกินไป คือใช้ชีวิตเหมือนเดิมปรับเปลี่ยนไปตามความเจริญที่มีมากขึ้น ตามลำดับขั้นตอนของตัวเอง ไม่ใช่ใส่เข้าไปเยอะๆ อย่างที่จะให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาและได้เรียนรู้ความเป็นบาบ๋า มาเที่ยวถนนกลางดูวิถีชีวิตชาวบาบ๋าเพราะมีความดั้งเดิม สวยงาม ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน

กรณีศึกษาที่ 4 : ครอบครัวคุณเผด็จ วุฒิชญา

คุณเผด็จ วุฒิชญา ผู้ที่เกิดและโตที่บ้านบริเวณถนนกลาง ที่ปัจจุบันเป็นถนนสายวัฒนธรรมของจังหวัด ในปัจจุบันคุณเผด็จประกอบธุรกิจส่วนตัวจำหน่ายสินค้าประเภทอัญมณี คุณเผด็จเล่าว่า

“ผมเป็นคนบ่าบ่า อากงเป็นคนจีนอพยพเข้ามา อยู่ที่ปิ่นก่อก่อนเข้ามา ภูเก็ต ก็ตามสูตรของคนจีนสมัยนั้นแหละ คือลงมาแถบอันดามันแล้วก็กระจาย กันอยู่ที่ปิ่นก่ มะละกา อินโด แล้วก็ภูเก็ต ส่วนอาม่าผมเป็นคนพังงา ตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง อยู่ท้ายเหมืองส่วน คือจริงๆอาม่าผมก็เป็นสาวบ่าอยู่แล้วนะ เพราะคุณทวดก็เป็นคนจีนมาแต่งงานกับสาวพื้นเมือง” (เผด็จ วุฒิชาย, สัมภาษณ์ 5 พฤศจิกายน 2555)

เมื่อถามความหมายของคำว่าบ่าบ่าในความเข้าใจของคุณเผด็จบอกว่าคำว่าบ่าบ่ามีความหมายค่อนข้างชัดเจนคือถ้าเอาความหมายตรงๆก็คือลูกครึ่งไทยจีน คือพ่อจะเป็นคนจีน แม่เป็นคนพื้นเมือง ในคาบสมุทรมลายูอินโดจีน ความหมายนี้ไม่ได้ใช้แค่ในเมืองไทยหรืออินโดนีเซียเท่านั้น เพราะรวมถึงไทยไปแหลมมลายู อินโดนีเซีย จากความคิดของคุณเผด็จที่เป็นชาวบ่าบ่าคนหนึ่ง มองว่า คำว่าบ่าบ่าเป็นคำกึ่งๆดูถูก แล้วคนที่เป็นบ่าบ่าในรุ่นแรกก็จะรู้สึกว่าเป็นปมด้อย คนจีนก็ไม่นับว่าเป็นคนจีน คนพื้นเมืองก็ไม่นับว่าเป็นคนพื้นเมือง ซึ่งในปัจจุบันความหมายก็เปลี่ยนไปแล้ว ในความรู้สึกของคุณเผด็จก็คือลูกหลานบ่าบ่าตอนนี้มีความภูมิใจเข้ามาแทนไม่มีความรู้สึกเป็นปมด้อยแบบเมื่อก่อน ตอนนี้ภูมิใจ เพราะในความเป็นบ่าบ่านั้นมีวัฒนธรรมที่แตกต่างคือจีนก็ไม่ชัดเจน ท้องถิ่นก็ไม่ชัด มันโดดเด่น ในเชิงวัฒนธรรมที่มีความเป็นหงษ์ ตัวตนก็คืออาหารที่พัฒนาขึ้นมาเป็นอาหารบ่าบ่า อาหารจีนกับอาหารพื้นเมืองรวมกันก็ออกมาเป็นสไตล์หนึ่ง คือสไตล์บ่าบ่า ที่ทำให้เกิดความภูมิใจ ส่วนเรื่องการแต่งกายก็พัฒนาขึ้นมาเป็น การแต่งกายแบบบ่าบ่า ย่าหย่า อย่างผ้าถุงของผู้หญิงก็ต้องเป็นของพื้นเมืองแน่นอนซึ่งเห็นได้ชัดเจน พวกผ้าปาเต๊ะ มาจากท้องถิ่น มีลวดลายสวยงามสไตล์ของชาวใต้ คือลวดลายไม่เหมือนของภาคเหนือ ส่วนตัวเสื้อก็เห็นได้ชัดว่าเป็นสไตล์จีนแขนจีบ คอตั้ง

คุณเผด็จพูดถึงวัฒนธรรมบ่าบ่าว่า วัฒนธรรมบ่าบ่ามีมาตลอดเวลาเพียงแค่การท่องเที่ยวเข้ามาจับวัฒนธรรมที่มีอยู่ไปทำเป็นโอกาส ปลูกกระแสของที่มีอยู่ให้ดูโดดเด่นมาทำเป็นการท่องเที่ยวจริงๆในความรู้สึกของคุณเผด็จและครอบครัวเองยังคงไม่มีอะไรที่เปลี่ยน หมายถึงเคยทำแบบไหนก็ยังเป็นแบบนั้น ยังไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ความเป็นบ่าบ่ามีอยู่ตลอดเวลา โดยมองว่าวัฒนธรรมก็มีอยู่เรื่อยๆมีอยู่เฉพาะกลุ่มของตัวเองเองวัฒนธรรมบ่าบ่าเองก็เช่นกัน พอการท่องเที่ยวมาหยิบเอาวัฒนธรรมบ่าบ่าไปเผยแพร่ เอาประเด็นวัฒนธรรมบ่าบ่าขึ้นมาชูให้โดดเด่น วัฒนธรรมก็เลยดัง มีคนรู้จัก แล้วเด็กๆที่เกิดในครอบครัวจีนบ่าบ่าก็เลยหันมาสนใจความเป็นตัวตนของตัวเองมากขึ้น เพราะปกติก็มองแค่ว่าตัวเองนั้นเป็นคนเชื้อสายจีน โตขึ้นมาในครอบครัว

คนจีน ไม่ได้รู้สึกอะไรเยอะ ส่วนหนึ่งก็เป็นผลจากการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน อีกส่วนก็คือจะมีคนนอกอาศัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้มาปฏิบัติตัวเองขึ้นมาเป็นคนบาป นั่นคือในแง่ของผลประโยชน์ที่จะได้รับนั่นเอง

เรื่องการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้น คุณเผด็จก็ได้พูดถึงองค์กรหน่วยงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หนึ่งในนั้นก็คือสมาคมเพชรานากัน ซึ่งคำว่าเพชรานากันนี้คุณเผด็จอธิบายให้ฟังว่าในภูเก็ตจะไม่ค่อยใช้คำว่าเพชรานากัน เราใช้คำว่าบาป คำว่าเพชรานากันความหมายจริงๆแล้วแปลว่าลูกครึ่ง บาปเองก็เป็นลูกครึ่งเช่นกัน เป็นลูกครึ่งจีนไทยโดยเฉพาะเจาะจงอีกว่าจีนฮกเกี้ยนกับไทยท้องถิ่น ก็ใช้คำว่าบาป แต่คำว่าเพชรานากันแปลว่าลูกครึ่ง อาจจะเป็นพวกอาหรับตะวันออกกลาง อินเดีย ที่สัก 100-200 ปีที่แล้วอพยพมาทางปิ้งแต่งงานกับคนพื้นเมือง อธิบายง่ายๆว่าบาปเป็นเพชรานากัน คือเป็นส่วนหนึ่งของเพชรานากัน แต่เพชรานากันไม่ได้เป็นบาปทุกคน หากไปถามคนภูเก็ต คนถนนกลางบางคนว่าบาปคือใคร เขาจะบอกได้แค่ว่าเป็นคนจีน หรือลูกหลานคนจีนที่อยู่ภูเก็ต ไม่ได้บอกรายละเอียดถึงว่าเป็นจีนฮกเกี้ยนมาแต่งงานกับสาวท้องถิ่น แต่ความหมายเฉพาะเจาะจงจริงๆ จีนบาปเป็นเชื้อสายของจีนฮกเกี้ยนโดยได้แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างจีนฮกเกี้ยนกับจีนแต้จิ๋วว่าหากมองไปถึงเรื่องอาหารการกินของจีนฮกเกี้ยนกับจีนแต้จิ๋วก็แตกต่างกันแล้ว อย่างหัวปลาต้มเผือกจะเป็นอาหารของคนแต้จิ๋ว ชาวบาปไม่ทำไม่ค่อยทานกัน แต่อาหารบาปจะเป็นอาหารจีนที่ประยุกต์ให้เข้ากับท้องถิ่น อย่างเช่น หมูฮ้องก็ทำสไตล์พะโล้ แต่เครื่องเทศแรง ผัดหมี่ก็มีเส้นหมี่ของเรา ผัดหมี่ฮกเกี้ยนไปหากินที่อื่นไม่ได้ ไม่มีขาย มีแต่ที่ภูเก็ตเท่านั้น ส่วนเครื่องปรุงเครื่องเคียงทั้งหลายก็มาจากวัตถุดิบในท้องถิ่น อย่างเช่นกวยเตี๋ยวที่อื่นก็เป็นลูกชิ้นปลา ลูกชิ้นหมู บะหมี่กึ่งยาว ของบาปสามารถผัดหมี่ฮกเกี้ยนกับหมูก็ได้ กับอาหารทะเลก็ได้ อย่างน้ำพริกก็มีรสผสมของเคย ซึ่งเป็นของที่ทำได้ในภูเก็ต มีความแปลกและแตกต่างจนรวมออกมาเป็นสไตล์บาปที่ไม่เหมือนใคร โดยในวิถีชีวิตของครอบครัววุฒิชัยเองก็ไม่ได้ทำอาหารบาปทานกันในครอบครัวกันบ่อยครั้งนัก ส่วนมากก็ทำอาหารไทยทั่วไป รับประทานอาหารนอกบ้านบ้างตามปกติ เหมือนวิถีของคนเมืองที่ใช้รถยนต์ในการเดินทาง มีห้างสรรพสินค้ามาเปิดใกล้บ้านนั่นเอง

ในเรื่องของความสัมพันธ์ของคนในชุมชน คุณเผด็จเองก็อยู่ถนนกลางตั้งแต่เด็ก แน่แน่นอนว่าในปัจจุบันกับสมัยก่อนสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ที่เห็นชัดก็คือเรื่องความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่ตอนนี้อาจจะห่างๆกันไป ไม่รู้จักกันหมดเหมือนเมื่อสมัยก่อน สมัยนั้นเด็กๆสามารถวิ่งเล่นเข้าบ้านนู้นออกบ้านนี้ได้ เพราะมีทางเดินได้ถึงกันหมดที่เรียกว่าหองคาก็ คือจะโล่งๆเดินถึงกันได้

ตอนนั้นวิ่งไปไหนเค้าก็รู้กันว่าเด็กคนนี้ลูกบ้านไหน วิ่งอยู่ถนนกลางไปถึงถนนพังงาได้ ที่ย่านเมืองเก่านี้วิ่งเล่นได้ตลอดสาย คนสมัยก่อนถ้าจะไปธุระถนนพังงา ไปวัดกลางไปถนนยาวราช ก็เดินกันอย่างเดียว เพราะมีทางให้เดินให้ แต่ในปัจจุบันนี้รูปแบบความสัมพันธ์ในชุมชนมีการเปลี่ยนไป เพราะมีคนมาทำการค้าเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งต้องยอมรับว่าคนรุ่นหลังๆ มาไปเรียนกรุงเทพฯ บ้างเมืองนอกบ้าง แล้วก็กลับมาใหม่ คือเหมือนมีช่วงที่หายไปทำให้ความสัมพันธ์แบบเดิมลดลง

การท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้นคุณเผด็จมองว่า การท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเรื่องที่ดี อะไรก็ตามที่มีคนมาเที่ยวถือว่าดีทั้งนั้น คนในชุมชนอย่างเพิ่งไปนึกไปคิดว่าการท่องเที่ยวที่เข้ามา จะทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือไม่ คือในความเป็นจริงการท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นก็คงมีส่วนที่ทำลายบ้าง แต่ถ้าหากเรามองในแง่ดีก็คือมีคนมาเที่ยวก็ใช้จ่ายเงินมากขึ้นก็ถือเป็นเรื่องดี แต่ข้อเสียก็มีบ้างเพราะทำให้ชุมชนมีการขยายตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น ฉะนั้นบางร้านค้าก็อาจมีการเปลี่ยนรูปแบบไปบ้าง เช่นมีการเปิดร้านอาหาร ร้านกาแฟ ที่พัก ซึ่งเมื่อก่อนก็มีแค่ร้านอาหารตามสั่ง ขายหมี่ผัดธรรมดาๆ ตอนนี้มีเปิดร้านกาแฟสวยๆ แต่งร้านดีๆ คุณเผด็จมองว่าในแง่การค้า เศรษฐกิจและรายได้ของชุมชนย่อมดีขึ้นอย่างแน่นอน แต่เอกลักษณ์หรือความเป็นดั้งเดิมอาจค่อยๆ ถูกกลืนไปกับความทันสมัยที่เข้ามาบ้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ต้องยอมรับ คุณเผด็จบอกว่า จริงๆ แล้วอยากให้ชุมชนถนนกลางค่อยๆ เติบโตด้วยตัวเองมากกว่า อย่าไปเอาความทันสมัยเข้ามามากนัก โดยยกตัวอย่างตลาดสามชุกว่ามีเปลี่ยนแปลงไปมาก มากจนเกินไป เพราะถูกกระตุ้นจากการท่องเที่ยวมากไป ทางที่ดีควรจะปล่อยให้ชุมชนโตขึ้นเรื่อยๆ ด้วยตัวเองก็น่าจะดีกว่า แต่คนในชุมชนเองจะไปยึดกับเรื่องเก่าๆ มากไปวัฒนธรรมดั้งเดิมมากไปก็ไม่ได้ ทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เป็นเรื่องปกติ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ก็วางแผนทางไว้ว่าจะให้ถนนกลางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่คาดหวังให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะๆ คือมองในรูปแบบรายได้และเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันถ้าเราไม่สนใจวัฒนธรรมดั้งเดิม มันจะกลายเป็นว่าถูกกลืนไปหมด

ซึ่งในเรื่องนี้คุณเผด็จมองว่าจริงๆ แล้วก็เสียดายที่วัฒนธรรมบางอย่างอาจต้องเปลี่ยนแปลงไป แต่นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ปีนี้เป็นอย่างไร อีก 10 ปีมันก็เป็นอีกแบบหนึ่งจะให้เหมือนเดิมร้อยปีก็ไม่มีที่ไหนในโลกที่จะทำได้ ทุกวันนี้คนในชุมชนก็ทำได้แค่พยายามอนุรักษ์ ระวังถึงสิ่งเดิมๆ สิ่งเก่าๆ จะให้มันกลับไปเป็นเหมือนร้อยปีก่อนก็คงทำไม่ได้ เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นคนในชุมชนเองก็ต้องยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้คุณเผด็จบอกว่าความเห็นไม่เหมือนคนที่มองว่าการ

ท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางที่ไม่ดี คือจริงๆแล้วโลกมีความเจริญมากขึ้น คนเราก็ต้องค่อยๆปรับตัวให้อยู่กับวันทุกวันให้ได้ คือค่อยๆปรับ โดยแนะนำว่าถ้าหากว่าห่วงกลัวว่าวัฒนธรรมจะสูญหาย คนในชุมชนก็ควรที่จะต้องศึกษาและถ่ายทอดสิ่งที่รู้ไปสู่คนอื่น ๆ อย่างตัวคุณเผด็จเองที่ทำกลุ่มประวัติศาสตร์ทุ่งคา(ประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต) ก็มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่มี สิ่งที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เอาไว้ คือการรวบรวมตำราจากหนังสือเก็บเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เอามาใช้ในปัจจุบันก็เก็บไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้ก็ยังดี

คุณเผด็จมองว่าทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นโลกหรือวัฒนธรรม ก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยยกตัวอย่างเรื่องการแต่งกายบ่าว่าได้เห็นเฉพาะเวลามีนงานเท่านั้น ชาวบ้านบนถนนกลางเองก็ไม่ได้ใส่กันทุกวันเป็นเพราะว่าสมัยนี้ คงไม่มีใครจะยังไปสั่งตัด นั่งเย็บเสื้อผ้าปักลายสวยๆ ราคาชุดบ่าย่าหย่าที่สั่งตัดกันในปัจจุบันชุดหนึ่งรวมแล้วราคาประมาณ 2,000-3,000 บาท ราคาค่อนข้างสูง ไม่ค่อยมีใครจะไปซื้อมาใส่ สมัยก่อนนั้นไม่มีห้างขายเสื้อผ้า ไม่มีร้านขายเสื้อผ้าแฟชั่นสำเร็จรูปแบบทุกวันนี้ คนก็ต้องเอามาตัดเย็บกันเองตามๆกัน และได้พูดถึงงานย้อนอดีต การจัดงานประจำปีบนถนนกลางอีกด้วยว่า ถนนกลางเป็นถนนสายวัฒนธรรมของจังหวัดมีการจัดงานย้อนอดีตทุกปี แล้วก็จะมีการจัดงาน วิวาท์บ่าบ่า ซึ่งงานต่างๆเหล่านี้ก็เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดคือย้อนอดีตจริงๆคงไม่ได้ ทุกๆครั้งที่จัด จะมีมีขายขนม ขายน้ำ ขายอาหารพื้นเมือง แต่ใส่จานกระดาษ แก้วพลาสติกถุงพลาสติก ซึ่งวัฒนธรรมพวกนี้สมัยก่อนไม่มี ถ้าหากจะย้อนไปเมื่อร้อยปีก่อนจริงๆ ขนมต่างๆก็น่าจะต้องห่อด้วยใบตองห้ามใช้โฟม ซึ่งในเรื่องนี้คุณเผด็จมองว่าประโยชน์จริงๆคือเรื่องของการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนมากกว่างานวิวาท์บ่าบ่าก็เช่นกัน เพราะผลประโยชน์ที่ได้กับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทั้งหน่วยงานและคนในชุมชนอยากได้มากกว่า เหมือนเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดและการท่องเที่ยว อย่างงานย้อนอดีตเวลาประชุมเราภายในชุมชน ก็ได้มีการพูดคุยกันหลายครั้ง ว่าไม่อยากจะให้ใช้พลาสติก เพราะอยากจะทำให้คุณเป็นการย้อนอดีตมากที่สุด แต่คนในชุมชนเองจะทำได้หรือไม่ เพราะกะทะสแตนเลส เตาแก๊สไม่ย้อนอดีต จะย้อนอดีตต้องใช้เตาถ่านใช้ใบตอง คุณเผด็จมองว่า การจัดงานย้อนอดีตและงานวิวาท์บ่าบ่าเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ที่ทำให้คนภูเก็ตได้คิดถึงวัฒนธรรมอันเก่าแก่ ให้ลูกหลานบ่าบ่าได้เห็นเรื่องราวของรุ่นบรรพบุรุษ แล้วก็ให้นักท่องเที่ยวได้เห็นสิ่งที่แตกต่าง ได้สัมผัสวัฒนธรรมบางส่วนของชาวบ่าบ่าไป ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้น เศรษฐกิจในชุมชนก็ได้ผลประโยชน์ ส่วนเรื่องการแต่งกายบ่าย่าหย่า นั้น ก็เคยมีการรณรงค์ให้ใส่ชุดย่าหย่าสีชมพูเหมือนกันทั้งถนน ซึ่งคุณเผด็จไม่เห็นด้วย เพราะให้คนบนถนนกลางแต่งตัวมาขายของเหมือนกันหมดได้อย่างไร ไม่ใช่ให้นักเรียนที่จะต้องมีเครื่องแบบ

โดยแนะนำว่าน่าจะบอกชาวบ้านว่าใส่อะไรก็ได้ที่อยู่ในรูปแบบของชาวบาหลี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อการท่องเที่ยวอีกชีวิตจริงไม่ได้ใส่ทุกวัน

โดยคุณเผด็จข้อเสนอนี้เกี่ยวกับการที่คนในชุมชนรวมถึงหน่วยงานภาครัฐนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นควรทำความเข้าใจกับชุมชนให้มากขึ้น อะไรก็ตามที่เกื้อหนุนจนเชื่อมระหว่างวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวควรที่จะต้องอยู่ในความพอดี การท่องเที่ยวอย่าไปมุ่งที่จะเอาวัฒนธรรมดึงออกมาขายจนละเอะ แล้วคนในวัฒนธรรมเองก็อย่าไปคาดหวังอะไรกับการท่องเที่ยวมากนัก บางครั้งวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวอาจไม่ได้ไปด้วยกันได้ดี อะไรที่มันคือความพอดี นั้นหมายถึงการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะต้องทำความเข้าใจกับชุมชน ส่วนคนในวัฒนธรรมคนในชุมชนเองก็ไม่ต้องเน้นที่จะเอาวัฒนธรรมตัวเองไปขาย ไม่ได้เอาแต่ขายอย่างเดียวโดยยกตัวอย่างว่า เมื่อกลางปี2555ที่ผ่านมางานผ้าต่อที่จัดไหว้คล้ายๆทำบุญเดือน10 ของไทย แต่งานผ้าต่อของบาหลีมีแต่เป็นสัญลักษณ์ ปี2555ที่ผ่านมาได้มีการเอาเต่าไปแห่รอบเมืองภูเก็ต คือประเพณีจริงๆไม่ต้องเอาเต่าไปแห่ คือแค่ไปไหว้ก็พอ แต่ปีนี้เอามาแห่รอบเมือง คือการท่องเที่ยวไปเอาประเพณีผ้าต่อมาทำใหม่ ทำในสิ่งที่เมื่อก่อนไม่ทำ ซึ่งถ้านักท่องเที่ยวมาเห็นก็จะจำว่าต้องทำแบบนี้ ซึ่งนักท่องเที่ยวก็จะจำไปแบบผิดๆ

เทียม เพราะถือว่าถ้าตั้งใช้จะเจียะฉ่ายหรือกินผักให้ครบ 9 วันแล้วจะต้องทำให้ได้ ถ้าไปกินเนื้อหมูเทียม ก็หมายความว่ายังละจากกิเลสไม่ได้นั่นเอง
คุณเผด็จทิ้งท้ายไว้ว่า

“มันก็อยู่ที่ครอบครัวว่าจะถ่ายทอดยังไง จะสร้างอะไรให้เด็ก ๆ ลูกหลาน
รุ่นถัดไปได้เห็น” (เผด็จ วุฒิชญา, สัมภาษณ์ 5 พฤศจิกายน 2555)

กรณีศึกษาที่ 5 : ครอบครัวคุณสวนศรี เตียวสกุล (กลางเกสต์เฮ้าส์)

คุณสวนศรี เตียวสกุล ผู้เป็นเจ้าของกลางเกสต์เฮ้าส์ ที่ให้บริการห้องพักรายวัน เปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่ที่บ้านเลขที่ 37 ถนนกลาง บ้านที่ได้รับการตกแต่งจากตึกเก่าสไตล์ชิโนโปรตุกีส มาเป็นเกสต์เฮ้าส์ให้บริการห้องพักแก่นักท่องเที่ยว เมื่อปีพ.ศ.2541 ได้นำเอาวัฒนธรรมมาบำในเรื่องของอาคารบ้านเรือนมาเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยว และได้เปิดเกสต์เฮ้าส์แห่งนี้บนถนนกลาง ในเขตเมืองเก่าที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ตลอดระยะเวลาของการพักผ่อนที่เกสต์เฮ้าส์แห่งนี้อีกด้วย

ภาพที่ 19 กลางเกสต์เฮ้าส์และร้านภูกลาง

คุณสวนศรีพูดถึงความหมายของบาบ่าว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งซึ่งอยู่ในแถบมลายู คือ มาเลเซีย อินโด สิงคโปร์ แล้วก็ภูเก็ต ที่ภูเก็ตเราเรียกว่าชาวบาบ่า ทั้งผู้ชายและผู้หญิงแต่ที่อื่นเค้าเรียกผู้ชายว่าบาบ่า เรียกผู้หญิงว่าย่าหย่า ชาวบาบ่าก็คือการที่ผู้ชายชาวจีนที่สมัยก่อนเข้ามาลงหลักปักฐานแถวๆแหลมมลายู แล้วก็มีส่วนหนึ่งเข้ามาทำงานในภูเก็ต พอมาอยู่ก็มาแต่งงานกับสาวพื้นเมือง พอมีลูก ลูกก็คือชาวบาบ่าที่เป็นลูกผสมระหว่างจีนกับท้องถิ่น มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง และโดดเด่นทั้งบ้านเรือน อาหาร ประเพณีต่างๆดังที่เห็นในปัจจุบัน

นอกจากที่คุณสวนศรีจะเป็นเจ้าของกลางเกสต์เฮ้าส์แล้ว ก็ยังประกอบอาชีพหลักเป็น อาจารย์ประจำวิชาภาษาจีนของโรงเรียนสตรีภูเก็ตอีกด้วย ในทุกๆวันคุณสวนศรีจะไปทำการสอนที่โรงเรียนตั้งแต่เช้าและในเวลาหลังเลิกงานสอนเด็กๆคุณสวนศรีจะกลับมาดูแลเกสต์เฮ้าส์ของครอบครัวแห่งนี้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาและดูแลเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ซึ่งในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือคนเข้ามาพักมากพอสมควร กลางเกสต์เฮ้าส์มีห้องพักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวรวม 13 ห้องสะดวกสบายต่อการพักอาศัยของนักท่องเที่ยว โดยมีทั้งห้องพัดลมและห้องแอร์ พร้อมเครื่องทำน้ำอุ่น โดยราคาห้องพักต่อคืนราคาประมาณ 350-450 บาท

เดิมทีก่อนที่จะเปิดกิจการเกสต์เฮ้าส์แล้วคุณสวนศรีได้มีแนวคิดว่าจะเปิดเกสต์เฮ้าส์แห่งนี้ เพราะว่า ความที่เป็นคนชอบเดินทางท่องเที่ยว เวลาที่ไปเที่ยวไหนก็จะเห็นถนนคนเดิน จะมีเซตเมืองเก่าอย่างที่เขาใหม่ พอเที่ยวกลับมาก็เลยคุยกับสามีว่าที่ภูเก็ตยังไม่มีถนนคนเดิน ไม่ค่อยมีเกสต์เฮ้าส์แบบที่เขาใหม่เลย ก็เลยคุยกันมาเรื่อยๆคิดว่าตอนนั้นได้บ้านเลขที่ 37 ถนนกลางมา ซึ่งดูแล้วเหมาะสมกับการทำห้องพักมาก เพราะว่าตัวตึกมี 3 ชั้นและด้านข้างมีทางเดิน ซึ่งแยกจากตัวตึกได้ คือลูกค้าที่เข้ามาพักสามารถเข้าออกได้ตลอดเวลา คุณสวนศรีก็เลยได้มาทำธุรกิจเกสต์เฮ้าส์บนถนนกลาง และที่เลือกตึกบริเวณถนนกลางนี้ก็เพราะว่าคุ้นเคยกับถนนสายนี้มานาน ตั้งแต่เด็กๆ และอีกอย่างก็คือพื้นที่ตรงนี้เป็นเขตเมืองเก่าที่มีตึกมีบ้านเรือนสวยงาม แต่ในช่วงแรกนั้นไม่ได้วางแผนว่าจะเปิดเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเพียง แค่คิดว่าอยากทำ อยากมีเกสต์เฮ้าส์ไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวแบบแบ็คแพกเกอร์ เพราะตอนนั้นการท่องเที่ยวยังไม่ได้เข้ามาในเมืองมากเหมือนในปัจจุบันนี้

คุณสวนศรีบอกว่าในตอนนั้นภูเก็ตยังไม่ค่อยมีเกสต์เฮ้าส์มากเท่าไร คนไม่ค่อยรู้จัก พอคุณสวนศรีมาทำก็มีคนไม่เห็นด้วยอะตั้งแต่ญาติ เพื่อนๆ หัวหน้างาน เพราะว่าตอนนั้นยังไม่มีใครทำ เราเหมือนเป็นจุดเริ่มต้น กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็ยังไม่ มี ช่วงแรกแทบไม่มีแขกมาเข้าพักเลย โดยส่วนใหญ่ในช่วงแรกจะได้เป็นแบบลูกค้าหลงๆมาแบบเดินผ่านทางที่พัก กลาง

เกสต์เฮ้าส์ใช้เวลา 3 ปีตั้งแต่เปิดถึงจะเป็นที่รู้จักและมีแขกเข้าพักเต็ม แต่หลังจากนั้นไม่นานก็มีโรคซาร์ส ต่อด้วยสึนามิ ซึ่งในช่วงสึนามิปี 2547 กลางเกสต์เฮ้าส์ก็เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและชาวภูเก็ตเองอย่างมาก เพราะคุณสวนศรีได้เปิดกลางเกสต์เฮ้าส์ให้กับผู้เดือดร้อนและเจ้าหน้าที่เข้าพักฟรี คือเอากะเป๋ามา เอาผ้ามาปูนอนเต็มกันได้เลยเพราะตอนนั้นคนหนีเข้าเมืองกันหมด ในเมืองซุกมุนุ่นวายมาก คุณสวนศรีบอกว่าช่วยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การตกแต่งกลางเกสต์เฮ้าส์โดดเด่นด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงาม เรื่องการตกแต่งกลางเกสต์เฮ้าส์ ได้นำเอาวัฒนธรรมบาบ๋าเข้ามาตกแต่งเกสต์เฮ้าส์แห่งนี้บ้าง ด้วยความที่รูปแบบของตึกก็เป็นชิโนโปรตุกีสอยู่แล้ว ได้มีอนุรักษ์เอาไว้ไม่มีการทำลายของเดิมคือคงสภาพเดิมไว้ทั้งหมด พื้นกระดาน บันได ศิลปะลวดลายพวกนี้เราเก็บไว้ครบ คือเหมือนเดิมทุกอย่าง จากนั้นมา กลางเกสต์เฮ้าส์ก็ได้ชื่อว่าเป็นเกสต์เฮ้าส์ที่ดีที่สุด ซึ่งคุณสวนศรีรู้สึกว่าได้บริการนักท่องเที่ยวด้วยใจรัก มีความสุขกับการทำเกสต์เฮ้าส์นี้มาก แล้วพอเกสต์เฮ้าส์อยู่ตัวแล้วจึงไปเปิดร้านภูตกลาง เป็นอาร์ตแกลลอรี่อีกใกล้ๆกัน คือครอบครัวคุณสวนศรีมีภาพเก่าๆของภูเก็ตค่อนข้างมาก เลยตั้งใจที่จะทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมบาบ๋า โดยเรียนรู้ผ่านภาพเก่าๆ ให้เด็กๆและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาชม มีคำถามสามารถถามได้ โดยคุณสวนศรีและทีมงานจะอธิบายไปตามเรื่องราวที่รู้ในฐานะคนบาบ๋าคนหนึ่ง หรือถ้าสนใจนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อซื้อภาพได้ ซึ่งก็เป็นรายได้เล็กๆน้อยๆที่ทำให้ร้านอยู่ได้ แต่ภายหลังร้านภูตกลางมีปัญหาเรื่องบุคลากร เกิดปัญหาภาพที่จัดแสดงหาย รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจคุณสวนศรีจึงเปลี่ยนแปลงเอาส่วนการแสดงภาพไปไว้ด้านหลัง ส่วนด้านหน้าที่ติดถนนก็เอาสินค้าจำพวกเสื้อผ้า ของฝากมาขายนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้มีรายรับเข้ามา

คุณสวนศรีเล่าถึงชุมชนถนนกลางสมัยก่อนว่า

“ตอนเราเด็กๆก็วิ่งเล่นกันอยู่ตรงนี้แหละค่ะ รู้จักกันหมดเกือบทุกบ้าน อย่างเวลาเด็กๆวิ่งเล่นผู้ใหญ่ก็จะเรียกไปทานขนม บางร้านทำขายก็แบ่งให้กินฟรีเลยนะ บางบ้านก็ชวนทานด้วยกัน เป็นชุมชนที่น่ารักนะ แบ่งปันแล้วก็ไม่ค่อยมีปัญหา คือถึงแม้คนจีนเราจะอยู่กันเยอะมาก แต่ก็มีชาวมุสลิม มีชาวซิกข์ มีโบสถ์คริสต์อยู่ตรงนี้หมดนะไม่เคยเกิดปัญหา” (สวนศรี เตียวสกุล, สัมภาษณ์ 8 พฤศจิกายน 2555)

การท่องเที่ยวกับชุมชนถนนกลางจึงเป็นเรื่องที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน รวมถึงการสนับสนุนเด็กรุ่นใหม่ในฐานะที่คุณสวนศรีเองเป็นครู ก็เลยสร้างเด็กรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นมัคคุเทศก์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยคุณสวนศรีบอกว่าด้วยความที่เป็นครู และสอนวิชาภาษาจีนด้วย ก็เลย

พยายามฝึกเด็ก ๆ นักเรียนให้เป็นไกด์ อยู่ในกิจกรรม Young Guide พาเที่ยวท้องถิ่น คือพยายามเอาท้องถิ่นเข้าสู่บทเรียน ให้เด็ก ๆ ได้ทำรายงานเกี่ยวกับถนนกลางด้วย ก็เลยเอาความรู้ที่มีไปสอนเด็ก ๆ ใส่เข้าไปในเนื้อหาวิชา อีกอย่างหนึ่งก็คือที่โรงเรียนสตรีภูเก็ตมีห้องวัฒนธรรมบาบ๋า ก็ให้เด็กนักเรียนในกิจกรรม Young Guide ไปฝึกกันที่นั่น เวลามีแขกมาเยี่ยมโรงเรียนก็ให้เด็กมาพูดแนะนำ ฝึกพูดเป็นไกด์อธิบายถึงวัฒนธรรมบาบ๋าบนถนนกลางทั้งในเรื่องของอาหาร ขนม ประเพณี การแต่งกายแล้วก็บ้านเรือน จากกิจกรรมนี้คุณสวนศรีบอกในฐานะที่เป็นชาวบาบ๋าคนหนึ่งรวมถึงเป็นครูด้วย จึงพยายามสร้างเด็กรุ่นใหม่ให้รู้จักและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมบาบ๋าและการท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัด ซึ่งพยายามทำให้เด็ก ๆ สามารถอยู่ในสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างดีนั้นหมายถึงเป็นเจ้าของที่ดี ที่สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ลืมรากเหง้าของตัวเอง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปภาพรวมของการศึกษาวิจัย

จากการศึกษา วัฒนธรรมจีนบาบ๋า ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเมืองเก่า ถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ทำให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋า ในชุมชนถนนกลางที่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน และการพัฒนาภายในชุมชนเอง ที่ปรับตัวรับมือให้เข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้ามา

ในเรื่องของขนบธรรมเนียมภายในครอบครัวเช่นการนับถือผู้ใหญ่ นับญาติฝ่ายพ่อ การไหว้เจ้า การเคารพบรรพบุรุษ ประเพณีต่างๆ รวมถึงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องถึงแม้พิธีการบางอย่างอาจเปลี่ยนรูปแบบไปบ้างตามกาลเวลา แต่ความหมายและคุณค่ายังคงเหมือนเดิมนั้นคือเน้นความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน ซึ่ง สอดคล้องกับนิยามวัฒนธรรมในความหมายเชิงประวัติศาสตร์ (Historical) ที่ Kroeber และ Kluckhohn (อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน 2534 : 27) ที่เน้นว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม ที่เป็นสิ่งที่ทำกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว โดยพิธีการบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน แต่ความหมายและคุณค่ายังคงเหมือนเดิม

ด้านการแต่งกาย ในชีวิตประจำวันแต่งกายในชุดสากลทั่วไป และใส่ชุดย่าหย่าเฉพาะในวันสำคัญที่มีการจัดงานต้อนรับแขกผู้ใหญ่ งานย้อนอดีตประจำปี หรืองานสังสรรค์ของชุมชน ในเรื่องของการประกอบอาชีพประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. กิจการที่รับช่วงต่อกับบรรพบุรุษไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
2. เปลี่ยนกิจการเดิมหรือเปลี่ยนบ้านที่มีอยู่เดิมไปเพื่อการท่องเที่ยว
3. เปิดกิจการใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน

จากการที่ชุมชนถนนกลาง เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่นที่แตกต่างจากที่อื่น ทำให้ท้องถิ่นและคนในชุมชนซึ่งเป็นชาวบาบ่าเป็นส่วนใหญ่นั้น นำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ มาดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการเปิดให้เป็นถนนสายวัฒนธรรมของจังหวัด ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ่าผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในทุกๆด้าน โดยที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาจัดระเบียบให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เพราะรู้สึกว่าจะสูญเสียอัตลักษณ์ของตัวเองไป แต่อยากให้การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นเคารพสิทธิของคนในชุมชน เน้นการเผยแพร่และเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากกว่า

2. การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ค้นพบ

ชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ่า ในชุมชนถนนกลางที่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน ปัจจัยภายในคือการปรับตัวเพื่อรับมือกับการท่องเที่ยวที่เข้ามา กล่าวคือในกรณีศึกษาที่ 2 (บ้านชินประชา) ที่ได้เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปเข้าเยี่ยมชมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบาบ่าภูเก็ต และยังเปิดเป็นสถานที่ถ่ายภาพสำหรับคู่รักที่สนใจที่จะแต่งชุดแต่งงานดั้งเดิมเข้ามาเช่าใช้สถานที่และชุดบาบ่าย่ำหยา ที่จัดไว้สำหรับถ่ายภาพได้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยมองว่า นอกจากเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และการศึกษา ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแล้วยังมีผลทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย กล่าวคือมีการจัดจ้างงานเพื่อการดูแลความเรียบร้อยทั้งในเรื่องของตารางงาน การจองสถานที่เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม หรือการเก็บค่าเข้าชมสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา (2551) ได้ทำการศึกษาในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดและชุมชน ทำให้เกิดการจ้างงานและกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไว้ เพราะจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน

ปัจจัยภายในต่อมา จะเห็นในกรณีศึกษาที่ 3 (ร้านอาหารโกปีเตียมบายวิไล) ที่มีการปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่เดิมไปเพื่อการท่องเที่ยว กล่าวคือ จากบ้านที่ปล่อยว่างไว้แปรเปลี่ยนเป็น

ร้านอาหารสไตล์บาปายาหยาเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในชุมชนที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ มีการจัดรูปแบบทั้งในร้านและรายการอาหารเพื่อการท่องเที่ยวที่เข้ามาโดยเฉพาะ เหมือนเป็นการสร้างสินค้าท่องเที่ยวจากคนในชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ Tourism Western Australia (2006) ได้กล่าวไว้ว่าวัฒนธรรมและสิ่งที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงสื่อถึงสภาพเศรษฐกิจและความหลากหลายของสถานที่โดยมีการติดต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน ในขณะเดียวกันยังสามารถสร้างสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ๆจากคนในพื้นที่ด้วย

ส่วนปัจจัยจากภายนอกก็คือกระแสของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน เช่นเกิดร้านค้าแฟรูปแบบทันสมัยขึ้นบนถนนกลาง หรือการให้บริการอินเทอร์เน็ตในร้านอาหารโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ก็เพื่อการบริการอันทันสมัยให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในยุคของการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน หรือจะเป็นเรื่องของภาษาที่คนในชุมชนหรือผู้ประกอบการต่างๆในชุมชนจำเป็นต้องพูดภาษาอังกฤษให้ได้เป็นภาษาที่สอง สำหรับครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนบาปายายังพูดภาษาจีนฮกเกี้ยนอยู่ก็ถือว่าได้เปรียบอยู่มากเพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ไม่ใช่เฉพาะแต่ชาวตะวันตกเท่านั้น แต่ยังมีชาวเอเชียที่รู้ภาษาจีนเข้ามาท่องเที่ยวบนถนนสายนี้ไม่น้อย ซึ่งในเรื่องของปัจจัยภายนอกที่เข้ามาทำให้สภาพวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบาปาย ในชุมชนถนนกลาง มีการเปลี่ยนแปลงนั้น สอดคล้องกับที่นักมานุษยวิทยาสรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเอาไว้ 6 ประการ (ยศ สันตสมบัติ 2540 : 11-12) โดย 1 ในลักษณะสำคัญก็คือวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง (adaptive) มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเพราะมนุษย์ได้ปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความเจริญทางวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย และกว้างขวางรวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ทำให้วิถีชีวิต และพฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งๆได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามการแพร่กระจายวัฒนธรรม

ด้านการประกอบอาชีพประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. กิจการที่รับช่วงต่อบรรพบุรุษ หมายถึงเป็นกิจการที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมสมัยที่บรรพบุรุษ ทำมาก่อนแล้ว และยังคงการค้าขายแบบเดิมอยู่ในปัจจุบัน ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ดังเช่นกรณีศึกษาที่ 1 (ครอบครัวจันทิรา ร้านกฤษณา) ที่คนในครอบครัวรุ่นลูก

รุ่นหลานยังคงอาชีพค้าขายอุปกรรมตัดเย็บ จำพวกด้าย กระดุม ซิป เข็ม ฯลฯ ตั้งแต่รุ่นคุณย่าจนถึงปัจจุบัน โดยมีแนวคิดที่ว่าเป็นกิจการของครอบครัว การท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้นทำให้ชุมชนดูคึกคักขึ้น ซึ่งเห็นเป็นเรื่องที่ดี แต่รายได้หลักและกลุ่มลูกค้าของร้านกฤษฎายังคงมาจากคนในพื้นที่ด้วยตัวเอง และมีความคิดว่าอยากให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันแตกต่างต่างผ่านวิถีชีวิตจริงๆของคนในชุมชนที่ไม่ต้องไปแสดงหรือจัดตั้งขึ้น วิถีชีวิตจริงๆเป็นแบบนี้ไม่สามารถหาดูได้ที่ไหน

2. เปลี่ยนกิจการเดิมหรือเปลี่ยนบ้านที่มีอยู่เดิมไปเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนนั้นทำให้คนในชุมชนบางครอบครัวเห็นเป็นช่องทางที่ดีในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นยอมจะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและผู้ดำเนินกิจการได้เห็นข้อดีของการท่องเที่ยวจึงได้มีการปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ตอบสนองการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ดังเช่นกรณีศึกษาที่ 2 (บ้านชินประชา) ที่มีการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสกับวัฒนธรรมบาปาดั้งเดิม ผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรม ข้าวของเครื่องใช้ ภาพถ่ายต่างๆโดยมีการเก็บค่าเยี่ยมชมจากนักท่องเที่ยว ซึ่งในเรื่องของการปรับเปลี่ยนอาชีพเพื่อการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับที่ ดวงกมล เวชวงศ์ (2553) ได้ศึกษากระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทการท่องเที่ยวในตำบลต้นตาล จังหวัดสระบุรี โดยผลการวิจัยของดวงกมลพบว่าการปรับตัวของชาวยวน เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว และการปรับเปลี่ยนนั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชาวบ้านในชุมชนได้รับ

3. กิจการเปิดใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน กิจการประเภทที่ 3 นี้โดยมากจะเป็นการเปิดจากบุคคลภายนอกมากกว่าคนในพื้นที่ เพราะที่สังเกตเห็นว่าถนนกลาง เป็นถนนสายวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยกิจการส่วนใหญ่ที่มาเปิดก็เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่นร้านกาแฟที่มีรูปแบบทันสมัย ร้านจำหน่ายเสื้อผ้าและของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว หรือเกสต์เฮ้าส์ เหมือนนำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ มาใช้เพื่อประโยชน์ในดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งกิจการเปิดใหม่ที่เปิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะจะเห็นได้ในกรณีศึกษาที่ 5 (กลางเกสต์เฮ้าส์และร้านภูกลาง) ที่เปิดให้บริการห้องพักและขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว โดยนำเอาวัฒนธรรมบาปาดั้งเดิมมาในเรื่องของอาคารบ้านเรือนมาเป็นจุดขาย

จากนโยบายของภาครัฐ ที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งทำให้วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อ

สายจิ้นบาบ่าบนถนนกลาง จังหวัดภูเก็ตที่มีอยู่เดิม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมและปัจจัยต่างๆ ที่เห็นได้ชัดก็คือการท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยที่ คนในชุมชนเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่คือวัฒนธรรมจิ้นบาบ่าเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา ซึ่งหากมองเพียงภายนอกอัตลักษณ์ของความเป็นชาวบาบ่าแทบจะไม่สามารถแยกจากจีนฮกเกี้ยนหรือคนไทยได้เลยเพราะไม่ว่าจะเป็นการแต่งตัวแบบสากลในชีวิตประจำวัน ไม่มีการใส่ชุดบาบ่าย่าหย่าแล้วนอกจากวันงานประจำปี หรือการใช้ชีวิตแบบคนเมืองมีรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ เดินห้างสรรพสินค้า แต่จุดร่วมที่สำคัญของชาวไทยเชื้อสายจิ้นบาบ่า บนถนนกลางจังหวัดภูเก็ตมีร่วมกันนั้น ก็คือเรื่องของภาษาที่ชาวบาบ่าทั้ง 5 ครัวศึกษายังใช้ภาษาบาบ่า(ภาษาบุนเต้)พูดคุยกันในบ้าน และพูดคุยกับคนในชุมชนที่เป็นชาวบาบ่าเหมือนกันด้วย รวมถึงการต่อยอดความเป็นบาบ่าผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้ามาในพื้นที่ที่ทำให้ชาวบาบ่ามีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองเป็นมากขึ้น รวมถึงความทรงจำ เรื่องการอพยพ การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐานของบรรพบุรุษ ที่ย้ำความเป็นบาบ่าผ่านทางความเชื่ออยู่ตลอดเวลา ทำให้คนบาบ่ามีความเชื่อว่าตนเองคือชาวไทยเชื้อสายจิ้นบาบ่านั่นเอง

ส่วนในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงกับการท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นก็ย่อมที่จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนมีการพัฒนาเพื่อรับมือกับนักท่องเที่ยวและการเข้ามาของคนภายนอกซึ่งทำให้เศรษฐกิจในชุมชนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยในระหว่างเดียวกันชาวไทยเชื้อสายจิ้นบาบ่าในชุมชนก็ยังคงรักและหวงแหนความเป็นบาบ่าอยู่ คนในชุมชนส่วนมากไม่ยอมเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองไปเพื่อการท่องเที่ยว แต่อยากที่จะให้การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนมากกว่า

3. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องกระแสวัฒนธรรมจิ้นบาบ่าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถอภิปรายโดยใช้แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม

Kroeber (อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน 2534 :26-27) ได้นิยามวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรมที่มนุษย์ได้มาจากการเรียนรู้และจากการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไป

ยังอีกกลุ่มหนึ่งโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ ที่แต่ละกลุ่มชนต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน นอกจากนั้น วัฒนธรรมยังรวมไปถึง เครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา และส่วนประกอบที่สำคัญของ วัฒนธรรม ก็คือความคิดตามประเพณี ประวัติศาสตร์และค่านิยม หรืออาจมองได้ในอีกแง่มุมหนึ่ง ว่า วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของการกระทำ อันเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการกระทำต่อไป

การศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมภายในครอบครัวทั้ง 5 กรณีศึกษามีการสืบทอดจากอดีต จนถึงปัจจุบันโดยเรียนรู้ผ่านการเป็นสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ วัฒนธรรมจีนยังคงเป็น วัฒนธรรมหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นในถ้อยเรื่องของความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ แสดงออกผ่านทางกรไหว้เซ่งเม้ง การไหว้เจ้าขอพร หรือจะเป็นพิธีการแต่งงานที่มีการไหว้ฟ้าดิน พิธียกน้ำชา ก็เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูผ่านวัฒนธรรมจีนที่ถือความกตัญญูเป็นเรื่อง สำคัญ เป็นเพราะว่าคนจีนบาบ๋าเคร่งครัดในเรื่องของความกตัญญู เพราะถือกันว่าคนที่มีความ กตัญญูต่อพ่อแม่ ต่อบรรพบุรุษ คนบาบ๋าจะถือกันว่าความดีที่ทำนั้นจะส่งผลดีกับคนกตัญญู มี ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตและอาชีพ ความกตัญญูจึงเป็นสิ่งที่คนบาบ๋านับถือและปฏิบัติอย่าง เคร่งครัด โดยสามารถอธิบายให้เห็นภาพว่ามีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษเหมือนเดิม มีเซ่งเม้ง เหมือนเดิม แต่ในปัจจุบันทำให้ดูง่ายขึ้นกว่าเดิมในเรื่องของของไหว้ เช่น จากเมื่อก่อนไหว้หมู ไก่ เป็ด อาหารมากมายเต็มโต๊ะ ตอนนี้อาจเป็นหมูตัว ก็เป็นหมูชิ้น แต่ไก่เป็ดก็ยังไหว้ครบตัว เหมือนเดิม คือทำให้ง่ายขึ้น แต่ความหมายยังคงมีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง และในขณะเดียวกันก็ยัง ไปไหว้พระทำบุญที่วัดไทยตามรูปแบบของศาสนาพุทธด้วย

เมื่อถามถึงความหมายและความรู้สึกของความเป็นบาบ๋าแล้วทั้ง 5 กรณีศึกษาตอบไปใน แนวทางเดียวกันคือ การที่ชายชาวจีนมาแต่งงานกับหญิงสาวท้องถิ่น เมื่อมีลูกหลาน ลูกหลาน เหล่านั้นก็คือชาวบาบ๋า ซึ่งมีวัฒนธรรมจีนกับไทยรวมกันจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น แต่ คำตอบที่เหมือนกันนี้กับแฝงไปด้วยรายละเอียดที่แตกต่างกันกล่าวคือ มีการให้ความหมายและ รายละเอียดเพิ่มเติมโดยเน้นในเรื่องที่แตกต่างกัน คือ เรื่องการย้ายถิ่น เรื่องการแต่งกายและเรื่องของ อาหารการกินโดยในกรณีศึกษาที่ 1 ให้ความหมายแล้วอธิบาย พร้อมยกตัว อย่างใน เรื่องการย้ายถิ่นฐานกรณีศึกษาที่ 2 ให้ความหมาย ที่เน้นไปถึงเรื่อง ของการแต่งกาย กรณีศึกษาที่ 3 ให้ความหมาย ในเชิงวัฒนธรรมด้านอาหาร กรณีศึกษาที่ 4 ให้ความหมายในเชิง ประวัติศาสตร์ และกรณีศึกษา ที่ 5 ให้ความหมายสั้นๆโดยไม่แสดงรายละเอียดต่อ ทำให้เห็นถึง ความเป็นมาเป็นไปและการรับรู้ของแต่ละคน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะแต่ละคนได้รับการเรียนรู้มา ต่างกัน จะเห็นได้ว่าคนในครอบครัวที่คุณปู่เป็นชาวจีนคนเดียว รวมถึงยังมีญาติพี่น้องอยู่ที่ปั้ง ทำให้

เวลาที่ตอบคำถามจะพูดถึงการย้ายถิ่นและการอพยพ ครอบครัวที่เปิดร้านอาหารก็พูดถึงวัฒนธรรมด้านอาหาร คนที่สนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเป็นสมาชิก ของกลุ่มประวัติศาสตร์ก็จะให้ความหมายในเชิงความเป็น มาประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมที่นักมานุษยวิทยาได้สรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเอาไว้ (ยศ สันตสมบัติ 2540 : 11-12) ว่าลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งก็คือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (culture is learned) คือได้เรียนรู้โดยผ่านตัวแทนต่าง ๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โรงเรียน บ้าน สถาบันต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ก่อให้เกิดอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อม เกิดแนวความคิดที่เป็นผลจากการเรียนรู้ที่พัฒนาจากประสบการณ์ในอดีต พฤติกรรมและความคิดของมนุษย์จึงเป็นผลของการเรียนรู้ซึ่งแยกออกได้หลายด้าน ทั้งด้านทัศนคติ ค่านิยม และความรู้ที่ตนเอง

เรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม(Assimilation)จะสามารถเห็นได้ชัดผ่าน ครอบครัวคุณพีรสิทธิ์ จันทิรา มีคุณปู่เป็นชาวอินเดีย ที่มาทำงานในภูเก็ตและแต่งงานกับหญิงชาวบาบ๋า นั้นวัฒนธรรมที่โดดเด่นของครอบครัวเป็นวัฒนธรรมจีน เช่นในเรื่องการใช้ภาษาเรียกขานกัน ก็เป็นภาษาบุนเต้(ภาษาพื้นเมือง) เช่นเรียกพี่ชายว่าโก เรียกพี่สาวว่าจี้ ไม่มีคำอินเดียเข้ามาผสมในการพูด ไม่มีการนับถือชั้นวรรณะ ไม่ได้ทำอาหารอินเดียทานในครอบครัว รวมถึงเรื่องการแต่งกายและประเพณีการแต่งงานด้วย ซึ่งในเรื่องนี้หากใช้แนวคิดด้านวัฒนธรรมมองก็คือถึงแม้คุณปู่ของคุณพีรสิทธิ์จะเป็นชาวอินเดียแต่การที่คุณปู่เข้ามาอยู่ที่ภูเก็ตซึ่งมีวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก ทำให้ความเป็นอินเดียถูกวัฒนธรรมหลักกลืนไป และภรรยา รวมถึงครอบครัวของฝ่ายคุณย่าก็เป็นชาวบาบ๋า ซึ่งเป็นเหมือนวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่โดดเด่น ลูกหลานที่เกิดมาได้รับคำสอนและเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคมผ่านวัฒนธรรมหลักนี้ จึงทำให้วัฒนธรรมอินเดียค่อยๆถูกวัฒนธรรมหลักกลืนหายไป จะเห็นก็เฉพาะหน้าตาและผิวพรรณ ของสมาชิกในครอบครัวที่ยังคงเห็นความคมเข้มของชาวอินเดียอยู่บ้างเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของRichard M. Burkey (อ้างถึงใน ศิริรัตน์ แอดสกุล 2542: 15) ว่า เมื่อชนกลุ่มน้อยต้องย้ายเข้าไปอยู่อย่างถาวรในประเทศนั้นๆ ก็จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆที่สังคมใหญ่กำหนดขึ้น ยอมรับวัฒนธรรมของสังคมใหญ่มาปฏิบัติเอกลักษณ์และทัศนคติต่างๆก็เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนให้ผสมกลมกลืนด้วย

ชุมชนชาวบาบ๋าในภูเก็ตยังมีการรวมตัวที่ค่อนข้างเข้มแข็งในเรื่องของวัฒนธรรม ผ่านทางกิจกรรมต่างๆของชุมชนที่สร้างขึ้นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนเองและบางกิจกรรมก็จัดขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวที่เข้ามา แต่วัฒนธรรมของชาวบาบ๋านั้นไม่ได้คงอยู่แบบสมัยก่อนทั้งหมด ทั้งนี้เพราะ

สภาพบ้านเมือง สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาซึ่งจะอภิปรายถึงในแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่อไป

2. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยม จึงอาจกล่าวได้ว่าพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมส่วนมากจึงเกิดจากการประดิษฐ์และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาเรื่องกระแสวัฒนธรรมจีนบาป้าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีมาจาก 2 ปัจจัยใหญ่ๆ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายในคือพัฒนาภายในชุมชนเอง ที่ปรับตัวรับมือให้เข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้ามาปัจจัยภายนอกคือกระแสของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน ที่เห็นได้ชัดจากการศึกษาครั้งนี้คือรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตในเรื่องของการอาชีพ กล่าวคือระบบเศรษฐกิจบนถนนกลางดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 100 ปี ในปัจจุบันการท่องเที่ยวที่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่บ้าง คือบางครอบครัวยังคงทำอาชีพเดิม บางครอบครัวเปิดร้านหรือปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่เดิมไปเพื่อรับมือกับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน หรือจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของชาวบาป้าเองที่จากเมื่อก่อนเวลาค้าขายจะไม่ได้ให้การต้อนรับลูกค้าที่ตื่นัก แต่เมื่อการท่องเที่ยวที่เข้ามา รวมถึงการที่ต้องปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับก็มีการพูดจาที่ดีขึ้น ให้การต้อนรับที่ดีกว่าที่เคยเป็น เหมือนที่คุณป้าวิไลในกรณีศึกษาที่ 3 (ร้านอาหารวิไลและร้านโกปีเตี๋ยบายวิไล) เล่าว่า ชาวบาป้าปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป จะอยู่แบบวัฒนธรรมเดิมๆ ของภูเก็ตว่าไม่แคร์คนซื้อไม่ได้ นี่คือสไตล์ดั้งเดิมของคนภูเก็ตคือเมื่อก่อนคือถ้าอยากซื้อก็เข้ามาในร้านคนขายนั่งอยู่เฉยๆ ไม่ยิ้มแย้ม ไม่เรียกลูกค้า ที่เรียกกันว่าทำหน้าแบบไม่ยินดียินร้ายแล้วก็พูดจาห้วนๆ ฉะนั้นลูกค้าจะซื้อหรือไม่ซื้อก็เป็นเรื่องของลูกค้า แต่พอมาตอนหลังนี้ คนรุ่นใหม่ได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของการท่องเที่ยวว่าถ้ายังไม่ปรับตัว ไม่ปรับทัศนคติ ยังเป็นตัวเองไม่มองลูกค้าแบบเมื่อก่อนก็ไม่ได้แล้ว เพราะจะอยู่ยากขึ้นในขณะที่ การลงทุนต่างๆ จากคนภายนอกมีเข้ามาในชุมชนเยอะขึ้น คนบาป้าเองก็ต้อง

มาพัฒนาตัวเองก่อน เริ่มต้นปรับปรุงรูปแบบเวลาที่คุยกับลูกค้า ตอนนี้มีมีการเชิญชวน แนะนำ ยืม แยมแจ่มใส ตัวสินค้าก็มีปรับให้เข้ากับความต้องการที่จะซื้อขายมากขึ้นรวมถึงการปรับตัวเพื่อตามให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามาพร้อมๆกับนักท่องเที่ยว เช่น มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตกับลูกค้าในร้านอาหาร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ร้านตามสื่อต่างๆ หรือจะเป็นในเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กรุ่นใหม่ โดยการสร้างเด็กรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นมัคคุเทศก์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน

ปัจจัยภายนอก โดยหลักแล้วก็คือการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ที่นำเอาคนต่างวัฒนธรรมมารวมกัน เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วัฒนธรรมบางอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงไป เช่นในเรื่องของการแต่งกาย ที่ในปัจจุบันชาวบาหลีไม่ได้ใส่ชุดพื้นเมืองหรือที่เรียกว่าชุดยَاهยาในชีวิตประจำวัน แต่จะใส่ในวันที่มีงานสำคัญเท่านั้น ก็เป็นเพราะว่าในปัจจุบันมีร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีห้างสรรพสินค้าเกิดขึ้น การที่คนบาหลีจะไปตัดชุดมาใส่เหมือนสมัยก่อนก็น้อยลงและค่อยๆหายไป ค่าใช้จ่ายในการตัดก็ราคาสูง ถ้าไปซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของใหม่กลับมีราคาที่ถูกกว่าและไม่ต้องใช้เวลาตัด รวมถึงปัจจัยด้านภาษา แน่นนอนว่าการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนก่อให้เกิดการสนทนาและการพูดคุยระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว ซึ่งก็เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น คนในชุมชนหรือผู้ประกอบการต่างๆในชุมชนจำเป็นที่จะต้องพูดภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆให้ได้ เป็นภาษาที่สองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เข้ามาในชุมชนนั่นเอง

3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

McIntoch and Goelder 1984 (อ้างถึงใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2540:9) ได้สรุปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า “วัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็เพื่อที่จะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกัน” โดย Tourism Western Australia (2006) ได้แบ่งคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องสร้างจุดแข็งทางวัฒนธรรมโดยเน้นคุณภาพและความถูกต้อง รวมถึงให้ประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้เข้าชม มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบาย ถ่ายทอด ความหมาย ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นโดยมีผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญ ในการที่จะ

อธิบายแก่นักท่องเที่ยวได้ และวัฒนธรรมและสิ่งที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว สื่อถึงสภาพเศรษฐกิจ และความหลากหลายของสถานที่ที่มีการติดต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน สามารถสร้างสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ๆจากคนในพื้นที่ รวมถึงตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องสามารถใช้ประโยชน์ทางวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับรูปแบบของการท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายอย่างรอบคอบเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนถนนกลาง สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ McIntoch and Goelder สรุปไว้เพราะชุมชนถนนกลางเน้นการท่องเที่ยวที่การก่อให้เกิดความรู้ คือการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนบาบ๋า ผ่านทางวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงมีการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ กล่าวคือถนนกลางไม่ได้จัดตั้งอะไรเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ไม่มีการมาแต่งตัวบาบ๋า ย่าหย่า ไม่ได้จัดฉากให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูป นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังสามารถสัมผัสวัฒนธรรมบาบ๋าได้อยู่ ยังสามารถเห็นวิถีชีวิตที่ไม่ได้ถูกปรุงแต่งมากเกินไปจนไม่เหลือรากเหง้า รวมถึงมีสินค้าที่เกิดจากการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากคนในพื้นที่เองเช่นการมีร้านอาหารสไตล์บาบ๋าย่าหย่าเกิดขึ้น มีเกสต์เฮาส์ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และมีคนเก่าแก่หรือผู้รู้ในชุมชนที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆให้นักท่องเที่ยวได้ทราบได้ โดยยังตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากคนในชุมชนเองและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคือการที่ชาวบ้านในชุมชนยังร่วมรักษาความเป็นตัวตนเอาไว้คือชาวบาบ๋าบถนนกลางเอาตัวตนและทุนทางวัฒนธรรมของตนเองทำให้ที่นี่แตกต่างจากที่อื่น คาดหวังให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะมาทำความเข้าใจกับคนในชุมชน และไม่เห็นด้วยที่จะเอาวัฒนธรรมประเพณีของชาวบาบ๋าไปทำเป็นการท่องเที่ยวจนทำให้ความหมายหรือรูปแบบเปลี่ยนไป มองว่าการเกื้อหนุนจนเจือกันระหว่างวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวควรที่จะต้องอยู่ในความพอดี การท่องเที่ยวที่เข้ามาไม่ควรมุ่งที่จะเอาวัฒนธรรมดึงออกมาขายจนไม่เหลือรากเหง้า

การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจีนบาบ๋าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ ยังคงต้องมีต่อไปถึงแม้จะไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนหรือรวดเร็วมากนัก แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนบาบ๋าในพื้นที่ถนนกลางก็ต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาอยู่ตลอด นั่นคือการปรับตัวไปตามบริบทของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในอนาคตก็ไม่สามารถบอกได้ว่าวัฒนธรรมบาบ๋าจะยังคงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหน คนในวัฒนธรรมจะปรับตัวหรือรักษาความเป็นตัวตนได้มากน้อยอย่างไรก็ต้องเป็นเรื่องของอนาคต

4. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในเรื่องภาษา ภาษาพื้นเมืองภูเก็ต ภาษาบาบ๋าอาจจะเลือนหายไปได้ เป็นเพราะว่าไม่ได้ปลูกฝัง เรื่องภาษาให้คนรุ่นใหม่ อย่างเช่นถ้าแต่งงานแล้วไปมีสามีหรือภรรยาเป็นคนกรุงเทพฯ ในบ้านก็จะใช้ภาษากลางเป็นหลัก ลูกหลานชาวบาบ๋าบางบ้านก็ถูกส่งไปเรียนกรุงเทพฯ ต่างประเทศบ้างทำให้ไม่ได้ใช้ภาษาพื้นเมืองเลย หากภาษาพื้นเมืองหายไปคงจะเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย

2. การท่องเที่ยวที่เข้ามาก็เอาอาหารบาบ๋ามาเป็นจุดเด่น แต่การนำเสนออาจตกหล่นจากความเป็นจริงไป นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเห็นก็จะจำไปแบบผิดๆ ซึ่งอาจทำให้เอกลักษณ์ของอาหารบาบ๋าเปลี่ยนไปได้

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มาก คือถ้าวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปกับการท่องเที่ยวถือเป็นเรื่องที่น่ากลัว ไม่เห็นความเก่าแก่และเสน่ห์ของวัฒนธรรม เช่นไม่ควรทำป้ายหน้าร้านค้าให้เหมือนกันหมดทั้งถนน ไม่ออกกฎให้คนในชุมชนใส่ชุดเหมือนกันทั้งถนนออกมาขายของ เพราะจะกลายเป็นว่าไม่มีเสน่ห์ของวิถีชีวิต เหมือนเป็นการจัดตั้ง

4. คนในชุมชนควรจะช่วยมือกัน แล้วจุดเด่นว่านักท่องเที่ยวที่มาถนนกลางยังสามารถมาเที่ยวแล้วเรียนรู้วิถีชีวิต ได้เห็นชาวบ้านคนในพื้นที่อยู่ด้วยความธรรมดาแต่แตกต่างและไม่เหมือนใคร เอาความธรรมดาที่มีสร้างเป็นจุดเด่น ไม่ได้พูดถึงเพียงแค่เรื่องอาหารกับการแต่งกาย

5. คนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันรณรงค์เปิดหองคาก็ ให้เดินถึงกันได้ตลอดถนนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินเล่น ถ่ายรูปได้ เวลาฝนตกก็ขายของได้

6. มีกลุ่มธุรกิจเข้ามาหาผลประโยชน์จากการจัดงานต่างๆ เยอะมากซึ่งอาจทำให้ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคัดกรองและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้

7. คนในชุมชนควรให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของตัวเองไว้ให้ได้ คือปรับตัว แต่อย่าเปลี่ยนชีวิตไปเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ควรรักษาวัฒนธรรมและรากเหง้าเอาไว้ให้คนรุ่นต่อไปได้เห็น

8. ควรจะมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อคนในชุมชน เช่นการจัดกิจกรรมให้เด็กๆมาเรียนภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาบุนเต้ หรือจะเป็นการฝึกมัคคุเทศก์รุ่นเยาว์ ที่จะได้ทั้งการเรียนรู้วัฒนธรรม สามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เป็นการทำประโยชน์ให้กับชุมชนรวมถึงยังสามารถสร้างรายได้เล็กๆน้อยๆให้กับเด็กในชุมชนอีกด้วย

9. ควรมีการจัดอบรมและจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชน โดยเน้นให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้ามาบนถนนถลางนั้นมีผลดี ผลเสียและผลกระทบอย่างไร คือ การสร้างจิตสำนึกแก่ลูกหลานชาวบาบ๋า และผู้ประกอบการภายนอกที่เข้ามาลงทุนบนถนนถลาง ให้เกิดจิตสำนึกต่อพื้นที่

10. หน่วยงานผู้รับผิดชอบควรเปิดโอกาสให้คนเก่าแก่หรือคนในชุมชน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้ามาในชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การติดตามและประเมินผลต่างๆ เพราะการระดมความคิด ที่มีชาวบ้านร่วมคิดด้วยจะเป็นการหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ดี เนื่องจากคนในชุมชนได้เห็นถึงสภาพปัญหาหรือรู้ว่าความต้องการของคนในชุมชนที่แท้จริงคืออะไร

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การเข้าไปศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเตรียมตัว ทั้งร่างกายและจิตใจให้พร้อม ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษากระแสวัฒนธรรมจีนบาบ๋าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ถนนถลาง จังหวัดภูเก็ตครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านระยะเวลา การเก็บข้อมูลจากครอบครัวต่างๆจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการทำควมรู้จัก สร้างความสนิทสนมและความไว้วางใจ บางครอบครัวอาจจะมีกำแพงกันคือไม่ค่อยพูด ถามคำตอบ คำ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการวิจัยและความสัมพันธ์ที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่าการเริ่มต้นคือสิ่งที่ยากที่สุด จึงควรหาบุคคลที่สามารถสร้างความไว้วางใจให้แก่ชาวบ้านที่มีต่อตัวเราได้ คือเมื่อผู้วิจัยได้ทำความรู้จักกับสมาชิกของชุมชนแล้วมีการแนะนำตัว ชาวบ้านก็จะรู้จักและเริ่มไว้วางใจ มีการแนะนำผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนต่อไปได้ ข้อเสนอแนะในด้านระยะเวลาอีกเรื่องหนึ่ง คือการลงทะเบียนข้อมูลภาคสนามควรใช้เวลาเก็บข้อมูลให้เกิน 6 เดือน ถึงประมาณ 1 ปีเพราะเราจะสามารถเห็นเหตุการณ์ หรือการจัดกิจกรรมต่างๆในรอบปีได้ครบ

2. การเตรียมตัวให้พร้อม หมายถึงเราจะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่เราจะเข้าไปศึกษาภาคสนามก่อน เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมถึงการดูแลสุขภาพร่างกายให้พร้อมอยู่เสมอ การพักผ่อนให้เพียงพอ

3. มารยาท เป็นสิ่งสำคัญมากเวลาพูดคุยหรือสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต้องรักษามารยาทพื้นฐานการไหว้ การมีสัมมาคารวะ การกล่าวคำขอบคุณ รู้จักเด็กรู้จักผู้ใหญ่ หรือการแสดงน้ำใจเล็กๆน้อยๆ ส่วนนี้นอกจากจะทำให้ผู้ใหญ่มองเราว่าเป็นคนที่น่ารัก น่าเอ็นดูแล้วก็ยังเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับคนในพื้นที่ด้วย

6. การนำเสนอความรู้ใหม่

ในเชิงวิชาการ งานวิจัยกระแสวัฒนธรรมจีนบาป้าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของ การพัฒนา รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนบาป้าจังหวัดภูเก็ต ที่เป็นมาจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ที่ภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสของการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน และการพัฒนาภายในชุมชนเอง ที่ปรับตัวรับมือให้เข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้ามา เป็นการสนับสนุนแนวคิดด้านวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดต่างๆ แต่ก็มีจุดที่แตกต่างจากงานวิจัยด้านวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว ที่มีกรณีศึกษาจังหวัดอื่นอยู่บ้างเพราะ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาของ วรเมธ ยอดปุ่น (2548) ที่ได้ศึกษา วิจัยในเรื่องของอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในบริบท การท่องเที่ยว นั้นผลการวิจัยพบว่า เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์หลาย ๆ อย่าง ทั้งภาษา การแต่งกาย ค่านิยม อาชีพ รวมถึงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งวรเมธสรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงเป็นการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เข้ากับบริบทการท่องเที่ยวและบริบทอื่นๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อชุมชน

รวมถึงงานของ พรรณปพร ภิรมย์วงศ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์และการท่องเที่ยว ของ “ผู้ไทบ้านภู” จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า บริบทและสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้อัตลักษณ์ในชีวิตประจำวันของ ผู้ไทบ้านภู มีการเปลี่ยนแปลงโดยเลื่อนไหลไปตามบริบทที่เกิดขึ้น มีการสร้าง “ความเป็นผู้ไท” ผ่านบริบทการท่องเที่ยว โดยแสดงออกทางการ

แต่งกาย การแสดงการละเล่น การฟ้อนรำ และงานของ ดวงกมล เวชวงศ์ (2553) ที่ได้ศึกษากระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำที่ตำบลต้นตาล จังหวัดสระบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่มีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนแล้ว ชาวยวนในพื้นที่ก็มีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์นั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชาวยวนในตำบลต้นตาล จังหวัดสระบุรีได้รับ

โดยงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าคนในพื้นที่ที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้าไปมีบทบาทต่อคนในชุมชนนั้นๆ จะมีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ เพื่อนำมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวไปโดยมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านวัฒนธรรม เช่นมีการจัดตั้งโซนขายสินค้าของฝากให้นักท่องเที่ยว โดยมีผู้ประกอบการทั้งจากคนในชุมชนและกลุ่มธุรกิจภายนอก มีการนำชุดชาวเขาดั้งเดิมมาใส่แล้วเก็บค่าถ่ายภาพจากนักท่องเที่ยวแต่ ผลการวิจัยของการวิจัยเรื่องกระแสวัฒนธรรมจีนบ่าในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาถนนถลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต กลับพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนบ่าบนถนนถลางนั้นไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาจัดระเบียบให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวโดยเฉพาะและไม่เห็นด้วยในเรื่องของการนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมไปผูกไว้กับการท่องเที่ยวอย่างเดียว เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่เห็นค่าและมีความศรัทธาต่อวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตน รวมถึงยังแสดงออกผ่านวิถีชีวิตทั่วไปอยู่เป็นกิจวัตร ที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวไทยเชื้อสายจีนบ่ารู้สึกที่ไม่อยากสูญเสียอัตลักษณ์ของตัวเองไปแต่อยากให้การท่องเที่ยวที่เข้ามานั้นเคารพสิทธิของคนในชุมชน เน้นการเผยแพร่และเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างผ่านวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากกว่า โดยวัฒนธรรมภายในครอบครัวไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ แต่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และนวัตกรรมใหม่ๆ ตามกาลเวลานั้นหมายถึงไม่ได้เปลี่ยนแปลงแบบหน้ามือเป็นหลังมือ เพียงแต่ปรับตัวให้ทันตามกระแสโลกเท่านั้น

สำหรับหัวข้อที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมองว่าการวิจัยครั้งต่อไปมีอยู่ 3 แนวทางคือ

1. งานวิจัยที่นำเสนอมุมมองขององค์กร หรือสมาคมในชุมชนถนนถลาง
2. ศึกษาในมุมมองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นบนถนนถลางนี้

3. เสนอในมุมมองของกลุ่มธุรกิจภายนอก กลุ่มธุรกิจเอกชน ที่เข้ามาประกอบการบนถนน
ถลาง

แล้วนำงานวิจัยแต่ละชิ้นไปประกอบกันเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
นำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการท่องเที่ยวที่ดีต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองโบราณคดี .โครงการอนุรักษ์และบูรณะเมืองประวัติศาสตร์ .รายงานการสำรวจเมืองประวัติศาสตร์ภูเก็ต .กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2530 .

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย .ประวัติ ททท . [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/> [21 กุมภาพันธ์ 2555]

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ภูเก็ต. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

โครงการนำร่องอันดามัน. คนพื้นเมืองกับพื้นที่อนุรักษ์ โครงการนำร่องอันดามัน หมู่เกาะสุรินทร์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2534.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม . กรุงเทพฯ : ธรรมสภา , 2538.

จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา . พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

จังหวัดภูเก็ต. ประวัติ จังหวัดภูเก็ต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.phuket.go.th/webpk/contents.php?str=introduce_his [25 พฤษภาคม 2555]

จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์. การจัดองค์การทางสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

จรรยารัตน์ ตันทวนิช. สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2555.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะและคณะ .ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์ . กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2547.

ฉัตรเฉลิม องอาจธานี. การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด:ผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมใหม่ .กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551.

ไฉน สนสกุล. การอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิถีไทย:การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2540.

ชัยณรงค์ กิตินารถอินทราณี .บาป้า ปู่ย่าแห่งจินอันดามัน .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/life-style/lifestyle/20100730/345526/บาป้า-ปู่ย่าแห่งจินอันดามัน.html> [2 มีนาคม 2555]

ดวงกมล เวชวงศ์. กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนในบริบทการท่องเที่ยว
ผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดท่าแร่ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล
อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. ถอยหลังเพื่อก้าวหน้า : อันดามัน. กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
 วิจัย ,2550.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม:จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน.
 กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ,2551.

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ. เอกลักษณ์ชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2542.

ณัฐประวีร์ ศรีทรัพย์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการอ้างเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรม ของชาวมอญ :ศึกษากรณีชุมชนมอญบ้านลาดเกร็ด. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2537.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม .มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1286 ;
 8 เมษายน 2548

- นิยพวรรณ วรณศิริ . มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม .กรุงเทพฯ ฯ. เอ็กชเปอร์เน็ท ,2550.
- นิเทศ ดินณะกุล .การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม .พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2551.
- บวรเจดิตันตวิวิท. ผมเป็นบาปาคคนหนึ่งเป็นบาปุกเกิด. กรุงเทพฯ : วัฒนาการพิมพ์ ,2549.
- บุญญา โชติเศรษฐพันธ์. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิเทศ พ.ศ. 2554-2557 . ภูเก็ต : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดภูเก็ต,2554.
- ปรีชา คุณินทร์พันธ์. ศาสนาชาติพันธุ์-ชาตินิยม และความรุนแรง. รายงานการวิจัย . กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ,2548.
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2521.
- เผด็จ วุฒิชญา. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2555.
- พวงทิพย์ เกียรติสกุล .บทบาทของชาวจีนและชาวตะวันตกต่อกิจการเหมืองแร่ดีบุกของมณฑล ภูเก็ต ตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 25- พ.ศ.2474. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- พรธนพร ภิรมย์วงศ์. อัตลักษณ์และการท่องเที่ยว: ศึกษากรณี ผู้ไต่บ้าน ตำบลบ้านป่า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- พลาเดช ณ ป้อมเพชร .โลกของชาวมอแกน มองจากความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- พีรสิทธิ์ จันทิตรา. สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2555.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ .“ทุนจีนในภาคใต้: บทวิเคราะห์เฉพาะยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์,” เศรษฐศาสตร์การเมือง 6, 2530.

ภูวดล ทรงประเสริฐ .“พัฒนาการของนักธุรกิจสมัยใหม่ภาคใต้,” จดหมายข่าวสังคมศาสตร์
11, 2531.

ภูวดล ทรงประเสริฐ . ลดถลายมังกรโพ้นทะเล .กรุงเทพฯ :ไทยคู่มือ, 2545.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม . พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส . การเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม : ศึกษากรณี
ชาวเล สังกาอู๋ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

รลิกา อังกูร . “การท่องเที่ยว: อนุรักษ์หรือทำลายศิลปวัฒนธรรมไทย” ,วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช
12, 3 (2542).

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ .การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่
เป็นผลจากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน .รายงานการวิจัย .กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,2545.

วรรณ ษอตนุ. อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในบริบทการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีหมู่บ้านรวมมิตร
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วรรณ วังวานิช .ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2539.

วิวรรณ บำรุงวงศ์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2555.

วิสันธิ โภธิสุนทร .ถ้าง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน : โบราณคดี ประวัติศาสตร์
ชาติพันธุ์และเศรษฐกิจ .กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2532 .

วิไล บำรุงวงศ์. สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2555.

วิกิพีเดีย . เปอรานากัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:<http://th.wikipedia.org/wiki/เปอรานากัน>
[12 กรกฎาคม 2554]

วิกิพีเดีย . พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กะทู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กะทู้>[2556 ,มกราคม 12]

วิกิพีเดีย . بابา ส่วนผสมทางวัฒนธรรมไทย-จีน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.111thailand.com/index.php?option=com_content&view=article&id=159:2010-10-07-08-12-30&Itemid=84 [2554 , กรกฎาคม 24]

ศิริรัตน์ แอดสกุล. การอ้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ: กรณีศึกษาชุมชนมอญบ้านม่วง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ศิริรัตน์ แอดสกุล . ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ศุภีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ . จีนภูเก็ต (จีนบาบ๋า) : พัฒนาการและการสร้างตัวตนทางธุรกิจ .เอกสารทางวิชาการ . คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี , 2545.

ศุภีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ . สาวไยตระกูล "งานทิว" แลวิถีและพลังมังกรใต้. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ,2544.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์และคณะ. การศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดกระบี่ พังงาและภูเก็ต. ภูเก็ต :มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2548.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ . ชิโนโปรตุกีสสไตล์ .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:http://www.phuketdata.net/main/index.php?option=com_easygallery&act=categories&cid=45&Itemid=26 [12 มกราคม 2556]

สวนศรี เตียวสกุล. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2555.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช , 2540.

- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา . การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง .บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,2551.
- สุธวงค์ พงศ์ไพบุลย์ และคณะ .จันทักษิณ วิถีและพลัง. กรุงเทพฯ :สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย , 2544.
- สุนิสา ฉันทรัตนโยธิน.ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านคอยปุย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของโลกที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรม-สังคมไทย.โครงการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2553.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข . การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัด ขอนแก่น :หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคำแก่นคูณ จังหวัดขอนแก่น .ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ,2530.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . ความเป็นมาของโครงการถนนสายวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต. ใน ถนนสายวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . ประเพณีจันทวิวาห์บาบ๋า. ใน ถนนสายวัฒนธรรมเมืองภูเก็ต กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์:วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อยุทธิ์ ธารสิริโรจน์. สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2555.
- อาคม พัตมียา และคณะ . ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมภาคใต้ . รายงาน การวิจัย :คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2535.

อุตสาหกรรม, กระทรวง. รายงานสภาวะอุตสาหกรรม ปี 2554 ของจังหวัดภูเก็ต .ภูเก็ต:
กระทรวงอุตสาหกรรม ,2554. (เอกสารเผยแพร่)

ภาษาอังกฤษ

Annette Johannes . The Peranakan Identity : to be or not to be. Doctor of Philosophy:
University of Oklahoma,1994.

Barth, Fredrik. "Introduction." Ethnic group and boundaries: The Social Organization
of Culture Difference. Boston: Little Brown ,1969

Chee Beng Tan. Baba and Nyonya: A Study of The Chinese Peranakan in
Malaca.Doctor of Philosophy .Graduate School. Cornell University ,1979.

Hwei-Fe'n Cheah. 'Nonya Beadwork and Contemporary Peranakan Chinese Culture in
Singapore and Malaysia', in Marianne Hulsbosch, Elizabeth Bedford and Martha
Chaiklin (ed.), Asian Material Culture, Amsterdam University Press
:Amsterdam, pp. 65-102, 2009.

Joo Ee Khoo. The Straits Chinese: a cultural history, Amsterdam : Pepin Press ,1996.

Kok Seong Teo . A Sociolinguistic Description of the Peranakan Chinese of Kelantan.
Doctor of Philosophy in Linguistics : University of California ,1993.

Greg Richards. Cultural tourism: global and local perspectives . The Haworth
Hospitality Press . Binghamton : NY ,2007.

Ien Ang. To Be or Not to Be Chinese : Diaspora, Culture and Postmodern Ethnicity.
Southeast Asian Journal of Social Science 21, 1 (1993).

Lim Suan Poh. Nonya ware and Kitchen Ching . Ceremonial and domestic pottery of
the 19-20 centuries commonly found in Malaysia. Kuala Lumpur: Oxford
University Press,1981.

Marianne Hulsbosch . Asian Meterial Culture . Amsterdam University Press ,2009.

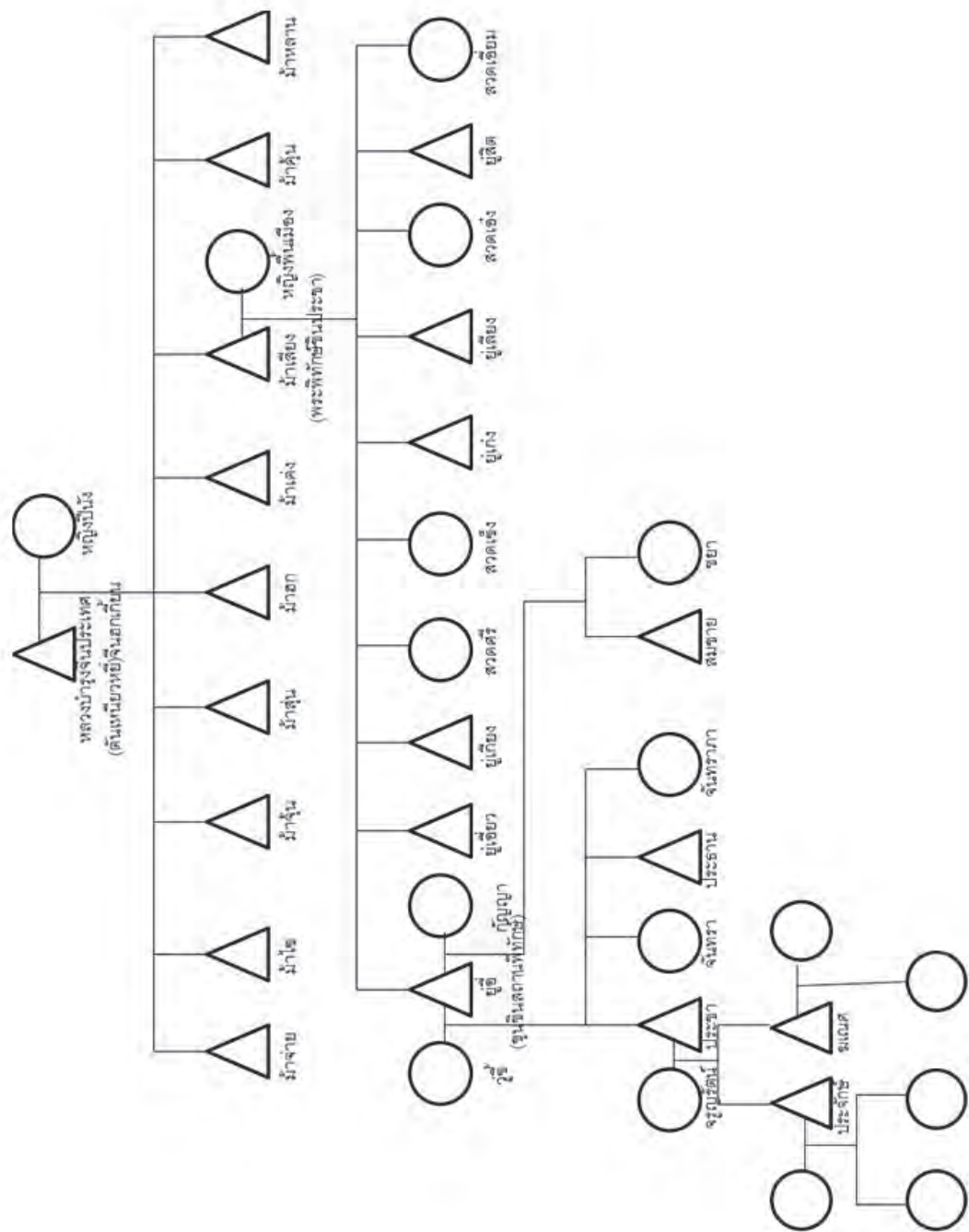
Indepth Research & Analysis on Peranakan Culture [Online] . Available from :

<http://peranakan.hostoi.com/Archives-Research.htm>[2011, August 14]

Tourism Western Australia. What is Cultural Tourism. Western Australia : Tourism Western Australia,2006. (Unpublished Manuscript)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนผังเครือญาติ

ผังเครือญาติ ครอบครัวต้นทวณิช (กรณีศึกษาที่2)

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมบ้าน

การแสดงออกถึงการนับถือบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนมาบ๋า

ประเพณีการแต่งงานของชาวบาบ๋าในอดีต

ข้าวของเครื่องใช้โบราณที่ถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีในบ้านชินประชา

รูปแบบสถาปัตยกรรมอันโดดเด่นบนถนนกลาง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัยและชาวบ้านในพื้นที่ถนนกลางร่วมต้อนรับคณะรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน
ที่มาประชุม ณ จังหวัดภูเก็ต

คู่บ่าว-สาว ในงานวิวาห์บาบ๋า และบรรยากาศการจัดงานวิวาห์บาบ๋าที่บ้านหงษ์หยก

ขบวนเจ้าบ่าว ที่มีอี่มกลาง(แม่สื่อ)พาไปหาเจ้าสาวในบ้าน

คู่บ่าวสาวไหว้ฟ้าดิน

ภาคผนวก ค
ประเพณีการแต่งงานบ้าน

การแต่งงานของชาวบาหลีในสมัยก่อน จะต้องผ่านแม่สื่อหรือที่ภาษาบาหลีมีกลาง เป็นผู้ทำหน้าที่จับคู่ให้กับชายหญิง ซึ่งแม่สื่อนี้จะต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการพูดจาหวานล่อม ให้ฝ่ายพ่อแม่เจ้าสาวหรือฝ่ายพ่อแม่เจ้าบ่าวตกลงให้ทั้งคู่แต่งงานกันได้ เพราะฉะนั้นมีกลาง จะต้องเป็นผู้มีวาทีศิลป์ในการพูดและถ้การเจรจาสู่ขอสำเร็จ แม่สื่อจะได้รับอั่งเปา และขานมู อย่างดี 1 ขา (ขาหลัง)

เมื่อทางฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงกันได้ตามที่แม่สื่อเสนอ สิ่งต่อมาที่ทางญาติผู้ใหญ่ ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องทำคือการนำดวงของทั้งคู่ไปดูว่าสมพงษ์กันหรือไม่ อาจไปที่วัดไทยหรือที่ฮาม (ศาลเจ้าจีน) ก็ได้ เมื่อการทำนายทำนายว่าดี เหมาะสมกัน แต่งงานกันแล้วจะดี แม่สื่อก็จะนำข่าว ไปบอกฝ่ายเจ้าสาวให้เตรียมตัวกำหนดวันที่จะแลกแหวน(พิธีหมั้น) และพิธีแต่งงาน ในพิธีแลกแหวนนั้นแม่สื่อและฝ่ายเจ้าสาวจะเป็นผู้หาฤกษ์แต่งงานและกำหนดวันแต่งงาน

ในช่วงก่อนถึงวันแต่งงานเจ้าสาวจะเตรียมที่นอน หมอน ดอกไม้ประดับห้องเจ้าสาวและเครื่องใช้ต่างๆ ที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเพราะห้องเจ้าสาวจะต้องเป็นห้องที่สวยที่สุดของบ้าน ทุกคนที่มาในงานจะต้องมาดูห้องเจ้าสาว เจ้าสาวต้องเปิดให้ทุกคนที่มาร่วมงานเข้าชมห้องได้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน ก่อนการแต่งงาน วันแต่งงานของคู่บ่าวสาวบาหลี

ลั้งเจี๋ย หรือรถลากแบบจีน

ประเพณีจะต้นเริ่มที่บ้านเจ้าบ่าวก่อน คือก่อนที่จะออกจากบ้านจะต้องมีการจุดประทัด จากนั้นขบวนเจ้าบ่าวจะเดินทางไปบ้านเจ้าสาว ถ้าบ้านเจ้าบ่าวห่างจากบ้านเจ้าสาวมากก็จะใช้พาหนะ เช่น ลั้งเจี๋ย(รถลากแบบจีน) หรือจะเป็นรถยนต์ก็ได้ ถ้าเจ้าบ่าวกับเจ้าสาวบ้านใกล้กัน เจ้าบ่าวอาจจะนำขบวนมาที่บ้านเจ้าสาว ขบวนเจ้าบ่าวจะมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นผู้ถือขันหมากนำหน้าขบวน ถัดมากก็เป็นเจ้าบ่าวและแม่สื่อ ตามด้วยผู้ถือเสี่ยวหนาน(ตระกร้าจักสานจากไม้ไผ่ ทาสีสวยงาม) จำนวน 2 ใบ ใบแรกใส่ธูปเทียนและอีกใบหนึ่งใส่ชุดน้ำชา เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว จะมีการ จุดประทัดรับเจ้าบ่าวที่หน้าบ้านเจ้าสาว แล้วนำเจ้าบ่าวเข้าบ้าน

เสี้ยหนา

เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมารอรับขบวนเจ้าบ่าว

เจ้าบ่าวจะเดินเข้าไปในบ้านเจ้าสาว โดยญาติฝ่ายเจ้าสาวจัดเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมารอรับโดยถือพานบุหรี 1 คู่ เจ้าบ่าวรับบุหรีแล้วยืนอั่งเปาให้แก่เด็กทั้งสอง ญาติฝ่ายเจ้าสาวเชื้อเชิญเจ้าบ่าวและญาติๆ เข้ามาในบ้าน แม่สื่อจะเป็นผู้พาเจ้าบ่าวเข้าบ้าน และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะส่งขันหมากให้แม่เจ้าสาว ภายในขันหมากประกอบด้วย หมากพลู 15 คำ , ถุงเงินถุงทอง 12 บาท , ดอกรัก, ดอกดาวเรือง หลังจากนั้นเพื่อนเจ้าบ่าวจะส่งเสี้ยหนาให้กับแม่สื่อและแม่สื่อจะส่งเสี้ยหนาต่อให้กับญาติเจ้าสาวและจะต้องพูดว่า “เสี้ยหนานี้บรรจุน้ำชา 5 รส หมายถึงให้ความรักของคู่บ่าวสาวยั่งยืนตลอดไป”

เมื่อถึงฤกษ์แล้ว แม่สื่อจะพาเจ้าบ่าวเข้าไปรับเจ้าสาวในห้อง โดยมีเพื่อนเจ้าบ่าว ญาติผู้ใหญ่เดินตามเข้าไปในบ้าน เจ้าสาวจะนั่งอยู่โดยแม่สื่อจะแนะนำว่าผู้หญิงคนนี่คือเจ้าสาว เจ้าสาวลุกขึ้นยืนคารวะซึ่งกันและกัน จากนั้นเจ้าบ่าวจะยื่นผ้าเช็ดหน้าให้เจ้าสาว เจ้าสาวจะรับผ้าเช็ดหน้านั้นแล้วจากนั้นเจ้าบ่าวก็พาเจ้าสาวออกมาจากห้อง จากนั้นทั้งคู่จะมาไหว้เทวดาที่หน้าบ้าน โดยเจ้าบ่าวจะอยู่ทางซ้ายมือของเจ้าสาว เมื่อไหว้เทวดาเสร็จ เพื่อนเจ้าบ่าวรับธูปไปปักและจุดธูปให้คู่บ่าวสาวอีกคนละ 3 ดอกเพื่อไหว้พระในบ้าน

จากนั้นพ่อแม่ของเจ้าสาวเดินนำบ่าวสาวไปไหว้บรรพบุรุษ โดยเพื่อนเจ้าบ่าวจุดธูปให้เจ้าบ่าว เจ้าสาวอีกคนละ 3 ดอก หลังจากไหว้เทวดาที่หน้าบ้าน ไหว้พระในบ้าน ต่อด้วยไหว้บรรพ

บุรุษแล้วก็เป็นพิธีไหว้พ่อแม่เจ้าสาว และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาว หรือเรียกว่าพิธีฝังเต้ (พิธียกน้ำชา) ซึ่งคุณพ่อนั่งทางซ้าย คุณแม่นั่งทางขวา เจ้าบ่าวเจ้าสาวไหว้พ่อแม่พร้อมกัน เพื่อนเจ้าบ่าวจะเป็นผู้ยื่นถ้วยน้ำชาให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวคารวะ คุณพ่อคุณแม่รับไหว้ด้วยการยกถ้วยน้ำชาขึ้นดื่ม พร้อมวางซองอั่งเปา หรือซองมีค่าอื่นๆ จากนั้นก็ไหว้คุณลุง คุณป้าและพี่ของเจ้าสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน คู่บ่าวสาวจะส่งผ้าคู่ให้พี่ของเจ้าสาว แม่สื่อจะเชิญคุณพ่อคุณแม่ของเจ้าสาว มาส่งคู่บ่าวสาวขึ้นรถแล้วเชิญทุกคนร่วมงานเลี้ยง คู่บ่าวสาวขึ้นรถลาก หรือรถยนต์ ไปไหว้ เจ้าแม่กวนอิมที่อามปุดจ้อ(ศาลเจ้าปุดจ้อ อ.เมือง จ.ภูเก็ต) ตามประเพณีนิยม พร้อมด้วยญาติผู้ใหญ่ของบ่าวสาว พิธีกรรมในอามนี้เพื่อนเจ้าบ่าว จะจุดเทียนจุดธูปให้คู่บ่าวสาวคนละ 3 ดอก จากนั้นแม่สื่อและคู่บ่าวสาว จะไปรับไหว้ที่บ้านเจ้าบ่าวและเสร็จพิธีวันแต่งงาน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอรพรรณ ฐานะศิริพงศ์ เกิดวันที่ 24 มีนาคม 2529 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เมื่อปีการศึกษา 2546 และสำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อปีการศึกษา 2551 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในคณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชามานุษยวิทยา เมื่อปีการศึกษา 2553